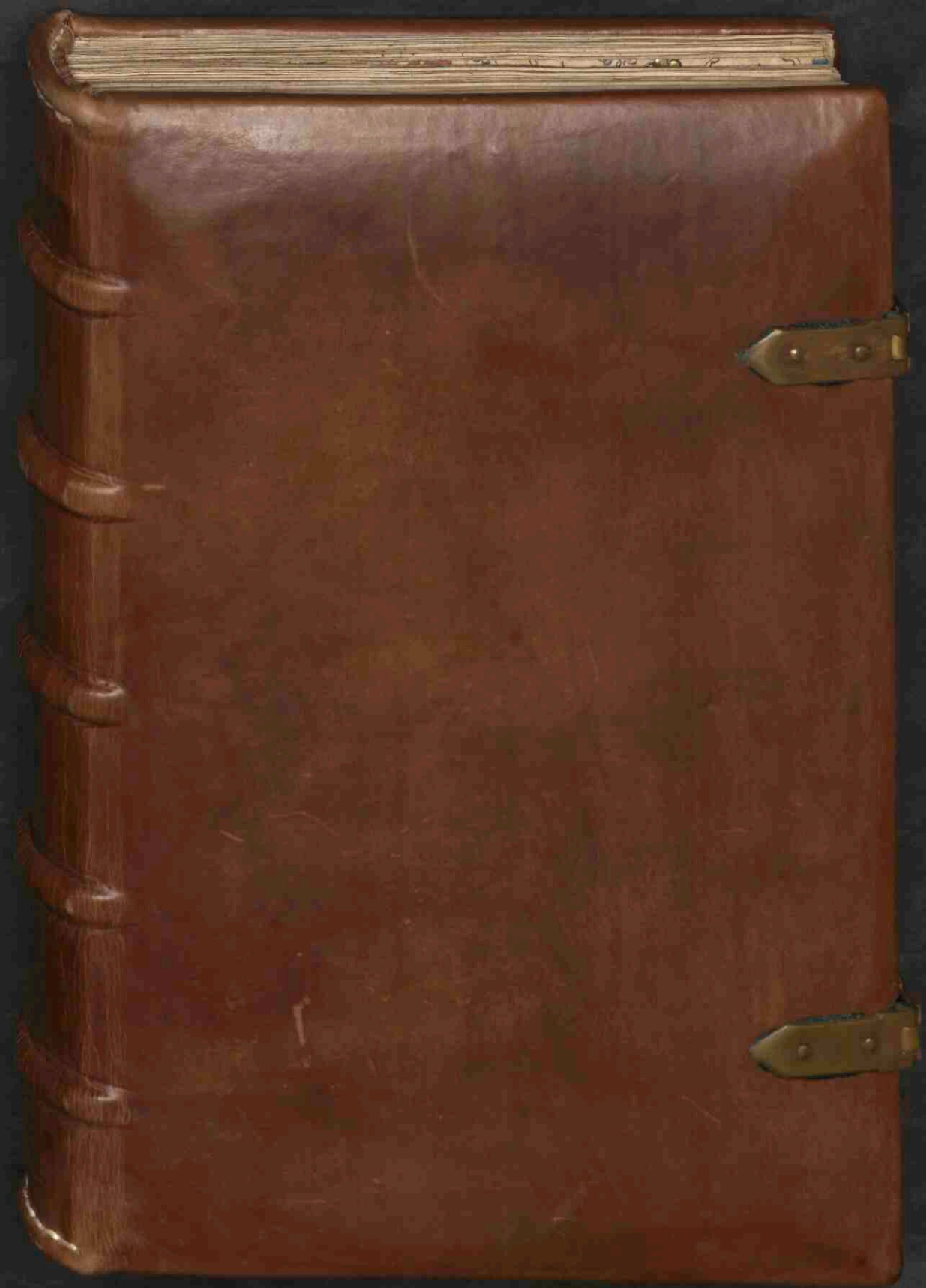

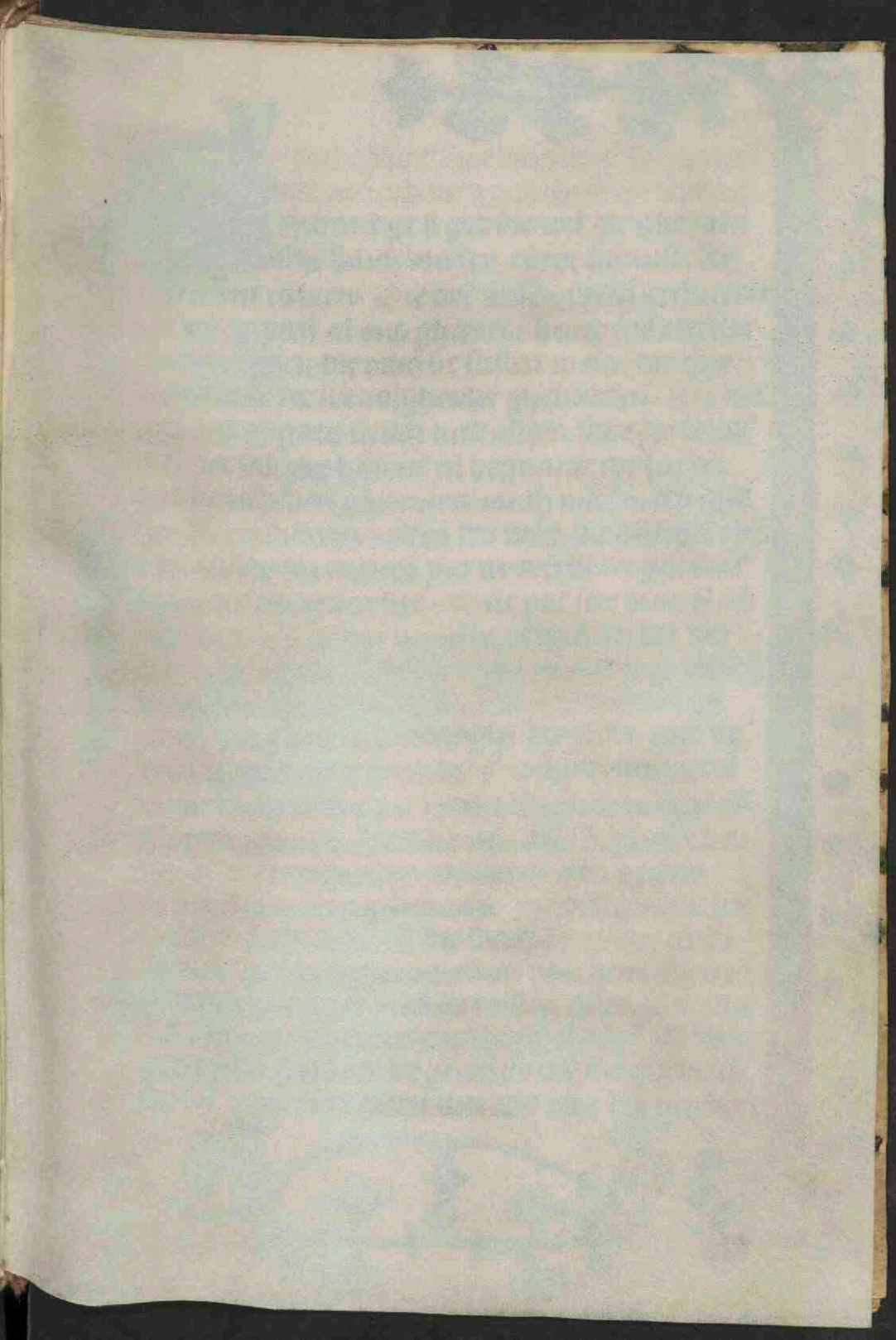
Vanden leven der vaderen.

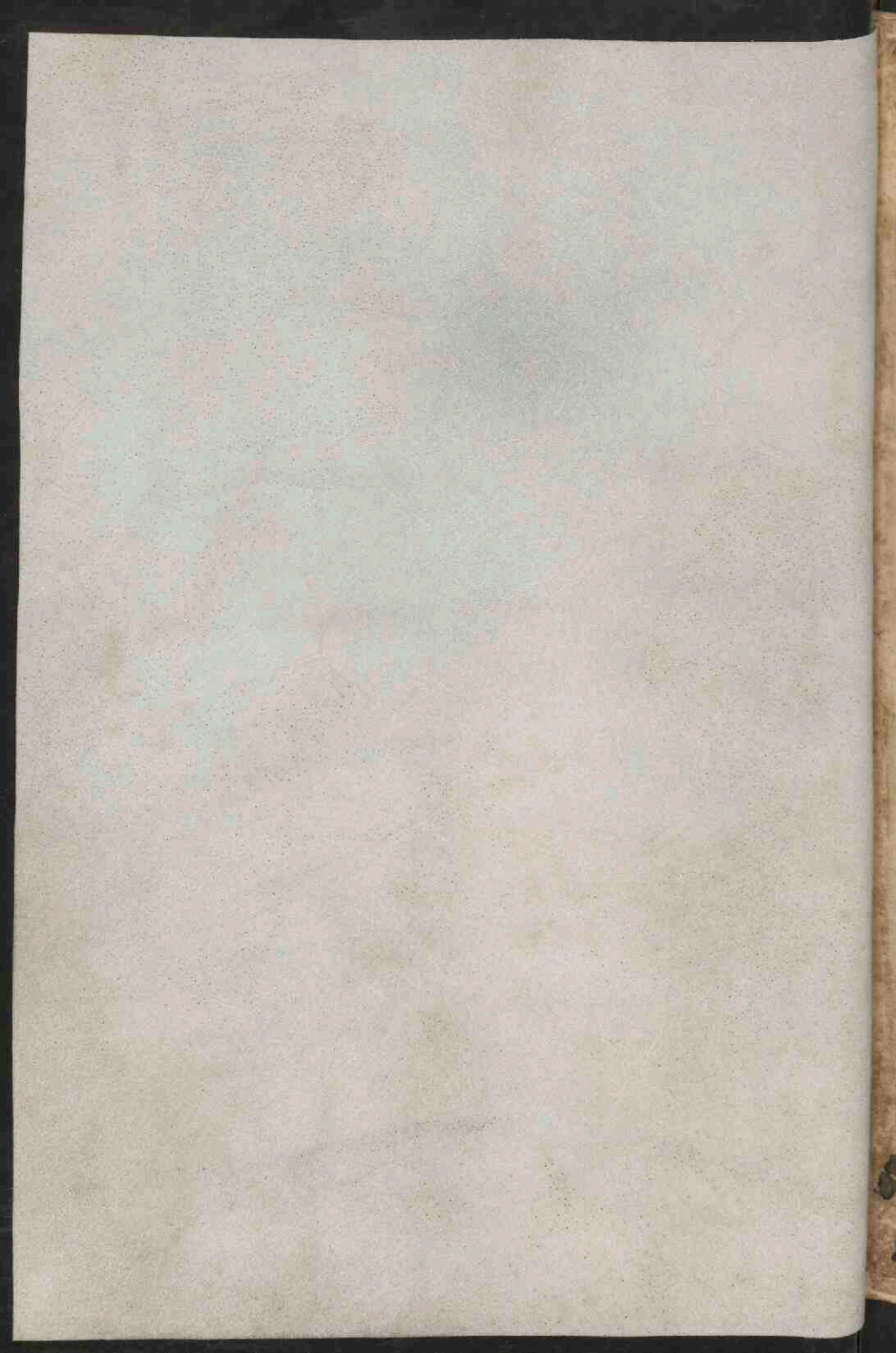
<https://hdl.handle.net/1874/339258>

113.
7. N. 25

Geestandeed voorjaar 1987
zie: Map Restauraties

Hier beghint siute iheronim^{us} voerspraec
 in de eersten boec vanden leue der vaderen.

Hebenedyc si god die wil dat alle men
 siche salich werden. en tot kernisse der
 waerheit comen. **D**ie oec onsen wech gestuert he
 uet tot egypten. en ons gheroent heuet wonderlike
 grote dinghen die ouerlic sullen wesen tot ghe
 huechuisse der nauolghender gheboerten. **W**t wel
 ken ons opgaen mach niet alleen sake der salich
 mer oec salighe hystorie en bequame tot lere der
 god dienlichen ghemaect mach werden den ghe
 nen die wandren willen den wech die duechde ope
 baer make den enghen pat der werke der gheene
 die voert ghegaen sijn. **W**elc pat seer breed is va
 gheloue. **E**n al sijn wi min bequaem tot ver
 tellinghe aldus groter dinghe en het niet w^odich
 en schijnt deyne menschen leers te wesen van
 groten dinghen en ouerhoghe duechden van ne
 deren sprake wt te spreken. **N**ochtan want die
 minne der brueders die inden heiligen berghe va
 olueten wonen statelike van ons begheert heb
 ben dat wi dat leuen der moniken van egypten
 die crachte haers ghemoets. **D**ie oefeninghe ba
 re god dienlichheit en die starchheit hoerre absta
 nentien dat wi teghewoerdich van hem ghesien
 hebben openbaer maken willen allen mensche
En want ic gheloue dat mi gheholpe sal w^oden
 ouermids ghebede der gheene die dit ghebede
 soe sal ic daer toe gaen niet als van den ghedich

te lof soekende. mer wt vertellighe der dinghen die
lesen toecomente sichtighe hopen. op dat een
veghelic die ontfouet. wert. van exempelē der din
ghen die ghelacet sijn mit v̄sacdhnisse. hem afkerē
van quader ghenoechten. en̄ ghetoghen wert tot
oefuinghe der toechten en̄ tot volghinghe der tus
ten. Daer om heb ic ghelien. en̄ ic heb voerwaer
ghelien ten stat arisi verborghen in menscheliker
varekyus welke stat toe icken ghendē hadde ic
mer verhuden en̄ wilde. als een haetsch mensche
mer als gheuonden tot oerber vechre menschen.
voert binghen mit middel. en̄ ghemene maken
des seker wesen. dat hoe vele meer menschen
daer of gherijet werden. also veel meer mit toe v̄
creghen w̄de. Want ic sal riker werden. wāneer
anderlute salicheit. mitter merre mijns dienstes
wert gheuonden. **hier beghintet prologus**

Daer om inden beghin onser vertellinghe
bidden wi dat bi ons wesen moer. die
ghenade ons heren ih̄u xpi. ouermids
wes crachte alle dese oefuinghe der goddiens
ticheit ghelien. ondē moniken van egypten
Wi hebben onder hem ghelien vele vanden
die inder eerden wesen. een hemelsch leuen lei
den. en̄ wi hebben ghelien eeuerehante nie
propheten. op verweert beide in crachte des ge
inoeds. en̄ i werken der ppheten. Dien tot gheminge
hoers v̄dienstes mit en̄ gebrac. werkinghe der
teykene en̄ der wonder. en̄ dat is billit. Want

waer om en souden si niet certfches noch vleifche
 lis en begheuen niet ontfanghen hemelfche macht
Hoerre fou saghen wi van allen quaden gedach
 ten en quade vermoeden soe of ghesueden dat si niet
 te ghedencken of men noch yet quaets inter we
 vele pleghe te doen. **W**ant also grote rustelike
 stilheit des ghemoedes was in hem en alsoe gro
 te affectie der toechten was in hem gheweniet.
Dat billit van hem is dat ghescreuen staet. **V**ele
 vreesds is hem he die diuen name minen. **S**i
 wouen inter woestinen ghestroyet en ghescei
 den in telckijns. **M**er vergaderet in mine. **W**ant
 daer om sijn si ghesceiden mit hoerre woninghe
 op dat ghene stemme of ghemoetughe of euidy
 ytel woert en stoerde ruste hoers swighes. **E**n die
 te aentachte hoers herren daer si mede aenhangē
 godliken dinghen. **D**aer omme wachten si
 alle guete heiden mit aentachtighen ghemoet
 te een yeghelic in sijne stede die toecomenste xpi
Of als een ridder bereit wden hare verwacht tegē
 woerdicheit des kaisers. of alle ghetruwe kuedy
 te verbeiden si horen toecomenste he die hem beate
 vuhet en graue sal gheuen. **E**n alle dese en drage
 ghene sorghe van spisen of van dedren. **W**ant
 si weten dat ghescreuen is. **D**ie heidenē plegē
 alle die dinghen te drucken. **M**er si soeken recht
 uerdicheit en dat rike gods. en al die dinghe
 alle onse here belouet heuet werden hem ghe
 gheuen. **W**ant al ist dat hoerre vele lichte in

in enighen dinghen der noetdorste des lichaens behoe-
uen. die en kereu hem niet tot menscheliker toeluch-
uer tot gode van hem bidtende alle van enen goeter
tieru vader. en vercrighen dat dat si bidten. **W**ant al
soe grote ghelone is in hem ouermids. welke si den
berghen moghen ghebieden. dat si ouer gaen ter
ander stede. **W**t welcher gheloue oec sommighe vā
hem ouermids horen ghebetē weder ghedruet hebbe
wiltorighē der riuieren die lopende worden in ver-
terfuisse alder lante. die daer bi legghen. **E**n mit
hoere voer gaende hebben si ghewandert mids
toer die diepheit der riuieren. **E**n hebben hoere
grote versaechlike beesten ghedoder. en vele outel-
like teykeneu. die van ouds vanden propheten en
vanden apostolen ghedaen worden hebben si oec vol-
brocht. also dat men niet twiuelen en sakeu si dat
ouermids hoere verdienste die werlt noch staet in.
Mer die is herde wonderlic. al ist dat die beste dingē
altoes selden en swaerlike te vinden sijn. **N**och can
sijn in hem dese ewe te gader dat si outellic sijn. vā
ghetale en onghelijdic van toechten. **H**oere som-
sijn wonachtichburen biden steden. andere wouē
inden veldē. mer hoere vele wtuertoren manne ge-
stroyet toer die woestine. alsoe eenrehande hemelsche
heren. gheordeniert in ene reise wescende inden teuten
altoes acudachach totten gheboden der ewe vechten
te. mitten wapenen der ghebetē en besaermt mitten
schilde des gheloefs. voer die laghe des viant vercr-
ghen hem. dat rike des hemels. **S**i sijn gheact vā

seten rustelic sachtmoedich onghestoert. en mit van
ten der inuen alle mit eeuwehande broederlicheit te
gader gheschicket. mer tot volghinghe ter doechte
vedicende en oefende euen groten strit. pinc hem
een yeghelic barmhertigher oetmoedigher goe
derreure. en lidsamer ghenouden te warden dan
een ander. **S**oe wie woeder is dan een ander die
is soe ghemeue tot hem allen. en soe ghemachtich
dat hi na den ghebode ons heren die minste van
hem allen. en hoerre alre knecht schine. **D**aer o
me want mi vander gaue gods ghegheuen is.
dat ic ghesien mochte en wesen onder hoerre wa
deringhe. soe sal ic mi pinen van euen yegheli
ken te vellen. also alst mi onse he gheeft te ghe
drucken. op dat die ghene diese inden lichaem mit
ghesien en hebben. hore werke lerende inden gheest. en
een volcomen leuen te gader rapende. wt den sin
ne der lesse ghenoeft werden. tot na volghinghe
des heilighen weres. en seghe vertrighen volcome
re lidsamerheit. **H**ier enmer dat voerspraet of pro

Den leuen der vaderen. **E**n
en cersten als een waer fundament.
onles werkes. tot exempel alre goed
dinghen. laet ons nemen iohannem die voer
waer oer allene ghenoech mach opredyken gree
telike en iuinghe herten totten hoedheit der doech
ten. en verwackeren tot hoedheit eens volcomens
leuens. **W**ant desen hebben wi ghesien inden

lante van tybayda in woestine die bitter stat lico ge
legghen is wonende in ceure rudse eens hoghen ber
ghes. **D**ie opganc tot hem is swaer. **D**ie toeganc
sijns doesters bestopper en besloten also dat van
viernich iare sijne outhet. **H**enc tot sineu tieghē
tichsten iacr daer hi toe in was. toe wi en sagghen
nieman. en was ghegacn in sijn cloester. **D**en
ghenen die tot hem quamen. gaf hi hem te sine
toer een venster. en daer toer seide hi hem tot hoer
re sichtighe dat woert gods of gaf hem also
als die saken eyscheden antwoerde des troestes
Ghene wif plech te comen in sijne teghenwoer
dicheit. **M**er die manne oer selden en tot somni
ghen sekeren tiden. **H**i verheughede dat daer butē
ghemaect was een celliken voer die gaste in
wilken die ghene die van verren lante quame
een luttel mochten rusten. **H**i was binnen alle
mit gode alleue becommer. **N**achtes noch daghes
oflaccude van godlike toespreekunghe en van ge
bete. dat godlike en bouen allen sinen is mit
alre puerheit sijne zielen aenscouwende. **W**at
hoe hi hem. **w**eer af seide van menscheliker zor
ghen. en toe spraken hoe hem god meer verga
tert en naerre was. **I**n al sulke reynheit des herte
was hi gecromen. dat hi niet alleue en vertreedt
vā. **g**ode wetenheit. ter teghenwoerdigher din
dinghen. **m**er oer verdiact voerwetenheit d' diu
ghen die toecomen soude. **W**ant onse hē gaf hem
openbare gracie ter prophetien. also dat hi niet

4

allene sinen borgharen en lautsluden of si wat vra
gheten voerseide toeroumente dinghen. **Mer** oec den
keiser theodosius voerseide hi diavile. **Wat** eynde hi
hebben soude van sinen stride. of in wilker manne
ren hi verwinnighe arighen soude. vanden tyran
nen en oec hoe vele inbrekens hi leiden soude ter bo
ser lude. van vrecinder tonghen. **tot** eenre tyt oec
toe volc van ethopien ten roemische pale. bi cyre
nen. die die eerste is aen die side van ethyopien en
tebaydis die stat inbrac. en vele slachtinghe dede
vanden onsen en vele roefs weth voerden en toelie
quam. die beleiter des roemischen heers beuwerde
teghen te striden. **om** dat dat ghetal sijnre ridders clef
was. en ter viande teghen hem was ontellike
veelheit. **Soe** teykenre hem sinte iohannes enen
dach en seide dat hi wanterde sonter sorghe. **die** ta **in**
ghe dien hi hem ghesey hadde soude hi die viande
verwinnen. en horen roef arighen. en dat hem ghe
roeft was weder halen. **En** toe al dat volbrocht **was**
toe wart hi lieftalich en outfandic biten keiser
om dat hi voergheseic hadde dat dinghe ghesaen. **die**
souden. **Mer** dese gracie ter propheten was al
also bi hem dat hyt meer toe sareef ten verdien
sten der gheene die hem vrachten dan sinen v
diensten. **Want** hi seide dat die dinge va gote
weghetoendighet worden. **mer** om hem. **mer**
om die ander die hoerden. **Een** ander diuc dat
oec seer wonderlic is heeft god ouermids hem
ghetroent. **W**irakel des heilighen iohannes

Een hart ouer dulsent indereu. wantereute om te
vermeeren tghetal sijne inders. quam tot
hem. en begaen hem te bidten dat hi woude hem dat
sijn wijf oec tot hem quame. **W**ant hi seide dat si
uele pericule gheledeu hadde. op dat si sijn acusich
te sien mochte. **D**oe seide hi dat hem nie ghewoet
lic en was wue te sien. sonderlinghe na der tijt dat
hi hem in dat doelster der rudsen bessonen hadde.
Mer doe die he bleef bidde en seide ten waer dat
si hem saghe. si soude sonder twiuel van groter
droefheit vergaen. **E**n als die heer dat selue ander
werue. en diuile ghebeden hadde. en gheseyt hadde
dat hi die sake des toots. van sijnen wiue werden soude
en si taer ten toot of arghen soude taer si hoepre ghe
soudheit te outfaughen. **S**ach die oute an hoer ghe
loene. en hoer onrustelicheit. en sprac. **G**anc in deser
nacht sal mi siendijn wijf. nochtan en sal si niet har
werts comen. niet si sal bliuen in hoer huse en op
haer bedde. **A**n ten woerden seide die man van
taer die twiuelachtich des antwoorts onnue keru
te in sijn herte. **E**n als hi al dese dinghe sijnen wiue
gheseyt hadde. soe wert dat wijf oec vād oleskere te
ten ghemopet. **M**er doe die tijt des slaeps toe quam
toe was taer tegheiuoerdich iohannes ten men
sche gods. ouermids ene visionne en bistaente bat
wiue. dijn gheloue sprac hi wijf is groet en taer om
me bin ic ghecomen. op dat ic dijne begheerten
ghenoech doe. **M**er nochtan raede ic di dattu niet
en begheeres te sien. dat lichaemlike acusichte des

5
knechte gods. mer dat du in gheeste besouwes hoer
bedruuen. en hoer werken. **W**ant die gheest is die
leuendich maect. en vleesch en baet niets niet.
En ic en heb niet als een rechtuerdich mensche
of als een prophete als du van mi waenste mer
om dyn gheloue. voer di onsen here ghebeden. en
hi heeft di verleenet ghesontheit. van allen zecte
die du lyst in dinen lichame. **D**aer omme nu voert
en salu ghesont wesen. en dyn man. en dyn huus
sal ghebeuediet werden. **M**er weest ghi altoes ghe
tachtich ter weltaet. die v van gode ghegheuen wort
en ontiet altoes ten he en en begheert niet meer dan
dat loen dat men v vanden arbeide vwer riddercapis
sauldich. **E**n her si di oec ghenoech dat mi siest in
dinen slape. en en begheert mi niet meer. **M**er toe dat
wyf ontwaecte seide si horen man wat si ghesien
hadte en ghehoort ten abyte. oec en dat aensichte. en
alle die teykene des heilighen mans bewysde si ho
ren manne. **V**an wilken horen man seer verwō
terde. en wederreckede totten mensche gods danct
hi hem. en toe hi benedictie van hem ontfanghen
hadte. toe wanderte hi in vreden. **Een ander miak.**

En ander tijt quam tot hem een proosts ter
ridde die sijn swaer van kinde ghelaten had. **zouf**
te in sijn huus. en des selues dages toe hi tot iohā
nes. quam ghenas si des kundes. mer si was in gro
ten perikel. **D**oe sprac die heilighe mensche **gods**
wiltes du die gaue gods. en dat di huten ene zonc
gheboren is. du soudes gode dancken. mer die selte

weten dat die moeder tes kintes in groter rauchheit
is. mer onse hē sal bi hoer welen en du saltse ghesōt
vinden. **D**aer omme haest en keer weder. en du salt
kint van seuen daghen viden en du salt sine name hie
ten iohannes. **D**it saltu voeten laten seuen
iare in dyn huus sonder enighe heidensche be-
ulekinghe. **A**ls die seuen iare gheleden sijn sal
tu dat kint moniken gheuen te leren heilighe en
hemelsche konste hoere vele die tot hem quamē
of van binnen lants of pelgrims al die sake
eyshede openbaerde hi hem die heymelicheit hoers
herten. en of enighe soude heymelic van hem ghesaē
was. die berespede hi heymelic en bescont se. en ver-
maendese tot beterninghe en tot penitencien. **H**woer
seet oec als toecomen soude. dat iylus die ruwere ou-
uloedich of ghebriet van water soude hebben. of
om misdact der menschen enighe plaghe of beris-
pinghe van gode iustacente was. soe warente hi
oec tes ghelyes ten menschen en beteykente hem
wat die sake ware daer die castyinghe omme
soude ghesaen. **G**heuesinghe en ghesontheit
der lichame. gaf hi also ten gheneu dies begheer-
ten. dat hi daer of alle beroumlicheit vloech. **W**at
hi en verheughete niet. dat men die zieke tot hē brochte
mer hi ghebenediede olie en gaf hem en si daer me **als**
niet besaluet waren. soe wordē si ghesont wat zier
Eten dat si hadden **Een ander mirakel.**
Eus senatoers wyf was blijue ghewordē.
en bad horen man. dat hi se brochte tot iohannes

ten mensche gods. En als hoer man ghyantwoit had
dat hem niet ghewoendic en ware wine te sien. **V**ad si
dat hi hem woude openbaren. allene die sake hoerre
sierten en bidren dat hi voer hoer bade. en als hoer ma
tse beuelinghe. **W**o hem ghebrocht hadde. **D**oe bade
hi. en benediente olye sente tot hoer. van wilken doe
si due taghe hoer ogheu bestreken hadde. **W**ert si
sente. en dancte gode. **M**er sijne gheesten sijn vele
die alte lanc sijn te vertellen daer om willen wi se
staen laten. en willen comen totten dinghen die wi
niet onsen horen beuonten hebben. en die wi mitte
neue onser ogheu gheproeft hebben. **W**y seuen
manne wandereute te gader quamen tot hem. en
als wine ghegruet hadden. en hi ons mit alre
blyscap ontfanghen hadde. **S**oe sprac hi godlike
tot enen vegheliken van ons. **E**n doe wi hem ghe
beden hadde voer ons te bidden. en ons benedictie
te gheuen. **W**ant dat een ghewoente was in egypten.
als daer vreeude broden quamen. te hans ver
bouden si hem te gader mitten ghebede. **D**oe via
ghete hi of yemant van ons der waere en wi
verlakende. **D**oe acnsach hi ons allen en verstant
dat onder ons een was vander derken ocide. **M**er
hi begheerte tattet niemant gheweten en hadde
hi was dyacon. en die ghesellen sijns wegges en
wilken niet. sonder een alleen die hem sonderli
ghe was ghetruwe. **W**ant om dat hi sien soude
sotanighen. en soe groten manne. woude hi va
oetmoedicheten verhuten. die ere van sinen

grate op dat men hem deynce rekende in state dan die
ghene onder welke hi hem verre beneden oertelde vā
vdiene. **D**aer omme als en ansach die heilighe io
hannes en want hi die ionne was van hem allen
wijste hi en mit sinen vingher. **T**ese seir hi is dya
ken. **E**n doe hqs hem noch pynde te versaken
greep hi sinen hant en aultese en sprac. **S**one en
wil niet versaken die ghenade ons heren ihu xpi
op dat tu onder seijn tes goedes niet en valles in
quaet en onder seijn ter oetmoedicheit niet en val
les in loghene. **w**ant in alre manieren salmen lo
ghene scouwen waer mense voer guet dan voer quaet
schijnt wt te spreken. **w**ant al dat loghen is en
is niet van gode. **w**ier als onse he seir si is van
den quaden doe hi dat ghehoert hadde liet hi of
en mit ghelyc oedicheten verdoech hi sine sine
kelike berispinghe. **E**n doe wi onse ghebet gode ghe
offert hadden. **t**ac na wart een ouler woederen seir
ghemoyet. **v**anden saghe ter ternane en hi badt te
mensche gods dat hi en gheneseu woude. **h**i sprac
tot hem een dinc dat di noet do:stich is begheerstu
tatti of ghenomen worde. **w**ant also als die lich
ame mit uitre en mit ander suueringhe dier ghelyc
ghedwo ghe en reyn ghemact werden van den
wuilheten. **a**lso werden die zielen mit zietten en
mit auteren castynghe ghereynicht en na vele
dinghen die hi van dese goede ter lichaemliker
zietten en castynghe ouermids godlike lere ghe
seir hadde. **g**hebenedide hi nachtan olie en gaff

hem. **D**oe die zieke mitten olye bestreken was vluchts
 spoech hi wt alle oueruloedicheit der gallen. en gā
 selike gheuefen. ghinc weder tot syn harberghe mit
 sinen voeten. **H**ier nae gheboort hi tarmen aen ons
 vuullen soude die werke d' menscheliker goeterne
 reuheit. en der harberghe en onser lichame sorge
 draghe. **W**er hi droech sorghe van ons versuue
 te hem seluen. **W**ant van taghelyscher. en stedi
 gher ghewoente en mochte hi gheue spise anders
 dan des auonts nemen. en die selue spise most
 cleyn wesen. **W**ant hi was vā grof abshuencie
 smal en tore van lichaem. **S**yn haer haer en
 syn baert recht als van groter quellunghe wa
 ren dunne en selten. ghelyc die die van gheue
 spise ghenoech gheuoedet. en is noch van gheue
 re blideit naetheit begoten. **H**i hiet van gheuoet
 ten. **D**oe hi out was vā tueghentich iaren. also
 wi voer ghesent hebben. dat hi nye gheue spise
 die mit vuere bereit was. en plech te nemen. **D**oe
 die werke der gasterie. in ons volbrocht waren
 wederkerende tot sinen eyghenen stole. **G**heboort
 hi. dat wi souden sieten en doe hi ons blidelic. en
 mit alre vrouden alle sinen eyghenen zonen out
 saughen hadde. **V**raechte hi ten lesten wane of
 waer diinne wi taer ghecomen waren. en als
 wi gheantwoort hadden. dat wi tot hem om sa
 ke ter iunichheit. en des oerbaers onser zielen vā
 iherusalen ghecomen waren. op dat wi nu sien
 mochten mit onsen oghen. die dinghen die wi

* oec

ouermits gherichte mit onsen oren ontfanghen
hadden. want die digē pleghen inder ghehuchnisse
vaster te bliuen die men siet mitten oghen dan die
men hoert mitten oren. **D**oe antwoorde ons die
heilighe iohannes mit euen seer goederieren
aensichte. en als een luttel lachende. van volheit
ter blyscap in der manieren. **H**i wouder sprac
hi zeer ghi zuete kindere. dat ghi ten arbeit soe
groeten weghes hebt aengheuo men. want ghi
in ons niet en moecht zien. dat weerdich is al sul
ker duughen. **W**ant wi zyn menschen deyn
en neder niet hebbende in ons dat men verwon
teren mach. of soude begheren. **M**er noch dan al
al waer oec wat in ons na uwer vermoeden. en
hebdi al sulc dinc met ghelesen in den prophete
en in den apostelen gods. die daer toe vnumers
in den kerken gods ghelesen werden. dat men te
luten niet zoken en dat exempel des leuens van ver
ren. en vrecn den laude. niet dat een yeghelic hebbe
bi hem seluen toe huus. dat hem noet is te volghē
Daer om verwouderd mi seer ter aentacht vwer
arbeits. en uwer neersticheit. **W**t wilker ghi om
orbac uwer zielen also vele laude wout doer wa
teren. en soe groeten arbeit aen gaen. en ons be
strick. soe seer die traetheit dat wi niet en dorren
wt onsen telckyns voert gaen. **N**och dan wat
want ghi waent dat in ons wat si daer ghi
of verbeterit mochte werden. **S**oe is v dierceft
te onder wiseue. dat dat selue dat ghi tot ons ghe

comen sijn en soe groten arbeit des weghes om
 ons te sien hebt aenghenomen niet en hebbe voert ganc
 engher beroumlidheit op dat uwer gheen soe seer
 niet en wille voert gaen tot doechten der zielen
 als hem seluen voert setten en beroumen daer
 of dat hi ghesien heeft die ghene die bi andere
 liden alleue van hoerre bekenit schiuen. **Wat**
 dat quaet der beroumlidheit is alre swaer en vol
 perikelen dat oer van der hoerheit der volcomē
 heit die zielen plech af te werpen. **En** daer om
 wil ic dat ghi vtaer of hoeret voer al dinc. **Eenre**
 rehaute dubbele ghedaente is deses quaets want
 si outfaent somme alre hants inden beghinc hore
 bekeringhe. **wanmeer** si een deyn teelken van
 abstinencien ghedaen hebben. **En** daer si also of ^{of wat ghet}
 gheuolen zoudten rechte of si dat dat hem hinder ^{armen geue}
 of gheuorpen hadden. **daer** doen si soe mede en
 daer gheuolen si soe of rechte of si hogher en meer
 re waren dan die ander dien si war ghegheuen
 hebben. **Een** antre ghedaente d'beroumlidh
 is als yemant totter hoechster duecht comē
 daer of glorie soect dat hyt niet allene van
 gode mer mit sinen arbāde vertreghen heeft
Want soe wie glorie vanden menschen soect
 die verliest die glorie die van gode is. **Daer**
 om kinder. **Vaer** ons in alre manieren vlien
 dat quaet der beroumlidheit op dat wi lichte
 niet en inlopen ten val dien die boese gheef
 te inghelopen heeft. **En** dan voert sullen wi

sonderlinghe vlinchheit toe voeghen onsen herte en on
se ghedachten. **W**ant wi sullen bewaren dat gheue
gherichheit of enughe quade wille. of quade begheerte
of begheerte die van gode niet en is. hore wortele
hechten in onse herten. **W**ant van al sulken wor
telen spruten vlinchis wille en onnutte ghedachte.
die also moelic sijn. dat si oec als wi in ghebete sijn
en laten. noch als wi staen in die teghenwoordich
gods en voer onse salichheit offeren onse ghebet en
samen si hem niet. mer si rouen onse gheuangē
herte en als wi schijnen nutten lichaem te staue
inden ghebete. soe verwilte wi nutten sinuen en
nutten ghedachten. en werden verleidet tot men
gherhande dinghen. **D**aer om soe wie waent
dat hi der werlt. en die werke des duuels versaeft
heuet. ten is niet ghenoech daer in te versaken dat hi
die besittinghe en die arue en andere werke der we
relt late. ten si dat hi sine eyghene begheerte laet.
en onnutte en ydele werlte of wopen. **W**ant die
sijn daer die apostel of seit. ydele en scadelike be
gheerten. die versenken die menschen in die doot.
dat is dan warachtelic ten bosen gheest en sinen
werken te versaken. **W**ant die bose gheest heymelic
wreket onse herte. oymids toeganc quader wellust
en ouermids occasie enughes ghebrees. **W**ant die
ghebreke sijn van sinen deel. also als van gode die
doechte sijn. **S**ijn dan ghebreke in onsen herten
soe gheuen si horen prince ten bosen gheeste. ist
dat hi coemt stat hem ontruimente. als horen

eyghenen ocker en inlatē
hem recht als in smabesit
tughe. En daer of ist dat
al sulke herten nūmeer
meer vrede en moghen
hebben nūmermeer ruf
te. mer altoes werden si
stoert altoes versaghet.
Nu warden si outbontē
ouernuds ydel blyscap
nu verdruct ouernuds
omutte droefheit. **W**at
si hebben in hem den bo
sen inwoente dien si een
ruum ghemaket hebbe
tot hem in te gaen ouer
nuds hoere passien en
ghebrieken. mer teghen
|| hier een mensche die wa
rachtelike ter werlt vsa
ket heuet. dat is die vā
hem seluen of ghesuetē
heuet alle ghebriek. die
den bosen gheest gheue
weganc des iugans
en laet tot hem. die sine
waren dwinct. die sine v
woetheit vdruct die lo
ghene van hem iaethe

9
Wat vmaledyt en niet
allene niet achter te spre
ken. mer niet qualic te
ghelouen. of te vermote
van sinen naesten in hē
seluen laeten. **T**en wilt die
syns naesten blyscap si
ue blyscap en syns na
esten droefheit sine dro
efheit tekeent. **H**oe wie
tesen en tefer gheliken
bewaert. die opent stat
in hem den heilighen
gheest. en als die heilige
gheest inghegaen is en
ten mensche verlicht he
uet. soe wassen daer al
toes blyscap altoes vro
ghede. altoes godlike
minne. lytsamheit. lac
moedicheit goetheit en
alle andere vruchte ghee
des. en dat was dat on
se he seide in den ewan
gelio. **E**en goet boem
en mach ghene quate
vrucht maken. noch
een quaet boem ghene
goete vrucht. **W**ant vā

ten vruchten wert die
boem bekend. **M**er het
sijn somlute die schijne
of si die werlt gheslatē
hadten. **E**n die hem niet
en roeken te gheuen. tot
reynicheit hoers herts
noch dat si of luuten wt
hoerre zielen hoerre pal
sien. **E**n hoerre ghebrekē
of dat si hem onbegryp
lic hebben in horen seuen
Mer daer toe allene hem
pinen. dat si sien moghē
sōmighen van heilighe
vater. **E**n vā hē horen
moghen somme woer
den. die si antereu lude
vertellende gloueren.
moghen. dat si die woer
te van al sulken gheleert
hebben. **E**n ist dat si licht
erghent hoerend. of sien
te een luttel ainstē ver
trighen soe willen si
vluchts larrē werden
en leren niet. dat si ghe
taen hebben. **M**er dat si
ghesien en ghehoert

hebben. **E**n die antere ver
smadende begheuen si
puesters te werden. **E**n
pinen hem seluen uite
sencken tot clerdschap. **E**n
en weren niet dat hi vā mi
re verdoemenisse is. **D**ie
al ist dat hi groet si en
ghetert si van doechte
ander lude. **N**och tan niet
leren en der tan die selue
mit ghebreken. **M**it pal
sien verdrucket is. **E**n an
ter lude van duechden
leert. **A**lso kinder en seg
wi niet. **T**amen clerdschap
of puesterschap in alre
manieren sal sauwen
noch oec daer weder in
alre manieren sal bege
ren. **M**er men sal pine
mit werke. **T**amen. die
ghebreke verdrue. **E**n
tamen die doechte ter
zielen vertrighe. **M**er
ten oerdel gods salme
beuelen. **W**ien hi wil
en of hi veynand wil
toe nemen. tot sinen

dicus. of tot puester scap
Want die niet die hem
 seluen taer in en street. **mer**
 dien god taer toe kiest is ge
 proeft. **Mer** eens monies
 wert dat is sonderlinghe
 dat hi puer gheber gode
 offere niet begripelias en
 hebbeute in sijn confaen
 cien. **Also** onse here oer
 seit inden ewangelio. **Als**
 ghi staer totten ghebet
 soe verghceft wt uwen h
 ten uwen broeder. soe wat
 ghi teghens hem hebt.
Want ten si dat ghi uwē
 broeder v gheeft. v vater
 die inden heimel is en sal
 v niet verghenen. **Mer**
 ist dat ghi uwen brueden
 v gheeft. soe sal v vater
 die inden heimel is oer u
 niet mistaer verghene.
Doe ghi ist dat wi mit
 reinen herten als wi
 voer seit hebben. staen
 voer gode en vi van
 allen ten ghebeken en
 pallen. die wi voer v

teller hebben. soe moghe
 wi. also vele alser moge
 lic is oer gode sien en be
 tente in hem oprecht dat
 ogeous herten. en onse **ten**
 liken zien niet mitten
 lichame. **mer** mitter zie
 len niet mitten aensich
 te des. **mer** mitten ver
 staende der wijsheit. **Wat**
 niemant en sal wane.
dat hi die godlike sub
 stance als si is sien mo
 ghe. also dat hi ene ghe
 daente. of ceurehante
 beelde visiere in sijnre
 herten. die euen lichaē
 me enichs beeldes ghe
 lyc si. **Want** gheue for
 me of omme scrijnghe
 en is in gode. en al ist
 tatten die ziele en die u
 wenteghe mensche ghe
 uolen moghen. en ome
 helden mit uuentliker
 begheerten. **Noch** can
 en mach mens niet be
 gipen. of besruuen. of
 wt speke. **En** taer om

vulensichs

ist noet tatiuen mit alre
reuerencie en̄ anxtuol
dicheit te gaen totten hē
cū also like in hem sac
ken dat in sien des herte
dat also waert mensche
like hert van schine vā
daerheit van blencken
hert van maestate mach
begripen tatiuen hem
altoes bouen al dese di
ghen ghenoele. En̄ dat
is soe wi gheseyt hebben
ist sake tattet hert puer
is en̄ niet bedōmet mit
enigher vuulheit qua
tes willen. En̄ taer om
me die gheue die die we
relt sijn men te laten en̄
gode te volghen moeten
taer uerstelike intoende
wesen als ghescreuen
is. weler ledich en̄ beke
net. **W**ant god bi. **I**st oer
dat hi gode bekenet also
vele als enen mensche
moeghelic is te bekenne.
soe sal hi taer na oer an
ter dinghedeer wysheit

gripen en̄ hemelike ver
borghen dinghen gods
bekennen. **E**nde hoe die
ziele in hem reure is hoe
hem god meer dinghe o
penbaert en̄ toent hem
sine hemelike dinghe.
Want dan wert hi een
vrient gods also die ghe
ue taer onse lieue hē of
seide. **A**n en̄ sal ic w niet
hieten knechte mer vrien
te. En̄ soe wat hi van go
de bidt dat sal hi hē verlie
nen als sine vrienten. en̄
die enghelsche moghent
hete en̄ alle godlike dien
res minen hem als enē
vrient gods. en̄ ghehoer
sam sinen ghebeden. En̄
dese is dien van der mi
nieren gods die in xpo
ihū is noch doot en̄ scit
noch lenen noch enghelē
noch principaten. noch
moghenteden noch ghe
ue auter creaturen. En̄
taer om ghi alre liefte
Want ghi dat wrierto

ren hebt hoe ghi gote mo
gher behaghen en tot syn
re minen comen gheest ma
neer sacheit toe dat vrecu
te wort. van alre berocem
licheit van allen ghebreke
ter zielen. van allen weel
ten des lichaems. **G**hi en
sult niet wanen dat dat
allene lichaemlike weel
ten syn. dien die weerlike
menschen ghebruken.
Mer het is te ghelouen dat
eneu mensche die in ab
stinencien leuet. al weel
ten syn datmen neent
mit onghewortmerder be
gherten. al ist oec dattet
een snoete diuc is. en dies
menschen van abstinene
te ghebruken plegghen.
Want want of broet. ist
dat men neent mit be
gherten. dat is ist daer
om niet datmen gheuoech
toe ter noetdorste des li
chaems. **M**er ter begheer
ten des mondts soe is dat
oec dien mensche van

abstinencien quaet der
weelden gherekent. **W**at
dat is noet. dat men die
ziele wenne. in allen di
ghe. dat si ter ghebreke
quyt werde. **E**n daer
om. want onse he leue
woude die ziele hoe si ho
re begheerte en weelden
soude wederstaen soe sprac
hi. **G**aet in doer die enghe
poerte. **W**ant die wech
die totten tode leidet. is breed
en rume. en die wech die
totten leuen leidet is enge
en nauwe. **D**aer omme
dat is ter zielen een breed
wech. want meer si enge
hoerre begheerten ghe
uoech toen. en dat is hoer
een enge wech want
si weder stryde hoerre wal
lusten. **M**er tot desen din
ghen te vertrighen is seer
oerbaclic. hey melike
wanderinghe. want bi
titen ouermids occasie
ter broedere die toecome

en die gaeu en die weder
comen. werten die ghene
die comen der abstinien
cien. en des sparighes
leuen gheslapper. en ou
mids sulker occasien
coemt men allencken
in ghewoenten ter weel
ten en also werten oec
sontijt volcomen ma
ne gheuanghen. **Mer om**
sprac die pphete dauid
Siet ic heb vlieude mi v
verre ghemaker. en ic bi
ghebleuen in enicheden
en ic hebbe verbeitet.
Dien die mi zalich ma
ke van cleynheit des m
moets en van storme.
Mer toe die heilighe io
hannes vanden quade
ter beroemlichkeit. en va
anderen vele dinghen
nuclike ons vele ghe
leert hadde. soe sprac
hi ten laesten en seide.
Je sal v een dinc vertel
len. dat oec laesten e
nen onsen broeder ghe

⁷ **dat**
uel op voer gaende exen
ple v voerhoedigher ma
ke. **Vertellinghe des abts**
iohannis van enē monic
die voerghenc i doechte
en na vaden diuel bedrog

Et was een carehan
te monic bi ons in
teler naester woestinen wo
nende. des woutinghe was
ene spelunke een man
van ter hoedijster abstinē
cien. siue daghelicche noot
toefte wunende mitter ar
beide sijne hande. in siue
ghebete daghes en nachtes
bluende. en in allen doech
ten blovende. **Mer dese**
verlyc ef hem van also
tanen bliten voerspoec
te. en began betrouwe
te crighen in siuen voer
ganghe. mer niet al go
te. mer hem seluen tag
hi soe voert ghegaen
was in doechten toe te
scruuen. en als dese ver
nietelheit sijnus moets
aensach die bose gheest

toe ghinc hi vluchtes toe
 en maecte hem stricke
Want eens taghes des
 auonts sach hi die ghedae
 te eens ghuicres wijs die
 diualente was toer die
 woestinen die also of si
 moede ghen ceft hadde
van groten arbete quam
 totter doere sinre speluc
 ken. **E**n hoer vensende
 seer moede en veruoeyt
 werp si hoer seluen daer
 binnen neder en comen
 te totten knyen des mans
vide dat hi hoerre wil ont
 farmen en leit. **M**i on
 salighe wyf die ghelau
 ter heb inder woestine
 heeft die swarte nacht
 begrepen daer om ghe
 biede dat ic rusten moge
 inden hoer dynre cellen
vp dat ic licht niet en w
 te een woesten nachtboel
 ten. **e**n hi ontfende eerst
 om ghenoech te doen
 der barmherticheit in
 sine speluncke en wa

ghede wat sake si hadde
 te dwalen toer die woel
 tme. **S**i visierde seer hoef
 selike die zake en toer
 al die maner hoerre
 woerden. onder saeyte
 si die wile dat si sprac
 venyn der suckelicheit.
en verghifnisse vleysche
 liker ghenoechten. **E**n
 nu toende si hoer als die
 men ontfarmen soude
 en nu als die oer onwer
 dich ware dat men se be
 schermente en mit soet
 hat en mit soetheit hoer
 re woerde. neighet si dat
 ghemoede des mans en
 bugheden mit vleysche
 liker minen in begheer
 ten tot hoer. **D**aer na
 te haut worden onder
 hem ghemenigher sme
 kelike onder sprake boer
 te en lachen. en als een
 oncuusich wyf steert si
 die hand totten knie
 voert en totten baerde
 om eerfameit. al sul

ker ghetacut. **D**aer na
began sachteliker ten
necke te bestaen **e**n ten
hals te bestriken wat
meer. **T**en lesten leyde si
gheuanghen ten noder
crisli want vluchts be
gan hi binnen hem sel
uen verstoert te werde
en van den bloede der
outuufcheit heet te w
ten **e**n hi en rachte op
sine voerledene arbeyde
noch sijne professien
noch sijns opsels. **w**er
hi wert gheuoedet van
ter begheerte sijns her
ten **e**n binnen ten ver
bolghende sijne herten
ten maecte hi een ver
bont nutter valscher
ghenoechten. **D**ie sot
boghet sine sieden **e**n wt
als een peert **e**n een
muul dien gheen ver
stant en is. **E**n te hants
als hi hem pijnde aen
te gaen die onreynne
omhellinghe toe gaf

si wreuen eyssliken humil
mit ceurehante streume
en als een cleyn sejeem
als si was omgheint si
toer die hande des ghees
die si omhellede **e**n mit
lasterliker bespottunge
liet si hem die mit on
reynen beroeringhe ge
uolghet hadde ten vte
len wynde. **D**aer na
eue groete veelheit der
duuele die inder lucht
om dat te siene verga
ter was mit groten roe
pe mit op ghegheuen
dwasen belachunghe
en bestraffinghe spra
ken. **O** monic die di
verhoemes hent inden
hemel. **h**oe bistu nu v
suacken hart in die hel
le. **D**aer om leer nu soc
wie hem verheffet. **D**ie
sal veruedert weder
Doe wert hi also of
hi onsinuich waer **e**n
die scacnte dier bedrie
ghenulle niet draghen

te wt hi swaerliker van hē
 seluen bedrogghen. dan hi
 was vanden bosen ghee
 ten. **W**ant als hi hem
 seluen soude weder make
 en veruente die stryt en
 bescreyente die mistaet
 sijne houerdien mit vol
 tone sijne tranen en mit
 vruchten der oetuedic
 heit soe en tede die onsa
 lighe dat niet mer mis
 hopete van hem selue
 graf hem als die apostel
 seit alre oncuusheit en
 boesheit. **W**ant hi keer
 te weder tot waerliken
 leuen en is den duuel
 een roef gheworden
Want hi vloech vander
 teghenwoerdicheit al
 re heilighen. op tatten
 niemant mit salighen
 vermainghe mochte
 weder roepen van sine
 diepe valle. **W**ant had
 te hi hem seluen willen
 weder keren tot sinen
 eersten leuen en abstrue

den hi soude sonter twi
 uel weder ghereghen heb
 ben sine stat en sine ghe
 nade. **N**u hoert voort
 wat van euen antere
 gheschiet is die tes ghe
 lyes beroert wert **W**er
 mit salken eynde ter be
 coringhe niet wt ghe
 stort en wert **Eenand**
erempel van enē quade
inentsche die hē bekeerde
en lach in enē graue
Een man was in
 taster naester stat
 die een lastelic leuen
 leide in allen sonden al
 so dat hi gherekent was
 die alre vermeerdeste in
 souden. die wert eens tijts
 wt ter ontfarmicheit go
 des beroert en berdeite hē
 tot penitencien. **E**nde be
 slutende hem in een doot
 graf. **A**fdwoech hi mit
 souteyne ter tranen die
 oueruyheit sijne ghele
 tenre boesheit. **D**ach en
 nachts lach hi ghestret

op syn aensicht en en toest
sine ogheuen niet op slaen
totten hemel noch steme
wtgheuen noch noemen
ten name gods. mer bleef
durende allene in suchti
ghe en in saren en also
leuendich inder hellen
begraven. **G**raf hi wi een
re manieren besken als
een osse en suchteus syus
herten. **E**n als hi in dese
dinghen gheset was en
ene wecke gheleden was
tes nachtes comen die bo
se gheeste tot hem in dat
graf ropende en sprekē
te. **W**at ist dattu toeste
o alre oncuuschte en so
dichste mensche. wiltu
ons nu na dien dattu
ghesader biste van al
re oncuuschte en onre
heit cuusche en gheeste
lic voertgaen. **E**n na
dien dattu oud x ghe
worden bist in boeshei
ten en dine crachte niet
meer en vermaghen

tot sonnen soe wiltu kerste
ghesien wesen en cuusche
en als een die penitencie
doet recht of die die ghe
sader biste in quade enige
andere stat moghen wer
ten ghegheuen dan die
men di is sculdich mit ons
Du biste een van onse an
ders en moghestu nu niet
worden. **K**eer meer wed
tot ons en en verlies niet
die tyt die di noch blyft
tot ghebruken in wellul
ten. **w**i beraden di toeul
tende weelde. **w**i beraden
di etele menenome en al
sulke dinghe die die blot
me dijre bequamer.
ioghet moghen weder
maken. **W**aer casthestu
Du di seluen mit vdele
cranghe. waerommit
gheestu deseluen eert
niet is den tormenten.
Want wat saltu an
ders leden inder hellen
dan dattu di seluen nu
doest als du seluen niet

weeste. **M**idatti der pinen
lust. wacht en luctel en du
salte bereit vanden. **M**er
ghebuut nu hier en binē
onser gauen die du altoes
zuet en bequame gher
kent hebste. **D**ese en noch
vele meer dese ghelike
verweten. si hem en hi
lach onberoerlic noch si
hoeren tot kerende noch
antwoerdende mit enighe
woerden. **E**n als si di sel
ue redeue dicwile verni
ede en noch andere die
harder waren daer toe
reden. en hi toe mael
uet beroert en wort
vielen die bose gheeste
in een verwoetheit en
toe si saghen dat hoer
re woerden versmaet
worden. begonste si en
te pinen mit slaghen
En toe si en mit vele
tormenten ghecruct
hadden. heren si en leg
ghen half doet. noch
si en mochten hem mit

soe vele en grote cranc
ghen met wegghe van
ter stede daer hi om sake
syns ghebods inlachs
anderen daghes sochten
hem somighe vanden si
uen om menschelike goe
dertierenheit. en voutene
ghepinicht mit onghe
loefliker pinen. en toe
si die saken ghevraghet
hadden en wisten baten
si dat hi liden woude dat
men hem droeghe tot
sinen eyghenen huse.
Op dat hi mochte ghene
sen hi weigherter en bleef
in die selue stede toe vluchts
en des volghente nachts
crusten hem die bose
gheesten noch mit swaer
re slaghen. mer also noch
en en wilde hi niet beroert
worden van der stede en
sprac. **T**is beter ten toet
te liden dan ten bosen
gheest voer dan gheher
sam te wesen. **T**er derde
nacht quam des ghelycs

eue grote veelheit ter bo
 ser gheesten. en sonter en
 ghebarinherticheit in
 vallente op hem. pynre
 ue mit allen pnen. en
 tormenten en als bi na
 dat lichaem ghebrac te
 tormenten. soe wederstot
 noch dan dat laetste ghe
 tes ten ghebode ter boe
 ser gheesten. **Doe** dat
 die boscu wt ropenten
 mit groter stemmen.
Du hebste verwonne
 spicken si. **Du** hebste v
 wonnen. **En** alte hants
 rechte als mit eenre he
 mellicher cracht veria
 ghet. scieten si mit diepe
 vallen van daer. **En**
 daer na en hebben si he
 noch mit hoerre const
 noch mit hoerre boef
 heit ghehindert. **Mer**
 hi gaet soe seer voert
 in toechten der zielen
en is soe gheuert ghe.
 worden van seten. en
 is also veruullet van

cracht godliker ghenaa
 ten. **dant** al dat amsiet
 als enen die vanden he
 mel is ghecomen. en ghe
 louet dat hi ene si vante
 ghetale der enghelen al
 le bi na te gater. en mit
 enen monde sprekente
Dit is die verwanteli
 ghe der rechterhant des
 hoghen. **Hoe** vele die
 van hem seluen misho
 peten. ysser ouer mids
 syn crimpel tot hope d'
 salicheit weder ghero
 men. en hem vermeten
 hebben van hoerre be
 teringhe. daer si toe voe
 ren of te mishopen ple
 ghen. **Hoe** vele ouer
 mids dat si synre ver
 wonden. ysser weder
 witer hellen ghecome
 en weder ghemact tot
 ten beghin ter doechten
Want toe hi mit soe gro
 ter verwantelinghe be
 kert wort. toe dochten
 hem allen alle dinc mo

ghele wesen. **W**ant niet
alle en bloyete in hem be-
teringhe der seten en an-
neminghe der toechten
niet totter graecen gods
wort hem vele ghegheue
Want teykenen en woude
re die van hem ghetacen
sijn hebben ghetinghet
hoe vele verdienstes hi
hadte bi gode. **A**ldus he-
eft oetmoedicheit en be-
keringhe der menschen
materie alre gueter diu-
ghen. **M**er opblasen
en nullhope sijn zaked
vergaughenisse en tes-
todes. **D**aer om te scouwē
die pericule en valle
en toe begheerue of toe-
vertrigheue die gheuate
gods en te gripen daer-
ter bekenen der godly-
helpt seer heymelike wo-
ninghe. en diepe in die
woestine dat ic v niet
soe seer mit woerden al-
te nutten dinghen selue
en nutten exemplen bet

15
vermoecte te leren. **V**ane-
nen abg die god sende da-
ghelics broet. hoe die bi-
na was gheuallen

Het was een mouic
in deser woestine
wouente bouen al ten an-
tren vorten binnen. **A**ls
tese vele iare in abstinē-
cie volharder hadte en in
der tyt sijnus leuens oer ghe-
comen was tot outhet
der iare gheuert mit bloe-
men alre toechten en hoge
gheworden ouernuds
groetheit alre outhoudi-
ghen. **W**ant dese in ghe-
bete en in lof saughe sta-
telike gode diende. soe be-
reide hem onse here wed-
loen als enen sinen ridder
van groten verdienstē
gheliker wijs als die noch
inden lichaem gheset was
en ghelyc ten enghelen
ghebukede der dienstē
onlichaelias leuens
weerdich ordelende dat
hi dien inder woestine

gheue hemelsche broet
Die den hemelschen coninc
mit stadigher wake v
beete. **D**aer oume god
die wylte oec in deser we
relc. sine ghetruwe opset
lonen. nam tot sochjuou
dicheit sijne voersienh
Die sorghe sijne daghelij
scher noetdurfte. **W**ant
als die noet der naturen
eyshete ghebrucken der
spise ingaende. in sine
speluncke. vant hi sijn ta
felken bereit. en broet der
op gheleit. van wouderli
ker zoetichheit en van wo
derliker soenheit. van
wilken als hi ghespiset
was. en tant ghegheue
hadte der godliker hoer
heit. keerte hi weder tot
louesanghe en bedinghe
tot wilken oec vele god
like openbaringhe en
van toe comende dinghe
vele vermanighen. van
onsen here gheschieden
Daer ou als hi indelen

en in aldus groten voort
ganghe gheset was. om
dat hi began te gloueren
als van sijnen verdienste
en hi die gaue der hemel
scher weldaet rekende. voort
saut sijns heilighes leuens
vluchtes onder inghinc he
ceurehante traedheit des
ghemoets. also cleynet
hise niet en mochte ghe
merken. **D**aer na wies
incere versinnemste also
dat hi te hants tragher
wert totten louesanghe
en traechliker. opstont
totten ghebede en salme
en worden van hem niet
ghesonghen. mit al sul
ker wakentheit. als te
voeren. mer als een lut
tel ghedaen was vante
ghewoentliker dieuste
haeste sine ziele hoer te
rusten. recht of si van
alte groten arbeit ver
mopet ware. **W**ant hi
sin lasterlic gheworden
was. soe was hi van

ten hoghen totten laghē
gheuallen. en sine ghetach
ten grepen hem tot wa
ingherhante diepe valle
Want in sinen herten
was euechante heyme
like lasterlike en bose
ghetachte. **N**och tan
die voer gaente ghewoē
te recht als een sap mit
stroeme. al laet men oer
of van ten royene voer
gaet te meer. van ten sel
uen royene. also toech die
oude uiselinghe ten me
sche. tot sinen ghewoent
liken ambochts. **O**m wel
ke zake hi noch staente
stee in sinen state. **D**aer
omme. als hi na vante
ghebete. sochte ghewoēt
like spise. tes auonts u
gaente die stede daer hi
te eten ghewoent. wals
Want hi sijn pleghelike
broet op die tafel gheleit
van wilken hi ghespiset
wert en hi en acht niet
te beteren die dinghen

16.
die hem waren in sinen
herte. noch hi en gheuoel
te niet ten scate sijne v
wandelunghe. en hi en v
stont niet. dat hi allent
sel vallen moeste. **W**ant
hi die deyne goete diuge
versmate. **W**ier en bin
nen doe hi te hants ouermids
swaren brant der onauisc
heit ghepickel. wort en
van onreinen begheerte
outsteken wert en wed
rotter werelt ghetoghē
wort des taechs bedwat
hi hem noch en betachte
van ghewoenten sine
plechlike dienste ter lof
sanghe en ter ghebete.
En als hi inghinc om
spise te nemen. vant hij
broet op die tafel gheleit
mer het was wat onre
ne. **D**oe wouente hem
en hi wert droech. en
hi verstout. sag die mit
niere des wouters op hē
saghe. **N**och. tan sp
spise nemente wart hi

gheuoet. **N**acten darte
daghe word hi mit drie
uolken prekelen ghe
stoect. **W**ant sine ghe
tachten worden becom
mer mit enen beelde.
Tens wyfs rechte of si te
ghenwoerdich weer en
bi hem late mit hemete
te. en hem duchte dat
hi doec om hellere en dat
hise voer hem hadde
ligghen tot onauusche
ghebruken. **N**och tra
soe ghenc hi voert en
gec des anteren daghes
tot sinen ghewoenli
ken ambochte des su
ghens en des bedens
Mer hi stont mitten
oghen wt en mitten
herte gheinghen
En toe hi des auonts
nae sijne ghewoente
inghinc en sochte spise
soe vant hi broet op
die tafel. **M**er het was
seer i. wl. en ouer al
bekuaghet. rechte of

muile of honte biberen
hadten. **D**oe wart hi
sichreute als hi dat sach
en storte tranen. **M**er
mer soe wa sijne herte
noch soe oueruloedich
dat si mochten wt doen
die flamme des vuers.
Mer doch hi nam spise
mer niet soe vele als hi
hi plach. **S**innen deser
tyt beleggheten hem om
trint ouer al die ghetach
ten. als ene scare vrien
menschen. en van alle
siden worpen si scutte in
hem. en ghebouden en
gheuanghen trecten si
hem weder ter werke
en op staente began hi
hi wanderen inder nacht
toer die woelhue en te
trecken totter stat. mer
alst sach gheworden
was soe was die stat
noch verre van daer en
als hi aldus mit groter
rachingher herten ghe
quelt en vermoeyt wt

wer die woestine soe keer
 te hi sinen oghen al omme
 en began te merken en
 als hi sach een celck yn
 dat sommighen broeterē
 toe hoer. **W**ech hi ter wert
 op dat hi mit hem mocht
 te rusten. en toe knechte
 gods gheuoelden dat hi
 bi hem was vluchts lie
 pen si hem teghen einte
 ontfenghen hem als enē
 tughel gods. **S**i uyghe
 ten hem en dwoeghen
 sine voeten en noeten
 hem totten ghebete. **S**i
 maecten die tafel en na
 den godliken ghebode
 volbrochten si alle wke
 der minnen. **M**er toe ge
 gheten hadde en een luc
 tel gherust begonste si
 nae hoerte ghewoente
 als van hoerren ghelee
 risten en vermaersten
 vader te eyschen dat woert
 gods tot hoerre stichtun
 ghe en vermauninghed
 salicheit van hem te be

ghere en oer hem te wa
 ghen hoe een soude mo
 ghen ontulpen die stric
 ke des diuels of wāneer
 hi uwerp der zielen on
 tuulche ghetachten hoe
 men se soude moghen
 verdruen en of iwerpē
Doe hi aldus ghedwo
 ghen wert began hi v
 manighen ten bruderē
 te gheuen en ten wech
 ter salicheit hem te leitē
 en sermouen te leren
 van der laghen der bo
 ser gheesten die legghē
 ten knechten gods. **H**i
 leerde volcomelic en
 gheuoedch mer hem sel
 uen ontfoucte hi pre
 kele der conpūctien en
 tot hem seluen weder
 kerente sprac hi. hoe
 veruane ic ander men
 schen en werte selue
 bedrogghen. **O**f hoe ar
 rigier ic ander mensche
 die mi selue met en be
 tere. **D**aer om o onsa

lighe toe eerste selue tattu
anderen luden leerste te
toen. **A**ls hi dustaugh
beseldinghe ghebruict
hadde teghen hem sel
uen en verstaen hadde
hoe iammerlike hi on
der voete ghetreden wa
re. **S**ontede hi ten broe
deren. en mit enen ha
estighen loepe gaf hi
hem vluchts weder in
die woestine en totter
speluncken daer hi of
ghescheiden was keer
te hi weder nederual
leude in sijn ghebet
voer gode en spreken
de. **H**adde mi die heer
niet gheholpen mine
ziele hadde bi na inter
helle gheuoent. en ic
heb bi na gheweest in
alle quade. **E**n si hebbe
mi bi na volbrocht in
ter eerden. in desen is wa
rachelike veruult dat
die scrift seit. **E**en broed
die sinen broeder helpt

die sal verheuen werden
als ene gheueste en sterke
star. **E**n broeder die sinen
broeder helpt is als ene
sterke star en die oerde
sijn als grundeelen der ste
ten. **D**aer na bleef hi al
sijn leuen in hulen in
tranen. **W**ant hi sach
dat hi verloren hadden
die gaue der hemelscher
tafelen die hem van ^{was}
gode verliet. **E**n bega
in arbeide en in swect
sijns aensichts te eten
sijn broet. **H**i besloet
hem binnen der spelun
cken en in enen haren
dede en in alchen legge
de volhardte hi huleude
en screvende in sinen
ghebede hent die engel
gods bi hem was spre
kende tot hem. **D**ie he
reuet dine penitencie
ontfaughen en is di ge
nadich gheworden. **A**er
wacht tattu niet verhe
uen en werds en bedro

ghen. **C**om sullen comen
die broedere die du leertes
en sullen di benedictien
brenghen die en salu niet
weigheren te outfangē
En spise nemende mit hē
tancke gode dinen hē
merre dinghe kinder
heb ic tot v ghesproken
op dat ghi weten moecht
hoe grote sturcheit is in
oetmoedicheit. **E**n hoe
na die val is inder houer
dien. **E**n daer om leerde
ons onse sountmaker die
ierste salicheit vander
oetmoedicheit spreken
te. **S**alich sijn die arme
van gheeste. want hore
is trike der hemelen. **E**n
op dat ghi oec lerende
dustanighe example te
voerhoedigher sijt. **E**n
vanden bosen gheesten
in subtilheit dat ghe
tachten niet verleit niet
werde. **W**ant om houc
men onder mouken te
se forme. **S**oe wie tot

18
hem comt man of wyf
out of te ionc bekent
of te onbekent dat si
voer alle dinc hoer ge
bet spreken dat si den
name des heren an de
pen. **W**ant ware daer
enighe ouerforminge
des bosen gheestes die
sont v luchs als ghe
bet daen waer vlien. **E**n
ist dat v die bose
gheest wat daer ghi
of ghepiser en verhe
uen sount werden in
senten in uwe ghetach
ten en volghet hem
niet. **M**er ver oetmoe
dicht v seluen dan meer
voer gode en rekent
dat voer uet wāner
si v ver in gheuen van
te pinen dat ghi ghelo
uet wert. **S**oe hebbe
oec mi die bose ghees
ten die vile des nachts
bedrogghen. **E**n si en lie
ten mi noch bedru noch
rusten in brenghende

altijt des nachts in mi
nen sinnen en ghetad
ten sommighe vanda
sien. **M**er des morgens
vielen si voer mi spre
kende mit ceurhan
te bespottighe ver
ghif ous vader dat
wi di al die nacht
arbeit in ghesendet
hebben. **M**er ic antwo
te hem. **G**aet ghi vā
mi alle die boesheit
werken en en becoert
met ten knecht gods
En daer om kinder mit
ruste en swighen en
gheuet uwe aentacht
toeter wysheit en oc
fenc v seluen soe dat
ghi mit stadeliker ga
ue uwe ziele mocht
puer gode gheuen op
dat uwe ghebete bi go
te niet ghehindert en
werten. **W**ant al ist
dat die ghene die on
ter weerliken volke
sijn goede werken doe

en in hem si ghepruyst
oncholdinghe en si hem
oefenen en becomeren
niet goede gheestelike
en heilighe werken of
in herberghe of in an
ren diensten ter minen
dieneude of barmhert
heit of vandinghe ter
zicken of andere dier
gheliken werke veruul
lende in wilken si ander
menschen altoes wat
goeds doen en hem sel
uen nochtan auwstichs
houden soe sijn si prul
lic. **W**ant si in goeden
werken gode behaghen
en sijn onstraflike wer
kers der ghebode gods
Mer nochtan hebben
alle dese dinghe weerli
ke werke en draghen
sorghe tot vergaenlike
uateren. **M**er die in
oefeninghe sijne ziele
arbeit en binnen hem
seluen bouwet sine gees
telike sinne die is alte

vele hogher te oertelen wāt
hi berit in hem seluen ene
stete daer die heilighe geest
te in wone en hi draecht
sordjuoldicheit van he
melschen en ewighen di
ghen in eeuwhande ma
niere vergheuenisse crige
te eerscher dinghen wāt
hi sech hem seluen altoes,
voer die teghenwoerdic
heit gods en spieet na
den crempel des heilighe
propheten helvas die he
leuet in wies teghenwoer
dicheit ic sta. En alle sord
uoudicheit teghenwoer
dighen dinghen after
rugghe werpente wort
allene bestricket mit hem
godliker begheerten. **M**
Daer om weseude mit
loue gods en mach hi
mer versact werten dat
noch nachte van loue sa
ghe en van saluen. **D**e
se en vele andere deser
gheliken sprac die heili
ghe iohannes drie dage

19
lanc tot ons ven verma
kete en veruete ouse zie
len. En als wi begonste
te willen wandren vā
hem gaf hi hem ons be
nedictie en seghete. **O**
ghi kinder wandert in
vieten. mer ic wil noch
tan dat ghi weet dat
yuden den geestelen
prunte theodosius tot
alexanduen gheboer
scapt is verwinnighe vā
eugenium den tiran. **M**
er het is uoet dat
die selue theodosius
mer langhe hier na
wurten toten syn leue
mit eynten en als wi
van hem ghewandert
waren beuonden wi
in ghelone die dinghe
soe gheschiet als hi voer
gheseit hadde. **M**er na
luttel daghen syn ons
sommighe broedere
na comen die ons
boetscapten dat die
selue iohannes alte

haut ruste in vrede. **¶**
sijn toot was aldus tra
nich binuen dien dagē
spraken si en liet hi me
mant ingaen tot hem
en mit gheboechten
kuyen in sinen ghebe
te gaf hi ten gheest en ^{nito}
voer hi totten hē dien
eere en glorie in ewic
heit ter ewicheit **vā**

Wante appellen
I saghen oec ene
anderen priester in tē
lande daer bi ghelie
ten appellen enen
rechtuerdighen man
tēse was een sint vā
yser en wat ten brode
ren noet was dat
maecte hi. Tot eere
tijt als hi totten wer
ke der sint waecte in
den swighen des nachts
keerde hem die bose
gheest in forme ees
sionen wijs en quā
tot hem als wat werts
hem brenghende. **¶** Doe

griep hi mit sijner bloter
haut een glovende yser
en werp den bosen gheest
in sijn aensichte. **¶** En hi
vloech roepende en hule
te also dat alle die broe
tere daer om trent woeden
toe hi vloech sine hulige
hoerden. **¶** En van dier tijt
voert was dies mans
ghewoente dat hi een
glovende yser hielt in
sijn bloete haut en en
wert niet ghequetst. **¶**
Als wi tot desen ghero
men waren en hi ons
seer goetertierlic outfa
gen hadde baten wi
hem dat hi ons van si
sinen gesten en vander
gheere doechten wou
te segghen die hi voert
nemende wiste in heil
gen leuen. **¶** Doe sprac
hem deser naester woel
tine is een broeder ghe
lieten iohannes out
bair waren in leuen i
seten en in abstuēn

20
den alle menschen voer
gaente. **D**ese doe hi ierst
quam totter woestinen
bede due iaer altoes aft
een staente in ene score
eens berghes. **A**lso dat
hi te mael niet en sat
noch en lach en also ve
le slacps nam hi als hi
staente outfaen noch
te. **M**er nimmermeer au
ders dan des sountaghes
nam hi spise. **E**n dan
quam een priester tot
hem en offerte dat sa
crifiaum voer hem en
dat was allene sijn sa
crament en sine spise
Deseu wilde op enen
dach bedrieghende bo
se gheest en ouer forme
te hem in den priesters
die tot hem te comen
plach. **E**n voer comede
die ghewoentlike vre
uentde hi hem recht of hi
om der sacramente wil
le ghecomen ware en
hi verstant voerhoete

like die bedrieghenisse
en mit eenre hande ou
waerdichheit sprac hi
tot hem. **A**lre boeshit
en alre bedrieghenisse
vader. alre rechuerdic
heit want du en latest
niet of te bedrieghene
die kerstene zielen. **M**er
du dorste oec di in sen
ken totten outfruchte
en ouerheilighe sacra
menten. **E**n hi antwor
te hem. ic waende sprac
hi dat ic di mochte wi
nen. **W**ant also heb
ic enen anderen van
ten uwen bedroghe
also dat hi wt hem
seluen quam en ver
loes sinen sin. **E**n toe
ic en onvroet en in
mi ghelouente maect
hadde wast nauwe
dat vele rechuerdigh
menschen hem weder
helpen mochten tot
ghesontheden en tot
suer stede. **A**ls dit die

bose gheest gheseyt had
te vloech hi van hem
Dese voer gheseyte mā
was bliuende in sinen
begonnen werke en
durend sinen ghebede
en sine voete om dat
si langhe tijt onberoer
lic stonden spieten al
soe dat vuulnisse daer
wt vloyede. **M**er doe
die drie iaer volbrocht
waren was bi hem
die enghel gods en
sprac tot hem. **O**use
here ihesus xps en die
heilighe gheest hebbe
outfanghen dinen ge
bede **E**n hi maket ge
sont die syclawen der
wonden dijns licha
ems en hi gheeft di
volheit hemelscher
spisen dat is sinus woer
tes en sijne wijsheit
en aentastende sinen
mout en sine voete
maecte hinc ghesont
vanden siveren. en doe

hinc vernullet hadde mit
graec der leringhe en der
wijsheit gaf hi hem dat
hi niet meer en gheuoel
de hougher tycliker spi
se **E**n hi gheboet hem
dat hi ghenghe tot an
terren steden en dat hi omc
wanderde die woestine en
dat hi oec anderen broe
ters soude visiteren en
stichten ouermids ten
woerde en leringhe des
heren **M**er altoes quam
hi nochtan des sondages
weder totter seluer stede
om te outfanghen ghe
liker wys als hi ghewoen
was dat heilighe sacra
ment **M**er inden ander
daghen dede hi tverc sijn
re handen en maecte gur
tele der beesten en wraech
te die van bladen der pal
men allmen in die lau
de ghewoen was te heb
ben **T**ot ceure tijt wil
te ceure hante tropel
tot hem gaen op dat hi

van hem gheuefen worde
 en het gheuel dat dat
 beest daer hi op sitten sou
 te een gurdel hadde dat
 ghemact was mitten
 handen des menschen
 gods en als die ropel
 gheset was op dat beest
 te hants toe sine voete
 roerden den gordel wert
 hi ghesont. En oec wie
 hi seide ghebenedyt broet
 die worden te hants ghe
 uesen als si daer of ghe
 uomen hadden en ve
 le andere crachten en
 ghenesinghen heeft ou
 se here ouermids hem
 vernullet. hi hadde oec
 sonderlinghe bouen alle
 vaders en bouen alle
 anderen menschen dese
 grae dat hem eens ye
 ghelikes leuen van den
 broeters ter doestere die
 daer bi ghelegghen wa
 re gheopenbaert wert
 Soe dat hi tot horen geef
 teliken vaders screeft

en vermaente dat die en
 die versumelic doen en
 gheen recht opsiet en dia
 ghen inden anxt gods
 mer dese en dese uenen
 toe inden gheloue en in
 toechten der zielen En
 oec screef hi totten selue
 vaders sommighen dat
 si alte verduetlike wa
 ren totten broedren en
 clevinoedich tot hys
 sauhede. Sommighen
 dat si hem wel ghesta
 dich en sorchuoudich
 hadden en dat si ghe
 uoeth die broedere tro
 esten. En voer seiden he
 wat desen om sine toech
 te loeus en wat die e
 nen om sine traecher
 berispinghe toe come
 soude van onsen here
 En also bescreef hi die
 werke en zaken en die
 onseker dinghe en die
 versumenisse der ghee
 re die hem niet teghe
 woerdich een waren

die van wilken men sei
de toe sijn hoerden niet
versaken en mochten
soe worden. si mit hoer
re eyghenre conscien
aen verwonnen. **h**i
leerde hem allen dat si
van sieliken en vā
lichaemliken dinggen
niet horen ghemoe
de ouergaen souden
totten onsieliken en
sulichaemliken din
ghen. **W**ant her is
tijt spreek hi dat wi
ouergaen tot al sul
ker neersticheit wāt
wi en sullen altoes
gheen kint wesen
mer wi biten op di
men tot gheesteliken
en tot hoghere dingē
en aengripen manli
ken sinne en ons tot vol
comente verstaude
nisse gheuen op dat
wi mit duetheden der
zielen blencken mogē
Mer die mensche gods

appellen seide ons mit ghe
loefliker vertellinghe
noch vele meer andere
dinghen van desen heil
lighen man dat te laut
schene soude mensse al
sruuen. en om dat si
groet sijn sommighen
mach schieen dier sou
den horen nauwe ghe
loeflic soude duncken
Van sinte pafuicius
Wislaghen oer dat
cloester des heili
ghen pafuicij des me
schen gods die die alre
vernoemste eensetel
en in die vorste woest
ne was wonende in
lante heracleos bi the
baytos der stat. van de
sen onderuonden wi o
uer mids gheloeflike v
tellinghe ter vaders
dat toe hi was van
enen eughellischen leue
hi tot eenre tijt gode bat
dat hi hem woude toe
neit wien hi van ten

22
heiligen ghelyc ware
doe stont bi hem eenen
ghel. **en** antwoort hem
dat hi ghelyc waer ene
die ghelyeten was sim
plioniacus die inden
dorpe mit singhen sij
broet wau. **Doe** wert
hi beuaren mit wond
van nyheit des antwoords
en wanderende mit haef
ticheit totten dorpe soch
te den mensche. **Doe** hi
en gheuonden hadde on
ter wraghete hi mit vli
cheden van hem wat
hi heilichs of gheestelics
weres pleghe te doen en
ouder sochte subalike al
le sine werke. **En** hi at
worde also al dinc was
dat hi waer vanden al
te ouerwaercken leuene
een sondich mensche en
dat hi in korter tijt van
enen moerdenaer ghe
keert waer tot deser
lasteliker wulste die hi
nu te oeffenen schein

pasimicus bleef te m.
vliach in syn vraghe
ne of hi licht uiter moer
terre yet goets werkes
ghedaen hadde. **Ic** en
weet mi niet sculdich
spreet hi van enighen
gueten werken. **Mer**
dat allene weet ic doe
ic onder die moerde
naers was wort tot
eenre tijt van ons ge
grepen ene ioncfrou
we die gode gheheilicht
was en die ander moer. **Doe**
denaers miue gheselle
hoer reynicheit haer
begheerte te ueinen
sette ic mi int middel
teghen hem en maec
tele vi van der beulec
kinghe der moerdenars
en des nachts leide ic se
totten dorpe en brocht
se ouberdoert tot hore
huse. **Ter** ander tijt
van ic oec een wyf
van eerfamer forme
dwelende indie woel

me en als ic hoer ghe
vraecht hadde van
waer waer omme of
hoer tot dier stede ghero
men ware. **I**ntwoer
te si. **E**n vrage mi
met alre onsalichste
wue niet noch en zo
ke niet mine zaken te
weten. **M**er wiltu
mi tot ceure eyghen
re dienst maghet heb
ben soe leyde mi waer
du wilt **w**ant ic on
salighe heb euen ma
die om fault des conic
likes tyules menich
werue op ghehangen
is en ghegheselt en mit
allen pinen ghecrust
ghehouden wort inde
kerker en om anders
ghene zake en pleecht
mene wt te leyden dan
om dat meer pine late
En wi hadden drie zo
nen die alrede om doet
der seluer scout verroft
sijn. **E**n ic alre onsa

lichste wyf die tot al sulker
pinen ghesocht werde
vlicte van steden tot
steden vergaende van
honger en van onsa
licheiden dwale aldus
sallende toer dese laute
dese drie daghe lanc heen
breeghende sonder spi
se. **A**lle ic dese dinghe ge
hoert hadde ontfarment
te leide ic se totter speluc
ken en spilende hoer zee
le die van hunger v
uallen was gaf ic hoer
oec duehontert sallin
ghe voer welke si seide
dat si en hoer man en
hoer kintere niet allene
tot eyghenheiden. **m**er
oec tot al sulker pinen
verbouden waren. **E**n
doe si weder quam tot
ter stat gaf si dat ghelt
en vuetese alle. **D**oe
sprac die vader pasqu
aus. **I**c en heb niet als
sulks weres ghedaen
nochtan gheloue ic dat

23
tot di wel ghecomen is
dat onder die monken
hoghe gherekent is pas
nucius name. Want te
heeft nu ghene mudel
bare ueerschijet ghe
weest dat ic myn leue
oefnen mochte in also
danen disciplinen mer
god heeft nu van di ge
openbaert dat tu bi hem
niet min verdienstes
en hebbes dan ic. Daer
om broeder wantu siel
te dat tu niet totter min
ster stete ghehouden
biste dat tu he soe en ver
sime niet dine ziele.
En alte hants werp hi
van hem die pipen die
hi in syn hant droech
en is hem ghevolghet
totter woestinen en die
conste des ghesanghes
verwantleude in een
zucte eendrachtich ge
luut des leueus en der
zielen gaf hi hem die
naer lanc tot groeter

harder abstruencie hem
seluen oefende dach en
nacht in salmen en in
ghebeden en mit crach
ten syns ghemoedes wa
terente te wech des he
mels gaf hi sinen gheest
onder choeren der heilighen
enghelen. Daer nae
toe pascianus desen v
volbracht in oefenige
alre doechden voerghe
sent hadde totten herte
gaf hi hem seluen tot
starkerer ueerschijete dat hi
hem te voren gheoefent
hadde en badt anderw
ue onsen here dat hi he
toenen woude wie hem
in der werelt ghelinc
ware. Doe quam efer
die stemme des heren.
tot hem sprekende. Du
sult weten dat tu ghe
lyc biste ten ghenen
die die vorbaerste is des
des corpus dat die naest
is. Als dit pascianus
gheljoert hadde haeste

hi hem daerwaerts sond'
merren en dopte an sine
toere. Want hi ghevoec
was die gaste te ontfan-
ghen liep teghen en ley-
den int huus en wassche
te hem sine voete berei-
te die tafel en maecte
werstap. Onder den e-
ten began pafnuus
sinen weerd te braghe
wat ambochte wat
neerschicheit tot enghen
dinghen en wilkes w-
kes oefeninghe hi had-
de. En als hi van hem
deyne dinghe gheant-
woert hadde en liever
wilde in goeden dinghe
verborghen wesen dan
openbaer dwanc he
pafnuus en seide dat
hem gheopenbaert
waer van gode dat hi
der gheselschap der mo-
niken weerdich wa-
re. Doe gheuoelde hi
noch deyne dinghe
van hem en seide. Ic

en weet in ghenen dinghe
mi suldich enich goeds
mer want er woert gods
tot di is ghecomen so en
mach ic hem niet helen
dien gheen dinc is ver-
borghen. Daer om sal
ic segghen die dinghen
dien ic pleghe wonen
te onder volke. dertich
iaer sijn nu volbrochte
dat nyeman gheheten
en heeft dat ic eendracht-
telic mit minen wive
mi in amschete hebbe
onthouden. ic hebbe ont-
fanghen van hoer drie
zonen. Want om die
zake allene hebbe ic se
voer mijn wif beken-
noch buten hoer en heb-
ic anders ghene beken-
noch hoer oer na der ny-
ic en hebbe nye of ghe-
laten gaste toe ontfan-
ghen also oer dat ic nye
man en liet voer mit
vreemden pelgrimen
teghen gaen. Ic en liet

24
nye gast van minen hu
se gaen sonder werch spise
Nie ghyenen armen en
heb ic versmaect. mer ic
gaf hem die dinghen
die hem noerdorftich wa
ren. **W**ast soe dat ic sat
te gherechte soe en nam
ic niet teghen die recht
uerdicheit der personē
mijns zoens vrucht
van vreemden arbeide
en quam nye in mine
huus. **S**ach ic enighē
kijf ic en ghinc min
mer voer bi eer die ge
ne die twiedrachdach
waren versoent had
te en ghebrocht tot vre
den. **N**icman en heeft
ye in iustaden mine
knecht begrepen. **M**i
ne beesten en hebben
niet ghesmett vreen
den vruchten. **W**ie op
mijn velt woude sayē
dien en verboet ic nye
Noch ic en koes mi
niet die welichste nye

vrucht en liet hem die
andre die min welich
waren soe vele als in
mi was en heb ic nye
verhenghet dat die mo
ghender ten krauchen
verducte. **A**ltoes heb
ic mi ghepynt in mi
nen leuen dat ic nye
man en bedroefte. was
enich gherechte voer
mi ic en veroertelde nye
mant. mer die twist
hadten pyudic tot cē
drachcheden te bren
ghen. **D**it heeft haer
toe weer gauen gods
die insettinghe mijns
leuens gheweest. **A**ls
tese dinghe pafumans
ghehoert hadde kussen
te syn hoeft ghebenedi
ende hi hem en sprac
Di ghebenedie die hē
wt sion en du moeste
sien die dinghen die
guet syn in iherusale
Want du wel en be
quamelic veruult

hebste dese dinghen. soe
ghebreec di dat dat hoed
ste is van allen gueden
dattu lates alle dinghē
en die warachighe wys
gods volghes en die scar
te der heymeliker conste
zoekes tot wilken du
anders niet comen en
mochtste. du en verla
kes di seluen en drage
dijn cruce en volghes
cristum. En als hi dit
ghehoert hadde. en he
uet hi niet ghemeeret
noch te mael niet ghe
ordunert in sinen hu
se. mer is gheuolghet
den man gods wand
rende mit hem totter
woestinen. En als si
quamen totter riuere
en si gheen scap en
vonden mede ouer te
varen. gheboet hem
pafuicius dat hi in
die riuere die inden ste
den grote diepe hadde
mit hem inghinghe

mitten voeten. Doe ghi
ghen si te gader ouer die
riuere also tattet water
hem nauwe ghinc tot
horen ziden. Mer toe si
totter woestine ghecome
waren sette pafuicius
ten mensche in euen cel
kijn niet verre ven sine
cloester ghelegghen. en
gaf hem ordinancie geel
telus leuens en leerte he
oefeninc volcomener
neersticheiden. en beual
hem oec te merken die
heymelike dinghe der
wylheit. En als hinc
gheleert hadde in alle
dinghen gaf hi hem
seluen van nuwes tot
meiren oefeninghe
deyn rekende sijn ghe
ledene arbeide. wilken
ghelyc mochten wer
ten. en die ghenen die
in weerliken onleden
scheen becommert.
Want sprac hi tot he
seluen. Doen dese die

inter weert sijn soe vele
goeds werts. **h**oe vele
meer sullen wi pinen
in arbeide der abstinien
dien si voer te gaen. **A**ls
een deel tijts was ghele
ten. en die ghene dien
pafnuicus alreter volco
men in werken anghe
nomen hadde ghebrocht
was tot volcomenheit
der wijsheit sach hi in e
uen daghe sittende in si
nen celle. **s**ine ziele op
gheuoert onder ten cho
ren der enghelen die **+**
spraken. **S**alich is hi
dien du wuertoren heb
ste. en tott ghenomen
hi sal in dinen taberna
kelen inwonen. **E**n a
als hi dat ghehoert h
hadte bekende hi dat d
tese man opgheuoert
waer van teler werlt
Doe bleef volherdende
pafnuicus in vasten
en in ghebete spannē
te hem seluen tot meer

25
re en volcomenre dinghē
en badt ester den here dat
hi hem woude tonen wie
hi ghelijc ware onder den
menschen. **D**oe antwor
te hem ester die godlike
stemme en sprac. **D**u
biste ghelijc den coepmā
dien du salste sien comē
totti. **M**er stant haeste
lic op en gaant hem tegē.
want hi is hier bi dien
man dien ic di gheor
telc hebbe. **E**n pafnu
us sonder merren nedar
gaente ghemoete enen
coepman van alexan
dien die twintich dusēt
sallinghewert coepgucts
van tebayden brochte in
duen scepen. **E**n want
hi gheestelic was en re
neerschheit hadde tot goc
ten werken soe brochte
hi ten sacke porragien
coerus die sine kuedyte
drœghen totten cloeste
re des menschen gods en
dat was hem ene sake

✱ menschen

tot pafiuans to comen
en vluchts toe en pafiu
ans sach. **W**at doestu sprac
hi o duerbare en gode weer
dighe ziele. **W**at is di mit
den eertschen **re** arbeiten
dien mitten hemelschen
deel en gheselschap is ghe
gheuen. **I**aer dese ding
den ghenen dien vander
eerten sijn en die dencke
van eertschen dingen en
werd du een wepman
tes riken gods mer du
toe gheroepen bist en
volghe dinen behouder
van wilken du een lut
tel tyts hier na salte au
ghenomen werden. **E**n
hi niet te mael verbei
dende gheboet sijn **re**
knechten dat si al die
dinghe die daer noch
ghebleuen waren. **w**at
hier vele **vele** bi hem
seluen alrede ghedeelt
hadten ghenen soude
ten armen. **E**n hi vol
ghete den heilighen paf

muum totter woestine
waert van hem gheset
in die selue stede wt wil
ker die wie te voren in
gode waren ontfanghe
Dies ghelijcs van paf
muans van allen gees
teliken oefeninghen wt
gheleert en bleef niet vli
ticheden bughente sine
sin totter godliker wijs
heit. **E**n toe ene corte
tijt volbrachte was wt
oer dese ouerghenoert
totten vergadringhe
ter rechtaerdigher. **E**n
daer na met langhe in
ten hoghen oefenunge
ter abstinencien en ter
arbeide emidde pafiu
ans sijn leuen. **E**n toe
was oer bi hem die en
ghel gods sprekende tot
hem. **a**un nu ghebe
nedite en inganc die
ewighe tabernakel die
di toe behoren van rech
te. **W**ant sich mit nu
sijn hier die **ap**pheten die

26
di in hoer choer ontfan
ghen sullen. Mer dat en
heb ic di niet eer gheope
baert op dattu di lichte
niet en verheffeste en in
hepste enighen scate
dijns arbeids. En hier
na noch euen tacht in de
lichaem leyende qua
men tot hem toe visite
ren sommighe prieste
ren dien hi alle die din
ghe kundichte die hem
onse he gheopenbaert
hadde. Sprekende totte
enen priesteren dat we
man in deser werelt
nushopen en soude al
waert oec dat een moer
denaer waer of in an
deren onreinen leuen
of die oec oefende an
bedinghe der diualm
ghe of die mit echt
scap schijnt ghebon
den. Al waer hi oec
een coepman ghehie
ren. en ter merse dien
te. nochtan in allen

oerduen menschelycs
leuens sijn zielen die
gode behaghen en die
sommighe heymelike
werke hebben in wel
ken god gheuechte
heeft. Daer om ist
kundich dat gode niet
soe seer behaechliken is
die professie des leuens
of die ghedaente des ja
byts alle puerheit en
volcomenheit des inwe
dighen menschen en
goetheit der werke.
En doe hi des ghelycs
van vele anderen din
ghe wyslike ghespro
ken hadde gaf hi ten
gheest. En die pries
ters. en al die andre
broederen die daer bi
waren saghen opeli
ke dat hi ontfanghen
wort vanden enghelē
die louesanc songhen
en in hem te gader go
te loueden. **Van sinte
helas**

W saghen oec e
nen anderen eer
samen outen ghelert
helas bitter stat anchi
noo die die hoeft stat
is van te bayden. De
se helvas was op die
tijt soe men seide out bi
houert iaren en ten
op wilken si seiden dat
warachtelike rustede
die gheest helvas des
propheten. want vele
en grote dinghen wor
den van hem gheseyt
Si seiden van hem dat hi
tseuentich iacer ouerghe
brocht hadde inder ald
wilderster woestnen
wilker woestnen gru
welicheit uve ghene
redene waerdelike en
mach wtspreken. Daer
sac die oute al dese tijt
mer wetende enighen
stede daer menschen wo
nen mochten. Een cle
ue enighe wech en steen
achtich van cleyuen &

steurekhus leide tot hem
die nauwe te vintene
was vanden ghenen die
wanderten. Die stede daer
hi in sac was ceurehan
te eyfelike speluncke die
vele gruels in sloech ten
ghenen diese saghen. En
want hi van groter out
heit was soe wert hi ge
queller mit beuunghe
sijne leden. noch en te
de hi daghelij teykenen
sonder of laten. en die
tot hem quamen mit
wilken onghemacke
si bestricker waren out
bant hi in alre manie
ren. Al die vaders seide
sterkelike dat te macl
men in ghedachte wa
neer dese gheweken was
totter woestnen. **S**ijn
spise was een cleyu blat
tekin en lucten ol
hent tot sijne lester
outhet. Mer in sijne
woeghet seiden si dat hi
hele weke stadlike &

plachte vasten **Van sco**

OMer na weder **pyroon**
kerende van teba
vten zaghen wi enen of
ghelcoerden berch bouen
ene ryuiere daer bouen
stont ene rudse die oec
was auctrelic au te sien
In wilkes berghe steyl
waren speluncken tot
wilken men swaerlike
mochte comen. **In** dese
speluncken waren woen
achtich vele moniken
wilker vader was een
gheheten pytron dese
was van sunte antho
nius discipulen en wo
nende na sunte antho
nius tote mit sunte am
none. na wilkes tote
hi hem sette te wonen in
desen berghe. **Mer** also
grote volheit der doech
den was oec in hem soe
grote graec der gheue
linghe en moghentheit
reghe en buse gheeste dat
hi allene billike scheen

te hebben dat dubbele
erue der twier hogher
manne Dese slachte ons
mit vele vermanninghe
en onderwyfste ons mit
vele leringhen mer son
derlinghe leerte hi ons
van onderseedinghe
ter gheeste. **En** seyde dat
sommighe boese ghees
te sijn die sommighen
sonderlinghe ghebreke
diene die oec alle som
mighen menschen sien
wt passien en ghebre
ke berdoert mit affectie
der zielen soe trecken
si ten mensche tot alle
sondeliken quade. **Daer**
om soe wie die boese
gheest wil verheren
die verhere eerst sine
passien en sine ghe
breke. **Want** wat ge
breke eyghenre passi
en du van di werps
dies ghebrekes diwel
moechstu van besete
nen lichaem oec v dri

uen. En daer om salme
pinen allenden die ey-
ghen ghebreken bouen.
te gaen op dat wi oer mo-
ghen bouen gaen die
bose gheeste die ten ghe-
breken dienen. Dese
nam spise twewerue
ter weke luttel buies of
fanghende van meel ge-
waker. noch hi en mocht
te doe voert ghene and-
spise nemen. Want noch
sine ontheit noch sine
ghewoente en woude
verhenghen **vā sūte**

Wisaghen **eulogio**
oer enen ander
heilighen vader ghehe-
ten eulogius die inden
offer des heilighen sa-
craments soe vele gra-
nen van onsen heer
ontfanghen dat hi eens
ygheliken verdienst
en sulc die totter altaer-
gods quamen beken-
te. Want sommighe
vanden moniken die

* hadde

totten heilighen sacra-
ment woude gaen weder
helt hi en seide hoe sijt ghi
soe toene dat ghi gaen
toeret totten godliken
sacramenten als v her-
te en v opset is in qua-
te. En hi seide voert. du
hadste in deser nachte ge-
tachte van oncuilscheit
te doen en du seiste bin-
nen dyn herte. Ten
scheelt mer waer die
rechuerdighe dan die
sonder gaet totten sa-
crament heilighē. En
die ander hadde twiuel
in sijn herte en sprac
wat mach mi heilighē
die ontfanghenisse des
sacraments. En dese
alle keerde hi of van
ontfanghenisse des he-
lighen sacrament en
seide hem wijct of een
luttel en doe t penitē-
cie op dat ghi gherey-
nigt ouermids traue
en ghenoech doen weert

dich mocht wden der ghe
meenschap des heilighe
sacraments **van sinte**

W saghe **apollonio**

oec enen anderen
heilighe man apollo
uus bi tebapten inden
lande der stat gheheten
hernopolis tot wilker
stat si seiden dat onse ghe
lonckmaker en maria en
ioseph wt den lande van
nueen quamen na ysay
as pphete die spreect.

Sier die here sic op een
lichte wolke en sal in e
gypten comen en die hat
werke en dier van egip
ten sullen van sijne te
ghenwoerdicheit beroert
werden en sullen neder
op die eerde vallen. **D**aer
saghen wi oec den tem
pel in welken si seiden
toe onse hehouder daer
in ghinc dat alle die af
gode vielen ter eerden
en worden ghebroken
den voerseiden man sa

28
ghen wi daer under naect
ter woelmen hebben
te een deel doestere
ouder enen berghe. **H**i
was een vader om en
treut vyfshondert mo
nken. en men helt he
voer ter voermeerdste
van alden lande teba
pta. **W**ant grote wi
ke dede en veel doechte **hi**
god tere oueruids he
vele teykenen en won
tere. **W**ant van ene
kint was op gheuoec
der in abstinenacen en
toe hi quam tot riper
outheit wies altoes
mit hem die gracie
gods. **H**i was bi na
van tachtich iaren
toe wi en saghen ind
vergaderinghe der
doestere bloeyen. **M**er
die ghene oec die sine
discipulen schenen te
wesen waren soe vol
comen en soe groet
dich dat si bi na alle

terkenen mocht doen
Hi saten dat doe hi was
van vijftien iare weert
totter woestinen. **E**n
doe hi daer viertich iacer
hadde gheweest ingeel
teliken oefenughe hoer
te hi ueter comen tot
hem die stemme des he
ren spiekende. **A**ppollo
in ouermids di sal ic
vermelen in egipten
die wijsheit ter wisen
en straffen die versta
temisse ter vroeder. **M**
du salt mi oec verstoer
ren die onder hem sijn
die wisen van babilo
nien. en alle dienst ter
bosen gheesten saltu
neder werpen. **D**aer
om wanderte nu tot
steden die woentlic sijn
Want du salt mi wi
nen een volc dat mi
outfaelic sijn volco
men en nauolghen
te goeder werken. **E**n
hi antwoertende sprac

Oheer nem daer om van
mi beroulicheit op dat
ic lichte verheuen niet
en valle van dinen ghe
ten. **D**oe antwoerde he
weder die godlike stemme
spiekende. toch dine hant
an dinen necke en want
gripes dat drucke te ga
ter en werpet neder on
ter die sande. **E**n hi stac
sonder merren sine hant
an sinen necke en greep
rechte als enen cleynen
uider en vluchtes groef
hi en onder tsant die al
roepende seide. **I**c bin
die duuel der houerdie
hier na wert ene steine
tot hem ghesent sprekende
Want mi want al
tattu van gode bidtes
sal di ghesien. **D**oe dit
ghesact was wanderte
hi tot dien steden daer
menschen woenden te
se dinghe ghesaeden
inden tiden uilham des
tyrans en in dien stede

was eue spelūke al na d'
woestinen in wilken hi
begaen te wonen en son
ter of laten te welen in
sinen ghebede dachs en
nachs. En die ghebe
te besloet hi als si seide
hughen sinen kuyen hō
der werue des daghes
en soe menichwerue in
der tyt des nachts. hi ghe
wunste meer hemelliche
dan menschelike. **H**ij
cleet was een mantel
ghevracht van hēnepe
dat onder dien luden le
bitanarium is ghehie
te en een linnen cleet
daer hi sijn hoeft en
sijn hals mede bewant.
Wilke cleet si seiden
dat hem onweroudet
in der woestinen ware
ghebleuen. Aldus was
hi bitter woestinen in
die stede armelic wouē
te in tracht des gheestes
tekenen en wonderlike
ghelontmakinghe toe

29
te die om dat si soe onme
telic groet waren als
wi van den outsten die
mit hem waren verstant
uwe gheue stemme en
vermochte si wt te spre
ken. Mer als dit groet
dadighe gheruchte van
hem wt voert gheope
baert en hem allen
menschen toe wonder
hadden recht als enen
prephete of enen apol
tel quamen wt den
naelsten ghelegghenen
lande moniken wt me
ingherhande steden toe
hem. En alle enen god
dienstighen vader offer
den hem groet gancu
een ygheliken sinen
ziel. En hi ontfermt
mit alre gheestelich
enen ygheliken van
hem en vermaent se
som toe arbeit in goe
ten werken. Som an
der toe goeten verstant
Mer hi wende derst mit

exemplen die dinghen
die hi ten anderen lere
woute mit woerde. In
ten anderen daghen liet
hi enen yghelike bi he
seluen die abstinencie
oefnen die hi mochte
mer des sonnendaghe
om der muinen wille
vermaente huse dat si
alle spise mit hem sou
de neimen als hi noch
tan in sinen plegheli
ken holdinghe ter ab
stinencie diende trind
allene of coel briken
de noch toelatende ghe
woente noch dienste
des vuers. Als dese ghe
hoert hadde bi iulia
nus tiden als wi voer
ghesproben hebben
dat een broeder om dat
hi inder soude werden
gheghepen wert en in
enen kerker ghehoudt
soe quam hi mitten b
broederen tot hem om
hem te troesten op dat

hi en vermaente dat in
der noet stantasticheit
heldt en die toecomen
de perikele vermaent
en bespote. Want die
tijt spreekt hi des strydes
is teghenwoerdich in
wilken die herten ghe
louigher menschen o
ueruuds bicoringhen
gheproeft en bekent
sullen werden. Doe hi
mit desen en mit andre
ren woerden dat ghe
moede des ionghelijcs
sterckede. Doe quam
ouer hem die centurion
en verouwaerdende
waer om hi wylte in
gauen besloet hi ten
kerker van buten en
apollonius en al die
mit hem waren ghe
comen besloet hi te
gader daer binnen op
dat si des ghelijcs oet
totter ridderscap mocht
ten ghehouden wert
en als hi ghesen haort

vele hoeders des kerkers
gheue hi van daer. **M**er
ter midteruacht wert
daer ghesien een enghel
staende bleuende mit
groeten licht. **E**n als die
wakers zeer wt hem sel
uen quamen en versa
ghet waren soe maecte
hi open die slote des ker
kers. **D**oe vielen die wa
kers te voete desen heil
ghen mensche en baden
hem van daer te gaen
en seiden. **H**et ware he
beter voer hem te ster
uen dan der godliker
cracht die sorghe voer
hem droech weder te staen
Mer des morghens haef
te totten kerker cen
turio mit een deel ver
nemender manne bid
tente dat si alle willen
wech gaen die daer ghe
houden waren. **W**ant
hi seide dat syn huus re
van groeter eer beuun
ghe was gheuallen en

30
alle sine lieffte knech
te ghedoer. **A**ls die hei
lighen dese dinghen ge
hoert hadden songhe
si lof gode loue sanghe
en weder kerende totter
woestinen wert bleue
si bi een na der aposte
len exempel ene ziele
hebbende en een herte
En die oude vader leer
te hem dat si daghelus
soudt pinen in toech
ten voert te gaen. **E**n
die laghen des bosen
gheestes die hi den me
schen inbreunt ouer
mids den ghedachten
inden beghenne vluchts
souden bedeckē. **W**ant
aldus sprach hi. **M**en
bestriker thoef des ser
pents en al syn lichaen
sal verrotet werten
Want daer omme ge
biet ons god thoef
des serpents te bewa
ren. dat wi te male in
ten beghinne te hants

met an en nemen quade
en onreue ghedachten
in onser herten. **A**lloe
uele meer ist ongatelic
die fantasien al sulker
ghedachten begoten te
worden in onsen sinne
alle god verbiet an te
nemen in horen beghi
ue. **M**er daer in verina
uede hi se oec dat die e
ne ten anderen in doech
ten soude verwinnen
en dat niemant en sou
te liden dat hi lagher
waer in doechten tau
sijn naesten. want daer
of leit hi. **G**hi sult we
ten dat ghi voert gaet
in doechten ist dat tot
begheerte der werelt
ghene passie in v en is
want dat ist beghen
ter gaue gods. **I**t oec
dat enich van v daer
toe comet dat hi teyke
ne en wonderlike din
ghe toe die en sal hem
taer om niet verheffe

noch opredyken in sinen
ghedachten recht of hi
bouen die andere wart
Mer hi en sal dat selue
allen menschen niet toe
uen dat hi die gaue der
gracien heeft ontfange
want ander beduecht hi
hem seluen en hi wert
bedroghen en der gracie
quijt. **D**ese heilighe apo
louus hadde seer groet
dighle leer des woerts gods
also wi selue oec eens toe
ghebruct hebben. **w**er
uele meerre gracie had
te hi in werken. **w**ant
al dat hi badt van god
dat vertreech hi sonder
uerren. **M**er oec vele re
relacien worden hem ge
toent. **w**ant sinen an
deren broeder die uiter
woeluen sterf mit wo
ken hi langhe tijt een
volcomen leuen. **d**ien
sach hi in sinen slape
luten uider apostelen
stoelen vander apos

tolen gheworden en dat
 hi hem die arfuisse der cracht
 en der grauen ghelaten
 hadde. En als hi oec voer
 hem seluen badt dat ten
 onse heer oec snellic wou
 de tot hem nemen. en
 mit hem gheuen ruste
 inden hemel. wert hem
 gheantwoort van onsen
 heer dat hi noch een lut
 tel tijts soude hebben op
 der eerden. Want hem
 soude vele volcs en scare
 goddiensligher monike
 beuolen werden. op dat
 hi ouermids dien voer
 sijn verdienste weerdich
 loen bi gode mochte vin
 den. en also als hi sach
 dese dinghe also sijn si
 gheschiet. Want van
 allen steden quamen die
 moniken te gader en wor
 ten gheuoet ouermids
 sinen goede gheruchte
 en sinen leer. En soud
 sighe na sinen exempel
 lieten hoerre vele die we

relt en waecten bi hem
 in die voerseide stede des
 berghes eenrehande groet
 conuenit ghemeen leue
 eenrehande tafel eendracht
 telike houdende. Die sa
 ghen wi alle ene waer
 achtighe hemelsche en
 enghelsche scare mit al
 len doechten verniet
Nueman onder hem
 en ghebuucte ouereyne
 clederen. mer si schenen
 ouermids bleuckinghe
 beate der deden en der zie
 len also dat die dorstige
 woestine na dat ghesae
 uen staet si mochten v
 bidden dorsteite. Want
 men hoerre kinder ve
 le sach inder wildernisse
 welke woerde al ist dat
 si ghesproken sijn van
 der heiligher kerken noch
 tau sijne oec inder woel
 tuen van egypten in v
 tellinghe der historien
 volbrocht. Want waer
 comen wt steden soe

groete veelheit des volcs
tot salicheden alle die
woestnen van egipten
voert ghebracht hebbē
Want hoe vele volkes
men heeft inden steden
alsoe vele heeft men bi
na veelheide der moni
ken inder woestnen
Daer om diuict in dat
oec in hem vernult is
dat die apostel sanct
taer die souden waren
toe volken daer was
die grane oueruloe
dich **W**ant in egiptē
was alle eerde onrey
ne dienst ter afgode
soe vol alle erghent
onder enich volc. **w**āt
si plaghen wijl neer
te eren houden en apē
en andere wonderlike
dinghen roed loec en
kinnifloec en oec som
me vanden hofruden
gheloefdele dat gode
waren. **A**lso als wi
van den vater apol

lomo vertellende versta
ten die ons die zake hoer
re gheledeure onghelo
uicheit in deser maniere
bedude **E**en osse seide hi
gheloefden in gheledeu
tiden die van egipten
dat god waer om dat die
gheue die ouermids hē
den ackere bouden hoer
noetdurfte en hore spise
verreghen. **M**er si eerde
oec dat water van nilus
ter riuier om dat al die
laude van egipten taer
of gheuochtet werden
Si hadden oec in god
liker waerdicheit die
eerde van egipten om
dat si vruchtbaerre was
tan ander eerde. **D**es ge
lycs eerden si oec als wi
voerghesproken hebbē
menigherhande kunnē
des crutes en des coels
om dat si vermoeden
dat sake der ghesondheit
hem taer of quam in
ter tijt pharao des conincs

Want doe pharao onse
vaders veruolghende v
drauc inden roeden meer
dichten die van egipten
dat hem tot al sulken di
ghen op ghegacu was
die becommernisse en een
yghelic rekende dat voer
suen god daer hi op die
tyt mede scheen becom
uert op dat hi pharao
ten coninc niet en vol
ghede en een yghelic va
hem seide dit heeft hude
myu god gheweest op
dat ic pharao niet en vol
ghede en mit hem en v
drauc. Dit waren woer
den des heilighen appollo
mus die hi mit ons had
de. Mer het is vele meer
noet te scriuen die exem
plen die hi in werken
hadde en in crachten.
Omtrent hem waren
sondyt ghelegghen nieu
dopen der heidenen in
wilken dienst der boeser
gheesten mit groter wer

* die

32
sticheit wert gheoefent
Want si hadden een groet
tempel en daer in enen
afgod dien van ghe
woenten die puesters
plaghen omme te dra
ghen mitter menichuol
dicheit des volkes om
me wanderen die nae
manier woedender
menschen hoer afgodeli
te dienst te wende om wa
ter te crighen der riuie
ren. En het ghemel in
der tyt doe si al sulke
afgodelike sacrificien
deden dat die heilighe
appollonius toer die
stede wanderte mit een
deel sijne broederen
En doeli sach dat die
onsalighe saren rech
te als van boesen geest
ten gheia ghiet worde
en toer die sicker wa
terden als woedende
menschen outfacinide
hem haer dwalinghe
en op sine knyen val

lente anriep hi gode onse
here en onse salichma
ker. en alle die ghene die
oueruids die duuelike
dienste verleidt werde
Die dede hi staen mit ha
ren afgode onberoer
lic dat si te male niet
voert gaen en mocht
te. En also bleuen si
in heme groets brants
alden dach staende en
wisten niet waer of
het hem quam dat si
soe onberoerlic mol
ten bliuen in ene stede
Doe seiden hem die
puelsters dat een kerst
ten mensche waer in
ter naester woestinen
wonende gheheten ap
polloinus en tattet
sine werke waren en
ten waer waer dat si
hem baden om ver
lossinghe si molten
bliuen in deser noet
En doe totten mirakel
deses groten duighes

van allen eynden tegga
der ghetomen waren die
ghene diet hoerden en
wagheden welke die za
ke waer deses grotes wo
ders soe behenden si dat
sijt te male niet en wiste
Mer hem waer suspiac
ghegheuen des voerghe
seiden mans en begheer
ten dat hi woude voer
hem bidde. Doe seiden
som van hem dat hoer
vermoeden waer was
want si en ghesien had
ten den wedj voer bi ghe
Mer nochtan en merre
ten si niet hem hulpe te
doen die si wachten dat
hem mochte baten en
brochten daer offten mit
wilker trachte het scheyde
dat die afgod soude mo
ghen berdert werden.
Mer doe si also niet se
fen en mochten. alre
voden totten mensche
god en loueden. waer

dat hise ontboute van te
 seu bantē hi soude oec me
 de die banten ter dwalun
 ghen in hem ontbuiden.
Doe dese dinghe hem ghe
 seic waren quam hi ued
 sonder merren tot hem en
 allene mit sine ghebede
 dat hi sturte tot gode ont
 bant hise alle. En soude
 vertret vloghen si alle
 mit enen moede tot hem
 in gode onsen ghesont
 maker ghelouede en hē
 tanckende. Mer den af
 god want hi houten **en**
 was worpen si vluchts
 mit vier en si sijn ghe
 volgher ten mensche **en**
 gods en hebben gheleert
 gheloue ons heren en
 sijn toe ghenoegher ter
 kerken gods. Hoerre ve
 le bleuen mit hem in dē
 cloesterē oec op die tyt
 toe wi daer waren. **M**
 dat wonderlike gherucht
 deser daet wort ouer al
 ghestroeyt en hoerre ve

le worden daer om be re
 keert totten gheloue ons
 hē. **A**lsoe dat in allen
 dien landen bi na nye
 ghene heyden en bleef
Tot ceure tyt was een
 kys van lantsreidunge
 tusschen twee dorpen
 doe dat appollonius ge
 seic was soe quam hi
 ueder haestelike tot hē
 om vrede te maken
en si waren onsteken
 mit verwoetheit hoers
 kys en en mochten in
 gheceure wys tot rade
 tes vredes gheboghen
 werden sonderlinghe
 om tatter volc vanter
 ceure si de vele betrou
 wous hadde in crachte
 eens moerdenaers die
 des strydes een banier
 dragher scheen van
 haren side. **D**oe dese ap
 pollonius sachten vrede
 te wederstaen. **S**prac
 hi tot hem. **O** vuer
 ist tattu mi volghen

wilft. ic sal minen god
bidten en hi sal di dine
sontde vergheuen. Doe
die ghene dit ghehoert
had en vertrecte hi te
male niet. mer valle
te ueter totten kupen
des heylighen mans
badt hem. En daer na
hem kerende totten sca
ren die hem waren
ghenolgher dedde al
le mit vreden weder ke
ren. Doe si alle ghe
weken waren. bleef
hi mit den man gods
verwachtede van he
sine belofte. Doe na
en apollonius tot
hem en gaente mit
hem totten doester
leerte hem hoe hi ver
wandelen soude die
oerde sijns leuens en
lydsamelike barmh
ticheit soeken van
gode en die belofte
ouerimids gheloue
verbeiden. Want al

le dinghe sate hi sijn mo
ghelic ten gheneu die
ghelouet. En alle mer
nacht tyt inden doester
te gader rusteden saghe
si ouermids een visioen
dat si beide inden hemel
waren en stonden voer
tgherechte cristi. Si sa
ghen oer die enghelen
cristi en die heilighen
alle gode aubeden. en
toe si dat saghen en oer
gode aughebetet hadte
wort tot hem ghesent
die stemme des heren
sprekende. Al en is nye
ghene ghemeenscap
ten lichte en die duister
lusten noch gheen deel
ten ghelouighen mitte
onghelouighen. noch
tan wort di apolloni
tse salicheit ghegheue
voer wien du hebste
ghebeten. Doe si tse
en ander vele dinghe
ghehoert hadden mit
hemelichen visioen

321
wefente die noch reden
worfpielen en mach noch
die horen stonden si op vā
ten slape en openbaer
te den broeters die din
ghen die si ghesien had
den. **G**roete wonderu
ghe began daerte wōte
toe si beide vertelden elc
enen ende ten seluen
droom. **M**er doe bleef
mitten broetere die
moeternaer die alre
heilich sijn leuen en se
den tot alre onnosel
heit en goddiens
nicher verwandelt
als van enen wol
ue was in een lam
bekeert dat in hem
volcomelike volbrocht
scheen ysayas pphene
die seic. **D**ie wolue
sullen mitten lamme
ren gheuoet werden
en die lieue en die osse
sullen te gater mit voe
ter ghespiser werden
Wi sagghen oec sommi

ghe manne des volkes
van ethiopien mit mo
nken leuen en haerre
vele in bewaringhe
ter religien en in crach
te der zielen anderen mo
nken bouengaente
also dat in hem oec ver
uult scheen die scriftu
re die seic. **E**thiopie sal
voertomen sine hande
gode. **N**och seiden oec
dit inden gheeste des
heilighen appollonij
Tot eeuere tijt seidne
dat een kint op stont
nischen twee dorpen wil
ker dorpe dat ene der
ker steuen was en dat
auter der heideneu vā
beiden siden ghinghen
voert grote loaren ghe
wapender laco. **E**n het
gheuel dat die heilige
appollonius daer on
quam en als hise ver
maente tot vreden was
daer een onder ten heide
nen die als een hoeft

tes stryts was en ene za
ke een strenghe en een
wreer mensche die wed
stont hem seer en seide
dat hnt tot sinen dode
niet en woude laten **†**
viete werden. Doe sprac
die heilighē appolloni
us. **h**et gheschic sprac
hi als du begheers. wāt
hier en sal niemant an
ders dan du ghedoot w
den en di sal een graf
worden dat bequaem
is dijne eren niet die
eerde mer die buic der
beesten en der gheiten
En alrehtants wort sij
woert waer. Want
niemant anders en
viel daer van besten
siden dan hi allene. **E**n
toe si onder tsand dede
niet handen en des moe
ghens weder quamē
vonden si en weder op
ghegrauen vanden **h**
beesten en ghescoert
en vanden ghieren ge

londen. Doe si alle tres w
hadden datter woert des
menschen gods alsoe **†**
waer veruult sijn si al
le bekeert totten ghelo
ue ons heren ons ghe
sontmakers en predic
ten dat appollonius was
een pphet gods. Mer
laet dat oec niet van u
vlien dat wi verstonden
ghetaē oueruids hem
Nochtan inden eersten
daghen doe hi began mit
luttel broets inden spe
luicken wonē en die
heilighē paef the tacht
was daer bi. en toe die
hoechtyt der weke en d
sacramente volbrocht
was binnen der spelū
ke en men vande dū
ghen die si bi hem had
den die maectyt soude
maken en si meer een d
ghetal van brote die d
ghe waren en hadden
en wel al sulc als si ghe
sonten plaghen bi hem

legghende te hebben soe
sprac appollonius aldus
totten broetren die bi hē
waren. **N**t dat in ous is
gheloue en wi warach
telike cristus knechten
sijn. soe bidte ouser een
pghelic van gode war
hi als in desen hoghen
raghe gheerne woude
outfanghe. **M**er si ver
hengheten liever dat o
uermids hem die sevoer
ghent in outhouden en
in verdienste die din
ghen waren van gode
te bidten hem seluen or
telende te cleyne tot deser
graen. **D**oe storte hi
sijn ghebet mit alre **z**
doechat tot onsen hē
- **A**ls dat ghebet volbrocht
was en si alle alle amen
gheantwoort hadden siet
toe saghen si vluchts **z**
voer die toere der spelūc
ken sommighe mensche
staen die si te mael niet
en bekenen die soe vele

35
volheden alre dinghen
die allene tot ghebru
ken ter spisen horen
niet hem brochten dat
niemant lichtelike soe
vele noch soe menigly
hande en mochte sien
ouder sommighe wa
ren die inden lande vā
egypten nye ghesien en
waren menigher han
te cūme van appellē
en ongheneellike groet
heit van druuen. noe
ten en vighen en oer
garuaten appellen en
alle voer tyt volheit
oer van zeem. **V**an ho
ughe en van melke
en oer groete nicolayē
en hete brode en seer
soen die noch raus
schenen van eenre vree
der prouinae. **E**n doe die
manne die dinghe die
si brochten ten moni
ken hadde gheleuert
begherende haestelike
weder te keren totten

gheneu die se ghesent
hadde seiden si vluchts
van taen. Doe deden si
gote danc waerde lic
van dien dinghen die
hem ghebrocht ware
begonden si spise te uemē
wilker dinghe soe groe
te volhat was dat men
alle taghe tot pinxtere
toe mer ghenoech an ~~se~~
hadde te gheuen. En wa
ren des seker dat hem
die dinghe om der hoeth
tijt wille van gode ge
sent waren. Wy beno
den dat oec dat een vā
den broedren die niet
en hadde gracie ter oet
moedicheit en der sacht
moedicheit bad hem
dat hi gode bidden wou
dat hem die gaue ghe
gheuen worde. Doe hi
tat began te bidden
quam in dien broeder
soe groete gracie ter
sachtmoedicheit en d'
oetmoedicheit dat al

le die broeters mit wou
ter beuaren worden van
onbeweghelicheit en ge
sancheit sius gheuoets
in wilken si te voeren
ghene van dien toechte
ghesien en hadden. Tot
eenre tijt quam began
tot tebayten duer tijt
te worden. en want die
inwoentes des lauts
wisten dat die monike
die mit appollomus go
de dienden dicwile oec
sonder spise gheuoeter
worden ouermids die
ghenade gods. soe wan
terden si alle mit wine
en mit kynderen tot hē
spise en oec beuedijnghe
begherende. En niet
twiuelende began hi
voert te brenghen vā
den noetdorsten die o
uer ene side gheleit
waren tot ghebruken
tes broeters. en ouer
uloedelic hem allen te
gheuen. En als ter niet

36
die coernen mit broede
bleuen en waren en
die hongher dat volt
seer dwanc soe gheboet
hi dat men voert sou
te brenghen mit uind
del die coerne die daer
ghebleuen waren ouer
die allene den monken
eens daghes noetdorft
gheuen soude. En daer
al volc hoerde die van
honghers uoet daer wa
re toe gheuloten soe sp
sprac hi mit opghella
ghen handen en oghen
tot gode. En mach niet
die hant gods menich
uondich maken dese
dinghen. die seir die h
heilighe gheest. die h
broede en sullen niet
ghebreken in desen coer
nen hent wi alle ghe
saet werten van u
wer vuchten. En als
haerre toe veel die h
daer toe teghewoerdich
waren seiden vier mac

ten laur stadelike en liet
men niet of te gheuen
die broede wten come
noch daer en mochte nye
broets ghebreken. dies
ghelikes seide si dat hi
oer van tarwe en van
olie ter anter tijt ghe
taen hadde. In wilken
nachten die boese geest
beroert wert en men
seide dat hi sprac hem
en seir. En biste niet
elyas of een ander van
den ppheten of vande
apostolen dattu dese
dinghe dorste doen.
En hi antwoerde se
te hem. wat ist en
waren die ppheten
oer en die apostolen
niet menschen die ons
hoer ghelouue en haer
gracie ghelaten heb
ben. Of was toe god
teghenwoerdich en
en is hi nu niet tegh
woerdich. God ver
mach alle dinghe en

dat hi vermach vermach
hi altoes tacr om ist dat
god goet is. waer om
bisthi bose gheest dus
quaet dese dinghen
als wi voer ghesce
hebben beuonden wi
ouermits vertellen
ouder gheesteliker en
heiligher manue tar
si van hem ghedaen
sijn. En salmen hare
vertellughe gheloue
lic houden noch tan so
gaf ons meerre ghelo
ue die dinghen die wi
selue mit onsen oghen
saghen. Want wi sage
volle corue broets dra
ghen tot ydelen tafelē
en als die tafelē vuult
waren mit broeten en
tot alre sacheit die bro
te verteert worden.
nochtan worden die
selue corue euen vol
weder gegaert. Een
anter wonderlic diuc
dat wi oet bi hem sage

en wil ic niet swighen
Wi waren due broeters
doe tot hem quamen en
doe wi noch verre waer
van sinen doester soe
quamen ons broeters
te ghemoete die van
hem due daghe te voer
ghehoert hadden van
ouder toecomste. **S**ige
moeten ons mit salme
waut tar is gheuoel
lic te doen als eneghe
monke tot hem comē
Ea si anbeden mit hoer
aensicht op die terte en
custen ons en wentē ons
hem onderlinghe en se
den. **D**ic sijn die broeters
van welke toecomst
voer due daghe vader
apollonius ons voer
seide sprekende. **N**a due
daghen sullen tot ons
due broeters van ihesu
comen. **S**ommighe va
ten broeters voer ghen
ghen ons en sommighe
volgheden ons. **w**er

nochtans songhen die sc
ren. Mer als wi begoude
te ghenaken en ghehoert
wort die stemme ter sal
men quam oec heilighe
apollonius voert gaen
te ons te gheinoet. En
toe hi ons sach vluchts
was hi die eerste die an
bete totter eerden en op
staende ontfeuc hi ons
mit enen cussen. Doe
wi ghecomen waren
int cloester en men na
den zeden eerst ghebe
ter hadde dwoech hi on
se voete mit sijns selues
hante. En volbrochte
oec ander dinghe die
tot ruste des lichaems
horen dit was sijn sene
aldus te doen allen den
ghenen die quamen
mer bi hem was ghe
woente dat die broe
ders die mit hem
waren niet eer
spise en namen eer si
ontfanghen dat heil

39
ghe sacrament bider ue
ghender vren tes daghes
en daer na bleuen si also
bi tiden hent totten auot
als si dat woert gods
horende van houdinge
ter gheboden gods son
der onderlaet gheleert
worden. Daer als si al
te hants spise ghenome
hadte hare sonne we
ken totter woelstue al
den nacht in hare ghe
huechuisse ouerdencke
te die heilighe scrift.
Somnighe andere
bleuen in die selue ste
de daer vergaderen wa
ren wakende hent tot
ten lichte volherdeude
in yminen en in loue
gods. Mer hoerre so
nighe van hem bier
neghender vren als si
of ghedommen wa
ren vanden berghe en
ontfanghen hadden
die gracie gods ghen
ghen vluchts neder ver

noeghet allene mit de
ser gheesteliker spise en
dat tiden si vele taghe
lanc. Mer bouen ma
ten was blijscap en
vroeghede in hem en
also groete vroelicheit
dat gheen mēsche en
mach die gheliken in
der werelt hebben.
Nuement en wort
ouder hem droeuch
ghenonden. mer wast
soe dat yemant tot e
nigher tyt wat bedruc
ket scheen te hants ou
der waechde vader ap
pollonius die zake
der bedructheit. En
dicwile als wast oec
dat yemant dat ver
huten woude hi seide
wat hem scūlte in
der herten. also dat hi
taer wt die dinghe
die hi leer bekende. hi
vermaentse alle en
sprac tatter niet be
hoerlic en waer ude

ghenen droefheit te we
wesen dien hoerre salic
heit van gode is en ha
pe inden rike der heu
len. Daer omme laet
droeuch wesen sprac
hi die heidene laet hu
len die ioden. laet die
sonders sonder ophou
sareyen. mer die recht
uerdighe sullen hem
verbliden. Waer om
en soude wi die groete
glorie hope hebben
en wachtughe der e
wicheit ons mit alre
vroelicheit niet verbl
den. En vermaent ons
also niet die apostel
sprekende. weest altoes
blide. bedet sonder of la
ten doet danckbaerheit
Mer wie mach die gra
cie sijne leer en sijne
woerde ghenoech be
dunen. Taer omme
dunct mi beter
taer of ghesiveghen
dan min waertelike

taer of ghesproken. **H**i on
 derwijste oec ons heimeleke
 vele van reue der absh
 nenieu van gheheelly
 res omme gans en oec
 vele van vlichheit der
 galle te ontfangen. **E**n
 hi gheboet aentachteli
 ke dat wi die toecomen
 te broeders ontfanghe
 souden als die toecoen
 ste ons heren. **W**ant
 taer om sprac hi heeft
 onse in settinghe dat me
 die broeders die tot ons
 comen aenbetet op dat
 ter seker si in hoere coe
 ste onsen here ihesum
 cristum comen die seir
 ic was gast en ghi ont
 fencet mi. hi brochte oec
 voert in exempel den hei
 lighen loch die die euge
 len mit ghewelt dwat
 en leide totter herberge
 syns huses dat men bi
 den die broeders dwin
 ghen souden tegens ho
 ren wille tot lichaemli

ke ruste. **M**er dat ver
 maende hi oec ofr ghe
 schien mochte dat die
 monken theilighe sa
 crament tristi souden
 tagheligs ontfanghen
 op dat lichte die ghene
 die hem verre maect
 van deser niet verre en
 werde van gode. **W**ant
 wie dat stadelucht ont
 fauct die schijnt stade
 lichte onsen ghesontma
 ker te ontfanghen. **E**n
 want die selue onse
 ghesontmaker seir **ic**
Die myn vleyschet en
mijn bloet drinct die
bluet in mi en ic in
hem. **E**n die ouer den
 kinghe spreect hi ter
 passien ons heren sta
 telike vanden monike
 ghedaen ghift hem ve
 le orbers tot exempel
 der lidsamheit. **E**n **ic**
 uen gheeft taer niet
 oec ene vermauninghe
 dat een yghelike pine

dat hi altoes bereit w
te gheuonten en niet
ouweerdich den godli
ken sacramenten. **Oer**
seide hi traer toe dat ge
louighe menschen o
uermids die ontfan
ghinghe gheghenen
wort verghifnisse ho
re souden. **Die** witteli
ke vastē als des woens
dachts en des vridages
vermaende hi datmen
niet breken en soude
waer ten dat eughe groet
noet ghelaeide **Want**
des woensdaghes midas
tochte hoe hi onse he
soude verraden en des
vridaghes onse ghe
sontmaker worde ge
aruult. **Daer** om wie
sonder noet in desen da
gheu die ghesette vas
ten breeit die sal schi
nen of mitten verra
der onsen ghesontma
ker te verraden of mit
dien die en aruulten he

te cruceu. **hi** seide oer of
lichte enich broeder ouer
quame in desen voer
seiden daghen waert
dat hi eten wilde voer
die noen tyt om sijns
arbeits willen soe sou
den men hem alle ene
tafel maken. **mer** won
de niet eten men en sou
den niet dwinghen
Want het is een ghe
mene in settinghe va
bewaringhe deser ta
ghe. **En** hi gaf oer ten
ghenen groeten saul die
hoer hare des hoests voe
den of een yser om hoer
hals droeghen of dies
ghelincs yet doen dat
tot toninghen der me
schen schine. **Want**
het is seker sprecht hi
dat dese lof vanden me
sche loeken en die din
ghe doen om dat si toe
uen willen. **Noch** ja
dat gheboden is datmen
oer die vasten heyme

lic sal volbrēnghen op dat
si gode bekennet sijn. die
siet wat inden verborgē
heten ghetaen wert. en
weder gheuen mit open
baer. **H**er also alst schijnt
soe en gheuoecht desen
met an dies ghetughe
en weder sijn die inde
oborghenen liet. mer si
willen hem openbaer
maken bi ten mensche.
Daer om alle rethenen
ter abstrincken salme
heymelic hebben. op dat
ter lichaem ouerinds
vasten ghemoyet wer
de en nochtan berouen
licheit onder ten mensche
gheschuwet werde. mer
wederloninghe bi gode
ghesocht werde. **D**ese
en vele ander dinghe
van seden der moniken
ouder wijste hi ons ene
weke lanc gheloue sij
re leue sterkende. mit
groetheit sijre werke.
En als wi begonsten

39
te wandren van hem
leide hi ons vorder en v
vermaende ons en seide
kinder voer alle dinc
hebt vrede onder v en
en wilt v niet scheiden
van een. **D**oe kerre
hi hem omme totten
broedren die mede te
gheuoerdich waren
en ons mit hem vord
brochten en seyde. **w**ie
is bereit van v broede
ren hem voert te bren
ghen totten naesten
doelsteren der vaderen
En doe si bi na alle hē
seluen seer bereit offer
ten en mit ons voert
gaen wouden. **w**es
die appollonius heili
ge due wt hem allen
die die griecsche **w**are
en oer die egyptische ta
le wel couden op dat
si ons der lude sprake
waert noet waer be
duten mochten die
ons oer mit haren toe

spreekunghe sdyren mocht
een. Dese sende hi daer omme
mit ons en gheboer hem
dat si niet eer van ons en
scheiden eer dat wi alle die
vader en alle die cloeste
ren die wi wilden ghesie
hadden al en walt me
want moghelic die alle
omme te gaen. Doet dat
ghelchiet was ghebene
diente liet hi ons. en in
desen woerden gaf hi die
bedichte. v moer ghebe
nedien die he god wt
sion op dat sien moer. In
die goede die sijn in ihe
rusalem alle die daghe
uues leuens **vs sinte**

Als wi van amou
den heilighen ap
pollomo ghescheiden
waren. en voert wan
terden tot dier siden der
woestinen teghent si
den saghen doert saut
voetsporen van ghe
trecke eens groten dra
kes wies groetheit soe

soe groet schein als of in
ene balke doert saut tot
Doe wi dat saghen wo
den wi gheslaghen mit
groeten anyte. Mer die
woeters die ons leiden
sterren ons also dat wi
te mael niet ontfrucht
en souden. mer meer be
trouwens ontfaughe
souden en in sinen spou
den drake volghen.
Want ghi sulc sien spou
ken si hoe vele ghelou
vermach als ghi en siet
ghedoot werden van
ous. Want vele drake
en serpentes en beest
mit hoeruen hebben
wi ghedoot mit onsen
handen. Want aldus
lesen wi ghescreuen dat
onse ghesontmaker v
leent ten ghenen die
in hem ghelouen te
treten op die serpente
en scorpionen en op
als des viants macht
Mer doe si dese duighe

40
seken worden wi wt aēdy
tes gheloues meer en re
meer beaurter en bade
hem dat sīden spoer des
draken niet volghen
en wouten. mer dat wi
lieuer voertghinghen
ten rechten wech. Een
hochmans van hem on
lydsam in sijne snel
heit is den drake ghe
volghet. Doe hi niet
verre van taen ghend
ten en had sine speluc
ke riep hi tot ons dat
wi tot hem soude comē
en sien dat eyde des dra
kes. Mer een broeder
die ons teghens qua
die een cloester daer
bi hadde verboet ons
daerwert te gaen en
seide tattet een beest
waer van groeter
grootheit. En wi en
souten sijn sien niet
uoghghen verdraghe
souterlinghe. Want
wi al sulcs niet ghe

woen en waren te sien
Mer hi gheliete dat hi
selue dicke die beest ge
sien hadde welker dic
heit ongheloeftic is
mer hoerre lanchheit
is tot vyftien cubitus
ghelstrect. En doe hi ons
outraden hadde totter
stede te gaen haeste hi
hem totten broeden die
ons daer gheleit hadde
en hohp hem die bereit
was den beeste te dode
mer hi weder riep en
of toech hem. en hi en
boechden mit gheen
re bede die van taen
niet scheiden en wylde
hi en hadde den beest
ghedoet. en doe dese
tot ons quam strafte
hi onse gheloue en on
se traechheit. Mer doe
wi quamen totter cel
le des broeters die ons
ghebeden hadde. wou
ten wi mit groeter
mūnen van hem ont

fanghen en rusten mit
hem. Die broeder ver
telte ons dat in dier ste
te daer woende plechte
wesen een heilich mā
āmon gheheten wies
discipel hi was ouer
mids wilken god vele
crachten dede. en outre
ander crachten vertelde
hi oec dit van hem.

¶ hi Dicwile sprac quamē
moerdenaers tot hem
en namen hem thoet
daer hi allene sonder
ander lystochte van g
ghespysse wort en wac
taer was dat tot spa
righer lystochte scheē
op gheleit. En toe hi
dicwile van desen moer
denaers moyenisse leet
soe ghinc hi op enen d
dach totter woestinen
en van daer wederco
mende gheboet hi twee
grote draken dat si mit
hem ghyngheu en be
ual dat si bliuen soude

¶ he

totter doeren sijnre cellen
en ten inganc bewaren
Die moerdenaers quamē
als si ghewoen waren
en sende wie die doer wach
ters waren worden si vlucht
onmachtich en sonder su
en verstormeden vluchts
en vielen neder. Als die
oude dat ghewaeer wer
wt gaente vout hi se h
half doot en toe gaente
en hem oprechtende scouw
hi se en sprac. Siet ghi
hoe vele hardt ghi sijt
dan beesten. Vout beel
ten sijn ons ghehoersā
om gods wille. mer ghi
en ontsiet gode noch noch
en scaemt v voer cleuen
der kuechten gods. mer
toch hi leidse in die talle
En maecte die tafel en
gheboet hem dat si spi
se namen. Doe wort
si berodert van herten
en bekeerde hem van
alre wreetheit hoers
sins. en worden in cortē

41
in corten tiden beter tau
haerte vele die eer begō
uen gode te dienen. **W**ar
also vele uamen si doe o
uermuds penitencie dat
sina. **M**et vele tijts
oec die selue teykenete
ten en die selue trachtē
Op een anter tijt doe eē
seer groet drake die lan
te daer naest gheleghen
verwoeste en vele men
sche ghetodet hadde soe
quamen die inwoen
res des lantes totten
voerseiden vater hem
bidende dat hi totten **w**
woude die beeste hoers
lants en op dat si oec tot
barmherticheit mochte
bughen ten ouden broch
ten si mit hem een kint
des pastoers sone die al
leue vanten sien des dra
kes versaecht wt hem
seluen was ghecomen
en van blasen des beestes
in oinnachten en ghe
swollen daer wort ghe

draghen. **D**oe besalue
te hi dat kint mit oli en
maectet ghesout en hē
seluen stoecte hi totten
drake te totten. mer den
luden en woude hi niet
louen en liet recht of
hi hem niet helpen en
mochte. **M**er woe op
staende ghuic hi totter
stede dat beest was en **taer**
buuchte sine knyen ter
eerden en bad gode.
Doe begau dat beest
niet eeure groeter haef
ticheit op hem te comē
zwarte en wrede blasin
ghe en kuerlinghe ter
randen voerseidende
en hi en onfruchtete
nuegheen vā desen en
keerde hem totten dra
ke en sprac. **D**i moet
totten xpc die gods so
ne die den groeten w
walusch vertelighen
sal. **E**n als dit die ou
te ghesproken hadde
thants **d**ie wrete

Drake wtkerende al sijn
venijn te gader nuw sijn
gheest ghesoert berste
ontveen. **E**n doe daer
toe quamen die inwoe
res des landes en hem
sere verwouertē van
ten mirakel dat daer
gheldijet was. en si
die groetheit des staat
kes niet verdraghē
en mochten vergader
ten si op ten drake gro
te swaere hoep sancs. **E**
taer nochtan bi stont
die vader ammon wat
si noch also doe dat beef
te toot was hoer sond
hem niet ghenaken en
toirsten **van sinte copres**

En puester ghe
heren copres had
een doester inder woesh
uen een heilich man
out bi tachtich iaren
En hi dede oec vele crach
teliker werken siecte ge
nesente bose gheesten
veraghē. **o**te en vele

wonderliker dinghe doen
de. van wilken hi oec so
mughe in onser teghen
woerdichheit volbrochtē
Doe ons dese ghesien
hadde en mitten. nisten
des viedes ghegruet had
en als hi ghewoen was
na den ghebede en onse
voete ghedwoeghen
hadde vraghede hi ons
watmen bedreue inder
werlt. **M**er wi baden hē
dat hi ons lieuer van si
uen bedreue wat wille
vertellen en openen wi
wilken of vdiesten on
se lieue hē hem soe grote
gracie hadde verlieut
En hi en veronwaerde
niet en began die man
re sijns leuens en der he
ligher vaders die voer
hem waren ons te ver
tellen. **W**ilken vader
ghenuich gaf dat si alre
vele meer claer in toech
den waren en dat hi nau
we hoerre clepue exen

plen volghede. Daerom
 seer hi ons. ten is niet
 van enigher groetheit
 kinder dat ghi in ons liet
 tot ghelickinghe der hei-
 ligher vaders. Want
 hier was een seer etel ma-
 ghelijeten miuus. dese
 was die eerste monic
 in deser stede. en in al deser
 woestuen wyste hi ons
 allen eerst die wech der
 salicheit. Dese was eerst
 heyden. en vanden moer-
 denaren en vanden ge-
 nen die die dootgraue
 beroenen die meesten en
 die vermeerste in alle
 boesheden. Tot wilke
 quam occasie sijne sa-
 licheit in deser manere
 eens nachtes wandert
 te hi tot enen huse een
 te grote ghelijedichter
 ionchrouwen om dat
 hi se woude beroenen
 en toe hi mit sonninge
 conlighe instrumente
 die al sulke lude ghenoech

condich syn op ghedom-
 men was dat dat des
 huses soekende mit wil-
 ker conste of mit wilke
 toe ganc hi die binnen-
 ste des huses mochte in-
 bicken. Aldus bedinert
 mit swaerheit hoe hi si
 wert soude volbringhe
 brochte hi ouer sonder
 yet te bedriuen vele tijds
 des nachtes bliuende op
 den dake. en na vele pi-
 uachtigheden sijns ghe-
 moedes die hi te verghe-
 ues dede wort hi als ene
 die moede was mit sla-
 pe bedrucket. en ouer-
 mits enen visioen sach
 hi enen bi hem staen
 mit conuulken abite
 die sprac. Laet of van
 desen boesheden en van
 stortinghe menschelikes
 bloets en van dinen last-
 terliken dieften. keer
 dinen wake tot gheef-
 teliken arbeyde en ont-
 fant enghellsche en he

mensche ridderscap en leue
no voert in toechten
dijne zielen. en ic sal di
van deser ridderscap be
leider en punte maken
Als dese die dinghen die
hem voer gheleit wor
ten danckbaerlike ghe
hoert hadde. wort hem
ene scare der monken
ghetoent en gheboden
dat hi houden soude ouer
hem die pynapate. In
desen ontwakende sach
hi die ionckrouwe bi
hem staen waghende
wie hi waer. en van
wacu of waer om hi
taer waer ghecomen
En hi rechte of hi bute
sinen sinne waer ghe
worden. en antwoorde
hoer niet. mer bad dat
allene dat si hem die
kerke woude wisen
En want si verstant
dat inden dinghen wat
godlics weres waer lei
te si den mensche totter

kerken. en brochten voor
die puelsters. En hi viel
neder tot horen voeten
en badt dat hi kersten
mochte werden en men
hem vluchts penitencie
woude gheuen. mer die
puelsters verwonderden
of hi waer seide. Want
si bekenen dat hi was
een man alre boesheit
En als hi mit sinen vol
herden die dinghen ghe
loelic maecte rieden si
hem waert dat hi dese
dinghe woude dat hi in
die dinghe soude laten
Daer na toe hi die be
ghinne kerstelic leuens
hadde ontfanghen bad
hi datmen hem gaue
ghebode mit wilken hi
mgaen soude den wech
des leuens. Doe gaue
si hem die versikelen
des eersten salms. en
als hi die vlitelic ghe
merct hadde. Doe sprac
hi dat hem taer an ghe

gheuoech ware totten
 weghe der salicheit en
 tot wysheit der goddic
 sticheit. Doe hi due da
 ghe bi hem ghebleuen
 was. wanderte hi tott
 woestinen daer hi lau
 ghe tijt wonende daech
 en nachts in ghebede
 uut tranen bleef spise
 nemende vande wortelē
 der cruten. Mer toe hi
 weder quam ter keeke
 ouerleuende hi die due
 versikelen die hi ont
 saughen hadde vande
 puesters met alleue in
 ten woerden. mer oec
 in ten dughen en in
 werken. En die puef
 ters verwonderde dat
 hi soe rokeloellic be
 keert was en hem selue
 re hants scarpe abstuē
 de opleide. En hem le
 rende volcomelic van
 ter heiligher scrijture
 noeden hem uut hem
 te wouen. En op dat

hi niet onghchoer sam
 en schene bleef hi ene
 weke lanc bi hem en
 wanderte doe weder tott
 totter woestinen en
 daer stadelike seuen
 iaer lanc in alre ab
 stinencie armelic wo
 nende. vertreech hi vol
 heit der gracen van
 onsen here. Also dat
 hi bi na al die heilige
 scrijre ghehuedlike
 hiele broet nam hi al
 tene des sonnentaghes
 en dat wort hem van
 gode ghebrocht. Wat
 als hi bete. opstande
 vanden ghebede vaut
 hi daer broet gheleit
 dat gheen mensche dat
 gheen mensche ghe
 brocht en hadde. En als
 hi dat broet uut tanc
 berheden ghenomen
 hadde soe wast hem
 ghen. oech ten ante
 ren sondach toe. Daer
 na ouer langhe tijt

ghinc hi efter weder we-
ter woelshuen en treete
ouer mids den exempel
sijne abstinencien ve-
le menschen dat si hem
volgheten. **O**nder wilke
een ionghelinc tot hē
quam en begheerte sij
discipel te wesen. **D**oe
hi dien rader moniken
abhoets een cleet ge-
heten libitona en ene
cruulle en ene melote
dat is een boes velle an-
gheten hadde begau-
hi hem van anderen
instituten der monike
te leren. **H**i achte oec
mit groeter sochouou-
dicheit. **S**oe ware enich
kersten mensche was
ghestomen dat hi dien
mochte begrauen. **E**n
dese ionghelinc sijn dis-
cipel sach dat hi mit
soe groter vlitte die do-
den dede sprac hi tot
hem. **I**t woude meester
dat mi oec als ic doot

waer soe woude cleten
en begrauen. **D**oe sprac
hi zone. ic sal soe doen en
ic sal di soe vele antreche-
hent du segs het is ghe-
noech. **N**aa niet vele tijt
is die ionghelinc ghe-
stomen en die voersat-
reden wort volbrocht.
Want doe hi hem vele
cleteren oughetaen
hadde sprac hi tot hem
voer hem allen die daer
bi waren. **S**one sijn di-
tse cleder ghenoech tot
dijne groetunghe. of
wilde dat wi daer noch
meer toe doen. **D**oe gien
die totte daer sijn alle
hoerden ene stemme
wt en mit betreden en
verbontenen acusicht
sprac hi. **V**ader het is
ghenoech du heues v
wilt dattu ghelouet
hadste. **H**ij worden
seer versaecht die daer
teghenwoerdig waren
en hem verwonderet

seer van sinen wonder
 like werken. **E**n toedie
 ionghelinc was begra
 uen keerde hi vluchts
 weder totter woestine
 beroumlicheit sauwen
 te mit allen vliete. **M**er tot
 eene tijt quam hi we
 ter vter woestine om
 te visiteren die broders
 die hi ingheset hadde.
En als een van hem
 siet was tot sijre srei
 dinghe toe wort desen
 vader gheopenbaert
 van onsen here dat die
 broeder soude steruen.
En die vie was alrede
 toe vel pertijt daer om
 me haeste hi op dat hi
 en mochte sien die ste
 te daer die zieke lach
 was noch een groet
 stuc verre van hem. **E**n
 want hi niet en wilde
 bi nachte daer comen.
En hi oec in hem selue
 tochte die woerde ons
 heren daer hi seit. **W**ā

tert als noch licht hebr
 in v en die inden lichte
 wandert en stoet hem
 niet. **D**oe hi sach dat so
 ne thans began onder ^{die}
 te gaen. **S**prac hi totter
 soimen. **I**nen name ons
 heren ihu xpi stant een
 luttel in dinen **D**inen we
 ghe en wacht in ihus het
 ic tot dier stede come. **E**n
 die zonne als si alrede
 eens teels began onder
 te gaen soe bleef si eens
 teels staente. **E**n en ghit
 niet onder eer die men
 sche gods quam tot dier
 stede. **D**it is openbaer
 ghevoeden alten gheue
 die daer waren. **w**ant
 staente en aensiente dat
 merren ter soimen in
 haren onderganc ver
 wonderden si alle **w**at
 dat wonder bediede dat
 soe vele vren in haren
 onderganc die zonne
 haer niet en taelde. **M**
 toe si saghen dat mūā

cus die vader quam v
ter woestinen waghede
si hem wat teyken dat
waer dat die sonne ghe
toent had. **D**oe ant
worde hi. en gheteucti
mer ter stemme ons he
ren en ons ghesontma
kers die seit. **I**st dat ghi
gheloue hebt als seneps
coern ghi sult meere
tan dese teiken doen. **E**n
als si verstante dat ouer
mids sine gheloue die
sonne ghestan had
worden si versaecht mit
groeten anre en hare
vele **v**ele gaen hem
naer toe dat si sine dil
apule werden en begon
sten hem te volghen.
Mer als hi inghegaen
was dat huus des broe
ters om wien hi gheha
estet had en hi alrede he
toet vant ghiue hi toe
hi syn ghebet ghetan
hadte totten bedde en
aiffere ten tote en sprac

Broeder wat hebstu meest
in dijne begheerten van
hier te gaen en mit cristo
te wesen dan inden vleysche
te bliuen. **D**oe versette
hi hem een luttel en
wedertrighende sinen
gheest sprac hi tot hem
O vader waer om we
derriepstu mi. **H**et wed
gaen is mi beter en te
wesen mit cristo te bli
uen inden vleysche en is
mi gheen noet. **D**oe
seide hi hem. **S**laep dan
mijn zone in vreden en
bid voer mi. **E**n hi we
derneighete syn hoeft
mit bedde en outsliep
Mer die ghene die daer
bi waren worden van
wonder versaecht en
spraken. **D**oeerwaer
dit is een mensche gods
Doe dede hi ten totten
ionghelinc als hi plach
wel gerlic. en alden
nacht wakehedeke om
brenghende in salmen

en in loue sanghe brochte
hiden ionghelinc eerlic
ter grodenen **vāte selue mi**

His vader mucus **70**
oer videnterte enē

anderen broeder die liec
lach te bedde en hi en
sach die ruste des toors
swaerlic nemmen en sere
ouermids aurre sijne
consciencie bestrafte w
ten sprac hi tot hem

Sone waer ouinne
bistu onbereit totten
voertganghe dine co
sciencie die wroechster
dijne traechheit soe ic
sie wandert mit di.

Doe bad hem die broe
der en seide. **I**c bidde di
vader bidde gode voer
mi dat mi gheue ver
leughewisse eens dey
nen tijts in wilken ic
betere moghe mijn
leuen. **E**n hi sprac tot
hem. **N**u bidstu tijt d'
penitenciaen als du
die tijt dyns leuens

vermullet hebs. wat heb
stu al desen tijt dyns leues
ghetaen **E**n mochtstu dine
wonden niet gheueesen.

Mer voerwaer du hebste
taer altoes toe ghetaen
versche wonden toe hi
nochtans bidtende bleef
sprac die oude tot hem

Ic tattu voert tot dine
quaden niet meer quaet
en toeste wi sullen gode
bidten voer di want
hi is goet en hydslam en
hi verliet di een luttel
tijts des leuens op tattu
betaels al dine sculd.

En toe hi taer om gode
hadde ghebeden opstaē
te vanden ghebede sprac
hi tot hem. **S**ich onse
here heeft di verliet
dine iaer in desen leuen
op tattu di van herte
bekeret tot penitencie
En nemende hem bider
hant hoeft hi en op vā
sineu bedde **E**n opstaen
te sonder enich merren

volghete hi hem totter
woestinen. **E**n als die
jaer veruult waren
reep hi en daer na wed
tot sijne stede daer hi
en ghenomen hadde
en beuallen voertan
gode niet als mensche
mer als enen enghel
van enen mensche al
so dat si alle verwond
ten sinen leuen. **E**n als
daer vergadert waren
vele broeders sette hi en
mit middel en wt hem
mattie nemende ver
telte hi den broederen
al den nacht lanc van
den vruchten der peni
tencien en des bekerens
En als hi sprekende was
van dat sermoen begā
die broeder recht als lut
tel te slumeren alre hāts
ruste hi in vreden. **A**ls
toe ghebet ouer hem
was ghedaen en alle
die dinghe ghewoen
lic volbrocht waren

die totter groene horeu
scryte hi weder van suelli
ke totter woestinen. **D**ie
wile ghiuc hi oer ouer
die groete riuere uylus
mit sinen voeten also dat
hem water ghiuc tot sinen
knyen. **T**er ander tijt be
notenre doeren. **D**oe die
broeders op ten solre wa
ren quam hi ingaen tot
hem. **E**n die wile tot wel
ker stede hi wesen wilt
al walt verre van hem
in ene corte stonde tijts
wort hi daer gheuoert
Want inder eerster tijt
sijne bekinghe doe hi
was inder woestinen en
hi ene weke gheuaster
hadde sermen dat tot
hem quam inder woest
tine een mensch die broed
hadde en water die hem
vmaent en niet dat spise
soute nemen die hem
vanden hemel ghecomē
waer. **T**er ander tijt doe
oer bi hem die bose geest

en toen hem scats van gou
 te begrauen onder d'eer
 den die hi seide dat conings
 pharaons hadde gheweest
 wien allmen seir die vad
 mucus aldus antwoorde
Dyn ghelt si mitn inden
 tode. dese en vele deser ghe
 lyc dese god ouernids
 hein. **M**er voer ons wa
 ren oec vele vaders dier
 die werlt met waerdich
 en was die hemelsche tei
 ken en wonder wrocht
Daer onnue wat ver
 wonder ghi. of wi clep
 ne mensche deyne din
 ghe toen lammen en
 blinten gheuesende dat
 oer die aer laten wt hare
 wst moghen toen **E**n
 als ons die oude vader
 copres dese dinghe ver
 telde began een van ou
 sen broteren verduet te
 nighen als van onghe
 loeflicheit ter dinghe
 die ghesent worden en
 van verduete te sinne

ren. **E**n als hi ouernids.
 slape was bedrucket
 sach hi ouernids visio
 uen inder hant des oude
 copres een boec mit
 gulden letteren ghescre
 uen ut wilken boeke
 sine vstellunghe scheen
 voert ghebrocht en taer
 bi staende euen man
 scone van aensien en
 eerlam van graeuheit
 sijns haers die hem seide
 mit groeten driuwen.
Waer om en hoerstu
 niet andachtelic die di
 ghe die men verteller
 niet slaepstu als een
 dies niet en gheloest
Doe ontwaecte hi en
 hi was ghestoert en o
 telte ons vluchts heyme
 lic in latine wat hi ge
 sien had. **H**ier en binne
 saghen wi enen acker
 man comen en staen
 totter doere des ouden
 hebbende een var vol
 sands en wachteute tot

dat die oude sine retene
volbracht. **E**n want wi
hem saghen soe vraghē
den wi den puester wāt
die huusman soe staen
te en saut houdende int
vate hem woude ghesae.
En die oude antwoorde en
seide. mi en behoerde niet
toe kinder v dat te melde
op dat wi inden werken
gods niet en schinen te
gloueren en dat loen ons
arbeits verga. **N**och
tan om uwe sichten
ghe en nuchheit die van
verre tot ons gherouwe
lijt en sal ic oec niet lide
dat v dat bliue verhole.
Mer ic doe v condich die
werke des heren die hi
ghewaerdicht dat si on
nids ons vervollet w
ten. **D**ie eerde van desen
lande dat men hier bi ons
bouwer was seer dorre
en onvruchtbaer also
dat waanneer si saet vā
uoede ontfeut dat si nau

we weder gaf dubbelt saet
Want ceurehande wor
men wiesse inden ont
spruitenden aren en te lue
den dat opgaende saet
en die bouude des lants
waren heytenen. **A**ls
wi dese gheleert hadden
totten gheloue in gode
en te ontfanghen dat ghe
gheloue cristi. **W** si kerste
gheworden sijn comen
si tot ons biddende dat wi
gode voer hoer sat wille
bidden. **E**n als wi hem
seiden dat wi bidden soude
mer hoer gheloue woude
bi gode al sulc wesen dat
si dat verdienen te ont
fanghen. **E**n si namen
van desen saute dat wi
betreden. en daer mede
vulleden si horen scoet
en brochteut voert ons
biddende dat wi wt wou
den benedien inden na
me des heren. **E**n ic sprac
tot hem. na uwen ghe
loue moet v ghesaen

47
Doe namen si mit hem
dat saut en meugdet mit
ten saute dat si souden sa
ven en stroyden ouer ho
ren acker en vergateren
also vele vruchten als ve
in egypten enich lant mocht
te vergateren daer van
is hem ghewoculic des
laers twiewarf te comen
tot ons en dat selue van
ons te begheren. Mer
dat en sal ic oec niet
helen dat mi onse here
ghegheuen heeft tot glo
rie sijnis naemens. Ic ghinc
op ene tijt ueder cotter
dat en ic vant daer ene
man die leerde die ma
ncheen en bedroech dat
volc mit dien had ic
twiedracht in woerden
mer want hi beheidich
was bouen maren en
icken mit woer niet be
luten en mochte en
aenre hadde dat die sta
ten der gheene diet hoer
ten verbliden soude had

te hi van daen ghesceit
als of hi die ouerhaut
had soe sprac ic daer
die scare hoerden out
steect een groet vuer
mit midden der straten
en laet ons beiden gaen
indie flamme. **Soe**
wie onser niet verbar
ne dies gheloue houd
men waer. Als ic dat
ghesat hadde behaech
ter seer wel den volke
En alrehtants wort daer
een groet vuer outste
ken. Doe aangreep ic
hem en begannen
mit te trecken te vuer
re. also mer sprac hi
mer elc van ons gae
besonderlinghe daer
in mer du salst eerst
daer in gaen want
du dat ingheset heb
ste. En ic seggende mi
seluen inden name xpi
en ghinc mit midden
der flamen. mer dat
vuer began harwert

eū daerwart verstroyt
te werden eū te maect mi
te vlien. **I**t stont uit
in middel des vuers bi na
een halue we eū in dē
name des heren en wort
ic in ghenen dinghē
ghequerst. **M**er als
dat die lude saghen rie
pen si mit groten won
der eū ghebenedide go
te sprekende. **W**onder
lic is god in sinen heil
ghen eū si begonden te
dwinghen ten man
cheus dat hi ghinge
utrouer. **M**er hi begā
taer weder te worstele
eū hem daer of te trec
ken. **D**oe om grepen
en die scaren eū wor
pen en uit middel des
vuers. eū te hangen om
ghinc hem die vlaue
eū barneten also dat
hi half verbrant wed
er quam. eū dient
werpen dat volc mit
laster wter staer roepe

te eū segghende die be
driegher moet leuen
dich verbarnen. eū in
mit hem nemende eū
gode benediente leiden
si totter kerken. **T**er
ander tijt oec als ic ghinc
bi eenre hande tempel
sach ic die heidenen sa
crificien doen. eū ic spic
tot hem waer onne
offert ghi die mensche
liet den stonnen en ou
ghenoeliken afgotten
en sijt di niet veel meer
sonder sinne dan die af
gode die ghi of tot desen
sermoen opende hem
onse hē dat verstaen
eū si lieten hoerre dwā
linghe die si deden eū
volghede mi eū ghelof
den in onsen ghelou
maker. **M**i hoerde sou
wilen toe een hoefken
bi onsen doester ghinc
ghen. in wilken ou
die broeders die to comen
te comen plegghen siche

48
scheuen wi coel en cruyt
te bouwen. mer een hei
ten ghinc eens nachts
daer in en stal war moes
als hi darthuus ghe
brocht hadde sette hyt
op een vuer op dat hyt
koken mochte. Mer als
die hele vren lanc bo
uen een groet vuer noch
setten noch wiet werte
noch in gheene wijs
warm werden en mocht
mer inder seluer groen
heit bleef als ten vuer
ghebrocht wort en dat
water oec mer een lut
tel en mochte verwar
men. Is hi diet ghesto
len hadde weder in hē
seluen ghegaen en dat
war in oes weder wt
uemeute vanden vuer
brochtet weder tot ons
en neder uallende tot
ousen voeten began
hi te bidten dat hi syn
re sonden ghenade moch
te verdienen en hi ver

ghech dat En het gheuel
dat des seluen daghes
vele broeders alle gaste
tot ons quamen dien
dat selue warmoes be
hoerlike wort bereit
Daer onne gode om
sue wonderlike werke
danckende hadden wi
dubbelte blyscap om
salicheit des menschen
en die weldaden gods. ^{rom}

Van sijnre helens
Er was oec een
ander heilich man ghe
heten helenus dese was
van sijne ioghet in
ten dienst ons heren
in alre outhoudinghe
en in alre amschen in
settinghe opghenoet
en was ghecomen tot
ten hoedysten verdienst.
En doe hi nach
een kynt was in den
doelster alst noet was
vuer te bidten van ten
uaghebuere droech hi
in sijne slippe barme

de colē dat sijn cleet bleef
onghequetter van wil
ken hem alle die broeders
die daer waren verwon
terten en begheerten die
neerlicheit sijns ghe
moeds en sijns leuens
en sijne verdienste te
volgheu. Tot ceure
tyt doe dese allene was
inder woestinen stont
hem op begheerte vā
houich te eten en als
hi hem omme keerde
sach hi ene honichroce
haughen an enen steē
Mer hi verstont dattet
was des viants valscheit
en vluchts hem
seluen berepente sprac
hi. Gauc van mi be
dueghende begheerte die
vol bist vleyschelijker
ghenoechten. Want
daer is ghelcreuen wā
tert inden gheest en en
vermillet niet des vley
sches begheerten. En
alte hant liet hi die

stede en scheide van daen
en ghinc in ene onbewoē
like woestine. En om pū
re totten die begheerte des
vleyschs began hi daer hē
seluen te castien uut valse
Mer in die derde weke sijn
vastens sach hi inder wo
stinen menigherhande ap
pellen legghen en versta
de des viants bedueghen
uulle sprac hi. Ic en sal en
noch acutasten op dat ic
minen broeder dat is mi
ne ziele niet en scatali
zier. Want daer is ghe
screuen dat die mensche
niet allene en leeft bi
spise mer in alten woer
den gods. En als hi oec
die nannolghente weke
ghenast hadde word hi
een luttel onslape. En
siet die enghel gods stont
bi hem ouermuds een
visioen sprekente. Sta
op te hants en wattu
vintes voer di gheba
daer het af en en hebbe

gheuen twiuel. En als hi
opstont sach hi ene fontey
water veruult mit lich
ten riuieren. en ten ouer
ter fonteynen ontrent
beset mit eenre hante id
ghe welrukende crude.
en daer toe gaente begā
hi te plucken en des ghe
lycs vander fonteynen
dranc te nemen. En hi
seide dat binnen al sinen
leuen nye ver van soe
groeter soetichheit ghe
smaect en hadde. En hi
vanc in dier stede ene spe
luicke. in wilker hi ene
groete langhe tyt ruste
En alst tyt en noet was
dat lichaem te sterken
soe en had hi oec ouer
mids die gracie gods. hi
nye ghene brake die be
gheerte van onsen he
Tot eenre tyt wander
te hi om te visicneren
die broeders die siet wa
ren dien hi oec brochte
dinghe hem noet wa

ren tot spise des lichaems
en als hi onder weghe
mitten last der dinghe
die hi droech beswaert
was sach hi van verres
wilde esels toer die woel
tue gaen. En hi riep lu
te en sprac. een van u
come harwert inden
name ons heren ihu
tristh ontfanghe mijn
last. En siet een van
alden crude quam mit
alre sedicheit tot hem
Doe hem die esel wil
lendes daer toe boer
leide hi sinen last daer
op en ghinc daer mede
opsitten. en mit alre
snelheit wort hi van
hem gheuoert totten
tellen der broeteren daer
hi toech. Op ene ander
tyt oec een sountaghes
quam hi tot enen
doester der broeders
en doe hi sach dat si
ghene volle hoechtijt
des daech en hadden

vrachtte hi die zake. En
doe si hem ghesleit had
ten daer onnue. want
die puester niet teghen
woerdich en waer om
dat hi woende ouer die
riuere. want van an
te des cocodrilles en wolf
te niemant ouer twat
varen. Doe seide hi
wildt ic ga en brenghē
tot v. en vluchtes wā
terde hi totten ouer der
riuieren. En doe hi daer
augherdepen hadde die
uacine ons heren was
dat beest daer bereet.
En die bereet plachte
wesen tot scade der mē
schen was doe daer be
reit tot enen oueruoer
en en hem ontfangē
te op horen rugghe ou
der danich mit alre out
sienisse voerde si en o
uer aut ander oeuver.
Doe ghinc vluchts he
leuus totten puester
en began te bidden dat

hi quame totten broede
ren. Mer hi was ghele
ter mit alte snoden en
verworpen deet. van
wilken die puester ver
wonderde. en vrachtte
wien of waen hi waer
of wat hi wilde. Mer toe
hi wiste datter die man
gods was begonde hi
hem totter riuieren te
volghen. en als hi be
roende datmen gheen
sac en vōde mede ouer
te varen soe seide die
abt heleuus tot hem.
En ontsie gheen dinc
vader ic sal te hants en
ouernarunghe bereet
en wtroepende mit gro
ter stemme gheboet hi
ten beesten daer bereet
te wesen. welke vluchts
doe si sijn stemme hoer
den was daer en boer
ghesatelike horen rug
tot hem ouer voren.
En hi clam eerst daer
op en noede ten prief

ter en seide. com op en en
hebbe ghenen anxt. En
hi wort versaecht als hi
sach dat beeste. en began
achterwaert te wiken en
te vlien. En alle die tegē
woerdich waren worte
mit groeten wouter en
mit anxt beuaren als
si saghen dat die men
sche gods vanden coo
drulle gheuoert ouer
die diepe der ruuten.
En toe hi of was ghe
dommen. lete hi oec
dat beeste opt droeghe
lant mit hem spreken
te tot hoer. Geer is di
die toet dan bewonden
te worden mit sulde vā
soe vele manslachtiche
ten en boesheden. en si
viel vluchts neder en
starf. Daer na due da
ghe lanc bleef sinte he
lenus in dat doelster en
leerde ten broeters ghees
telike lere soe dat hoer so
mighē ghedachten des

50
herten en heymelike
voertbrochte uit mid
tel. en vanden enen sei
te hi dat hi vanden g
gheest der oncuusheit
gheaghet worde. die
ander vanden gheest
der toetmicheit ten an
teren ouermids begheer
te des gheests. Sommi
ghen oec dat si bespot
worden vanden gheest
der berouelicheit en
der houerdien. Mer hi
gaf oec tghetmich der
sachtmoedicheit eens
anders en der rechtuer
dicheit eens anders en
der lydsamheit eens
anders. En aldus vā
beiden siden sommigh
ghebreke en sommigh ^{mechte}
openbarende bouwede
hise wonderlike tot al
len voertganghe der
doechden. En een vghel
ic van hem bekenne
te dat binnen hem sel
seluen die dinghe soe

ghedieuen worden als
hi gheseyt hadde worde
si beroert van herten
en ghebeteret. En doe hi
wanderen soude. seide
hi bereit wel totter toe
couste ter broeders. En
toe si dat bereiden qua
men daer thants broe
ders. als die eerlic ont
fanghen waren haef
te hi totter woestinen
Mer hem bat een van
den broeders dat hi wou
te laten dat hi mit hē
woente inder woesti
ne. als hi dien gheat
wort hadde tatter een
swaer boethscap waer
en her vele arbeids ey
schete den becoringhe
der boeser gheeste we
ter te staen. Soe bleef
die ionghelinc noch
aengraende louende
dat hi al dinc soude v
draghen op dat hem
alleue woude gheuen
sine gheselschap. Doe

hi dat verhenghet had
volghede hi hem inder
woestinen. En hi ghe
boer dieu te woenen in
die speluncke die naest
hem was. Doe quame
tes nachtes die bose
gheeste toe vlieghende
en moyeden hem eerst
mit leliken en onauw
schen ghedachten. Daer
na begonsten si mit ghe
welt op hem te vallen
en te slaen. Mer die ionc
ghelinc vloech van tatter
en haeste ter tellen tes
heilighen heleni en sette
hem mit wilken quade
hi waer benauwet.
Doe troeste hem die ionc
de mit luttel woerden
en vermaende vander
cracht des gheloues
en der lijd saemheit hic
ten hi vluchtes totter spe
luncke daer of gheuloge
was weder keren. en
als ene vore makende
mit sinen vingher toer

stant buten des ionghelincs
celle gheboet hi in den na
me ons heren dat die bose
gheesten niet en souden
doren ouergaen die ghe
sette sacre. En also in tē
nachte sijns woerts bleef
voertan die ionghelinc ^{tek}
Men seide van hem toe
hi een ionghelinc was
eerst ghebrocht inder
woestinen die vile ont
fanghen had hemelsche
spise. En die broederen
die tot hem quamen
als hi niet en hadde dat
hi hem voersetten mocht
te dat daer quamen een
ionghelinc broet en and
uoertorsaghe dinghen
brenghende en als hi die
ghelcit hadde voer sine
speluncke voertan ver
ghent in wort ghesien
Mer dat hi seide ten broe
ters laet ons ten here
benedien die ons ene
tafel inder woestinen
bereit heuet. Dese en

57
vele andere dinghe van
den leuen en ommege
ter heilighen vaders ver
telde ons die vader copies
en leerde ons mit alre af
fettien. En na desen stich
teliken sermoen leide hi
ons in hoefkijn en toen ^{lyu}
te ons paluboenie en
ander appelboenie die hi
gheplant hadde en hi
seide. Deser huuslute ge
loue heeft mit veruact
tete dinghe inder woesti
ne te planten want als
ic se sach soe groet ghelo
ue hebben dat si dat sant
ouder onsen voeten ver
gaderden en stroydent o
uer hoer ackeren en on
vuchtbaer lant tot al
re vuchtbaer volheit
keerden soe seide ic. Het
waer staemte worden
wi in den gheloue ghe
uonden beneden hem
wilker gheloue gode
ouer mids ons is opge
leuert

W saghen oec enen
anderen niet verre
van dier stat togdier site
die totter woestinen lei
det gheheten theonas
euen heilighen man bi
nen sijne cellen besloet
allene in eindheden. **V**a
wilken men sege dat hi
conuencie hadde ghehat
terrich iare die oec soe
uele crachten dede dat hi
bi dien volke voer enen
prophete wort ghehouet
want alle daghe quam
groete menichuondich
der zieken tot hem. tot
wilken hi sinen hant
worstat doer een vinsten
en leeten die een vghelic
op sijn hoeft. en ghebe
uediede se en seude se we
ter gheuesen van alre
sietten. **D**ese was oec
van aensien soe onsen
lic en soe vele reuerentie
in sijn aensichte dat hi
als een enghel scheen
ouder den menschen al

directy

soe blize van ogheuen en vol
van alre gracie opcuuaren
hi hem. **A**ls desen buuue
corter tyt soe wi onderuo
den des nachts moerde
naers ouerghecomen
waren ghelouende dat
si gont bi hem souden vi
ten. **D**ie baut hi also mit
sinen ghebete dat si ghe
hedyt bleuen bider toere
en te male niet roeren
en mochten. **D**es moer
ghens als na ghewoen
ten die scaren des volcs
tot hem quamen en si
tot sijne toeren dier
moerdenaers saghen
wouden si se barnen
En hi aldus mit noet
deser dinghen ghedwo
ghen sprac tot hem een
woert allene. **I**aer dese
sprac hi gaen onghic
quest anders sal die
gracie der ghesontma
kinghe van mi vlien
Doe twolt dat hoerde
en dorsten si daer niet

teghen doen en lieten hē
 mer die woerdenaers
 lieten wat uut hem ghe
 daen was achterworpe
 ten wille hoere boeshē
 penitencie doente van
 hoere gheletrure qua
 te en vloeghen te gader
 totten naesten doestere
 en au namen daer eens
 betereus leuens forme
 en maniere. Dese voer
 sette wan was gheleert
 niet alle in egyptischer en
 grietscher tonghe. mer
 oec in latynscher tou
 ghe also als wi van hē
 en dien die bi hem wa
 ren verstonde. En wat
 hi ten arbeit onser pil
 grimaerde begheerde
 te verlichten en te troef
 ten. in een tafelkyn tot
 ons scrivende toende hi
 hi ons die gracie. en le
 re sijns sermoens. Sime
 spise was sonder wert
 tes warts. Si seiden oec
 dat hi des nachts wigae

te totter woestinen ghe
 buunte vele gheselschaps
 der wilder beesten. Mer
 soe saep hi water wt si
 nen putte en hem drinc
 ken gheuende lande hi
 ten beesten den arbeit
 hoers dienstes. Van
 telen dinghen. was
 een openbaer teyken
 datuuen vele voetstap
 pen van wilden wildē
 ossen van wilden ghe
 ten van wilden eselen
 vant bi sijne celle vā

Want dioscorus
 saghen oec ene
 antreuen eerlamen va
 bi tebayden een pūst
 dioscorus gheheten
 hebbende in sinen doel
 ter bi na hunder moni
 ken. Die wi inder tijt
 datuuen gaet ten hei
 lighen sacrament sa
 ghen groeten sorghe
 en groete neerschicheit
 daer toe doen dat me
 ment der gheenre die

taer toe ghynghen in en
ghen dinghen in synre
consaencie en waer be
ulecket also sere dat hi
se oec vermaende in dien
dinghen die den mensche
in haren droem te ghe
schien pleghen. of ou
mids fantasien of he
tochte als of si wiue sa
ghen. of oec ouermids
oueruloedicheit natuer
liker vochticheit. **M**er
hi seide waer dat yemat
al sullos wat sonder fan
tasien der wiuen ghe
schiede daer dan ghee
soute en waer. **W**ant
die mede gheboren voch
ticheit warden lichaem
als die veruult heuet
hoerre eyghene vate
soe ist noet dat si te ga
ter ghedraghen wer
den tot hoerren wtga
ghen. **E**n daer om en
worter niet gherect
tot sonden. **M**er dat
vlieden der wiuen toe

comen en smekinghe des
vleyschs daer in seide hi
dat men teyken gheuen
mochte dat die ziele be
commert waer mit be
gheerten en al sulken
vleyschdelken ghetach
ten. **D**aer om soude een
monic sprac hi alre kin
ne al sulke beelde drue
van haren ghetachten
en in gheene wys liden
dat hoerre sinuen daer
in sonden vallen. **W**ant
anders en waren si niet
oudstet van dien die
naden vleysche leuen
Mer of gheschene mocht
te souden si oec daer ghe
noech toe doen dat si ou
mids vele onthoudin
ghen oec bouen gaeu
mochten oueruloedic
heid der naturen en
vlecken haerre vloyn
ghe mit stadighē ghe
bede en vasten weder
bestriken. **w**ant hi se
seide. **D**ie ghene die in

53
weelden leuen. Ist dat lich
te siecher hoers lichaems
epischer si sullen hem of
houden van aldien dat
die aersate oertelt hem
scadelic te wesen. Waer
omme vele meer en sou
te dan niet doen een mo
nic ist datmen soeken
sal ghesontheit des
gheestes en der zielen

Van siute hoz

O Et saghen wi ene
anderen wouderhken
man bi tebayden ghe
yeten hoz. Dese was
vader ouer vele wou
ken die in sinen habite
schenen waerdich en
ghelischer eren op die
nijc volbrenghende our
heir van tueghentich
iaren mit euen langhe
baerde bleuckende ouer
mids graeuheit der
daerheit van aensich
te en van aensien soe
blide als of hi wat meer
hadte dan menschlike

nature mochte liden. De
se was eerst inden lesten
woestunen in vele arbeids
ter vasten gheoefent
Daer in sette hi een doct. ^{na}
ter niet verre der stat
en inden steden die sijre ^{bi}
woninghen gheleghē
waren plante hi bosliche
van boimen en van
menigherhande conne
In wilken als ons van
vele heilighen vateinge
sen wort voer sijre toc
toemste nye ghene rij
sere en plach te wassen
Mer daer om plante hi
hi dat bosch op dat die
broeters die hi daer be
gheerde te vergaderen
gheen noet en hadden
om hout verre wt te
gaen. sorghe hebbende
in die dinghen die noet
sijn ten dienste des lich
aems. Mer sonder lin
ghe in die die hare
salich en hoerre
gheloue noet sijn noch

van plach hi doe hi inder
woestinen was vernids
cruden en sommighen
wortelen ghewoet te wor
ten. en die dochten hem
suet wesen. **W**ater als
hi dat vant plach hi te
drincken mit ghebede
en loueslanghe becom
merende al die tyt des
daech. en des nachts.
En doe hi tot riper ont
heit was ghetomen
openbaerde hem inder
woestinen overmids
visione die enghel des
heren en seide. **D**u sal
te wesen in een groet
volc. en vele luden sul
len di beuolen worden
en overmids disullen
behouden werde vele
du sentich menschen
want hoe vele du al
soe langhe als du in
desen leuen gheset bist
menschen bekeerst
tot salich. **O**uer al
soe vele saltu pun

paten ontfanghen inder
toecomenten leuen. **E**n
en ontsie niet want di
en sal min mer meer
vet ghebreken dat tot
ghebruken des lichaems
hoert also dicke als du
dat biddest van gode
Doe hi dese dinghe ghe
hoert hadde wandert
hi totten steden die ten
mensche naere ware. **E**n
eerst began hi te wouen
onder een deen arm hui
kijn dat hi hem seluen
ghemaect hadde bi tate
oer na stadighen valli
ghe hem spiseude allene
mit toe ghemaecten
wel. eerst en kende hi
ghenen letter. **M**er
toe hi oter woestinen
tot desen naere steden
taer wi voer of ghespro
ken hebben was ghe
comen wort hem gra
de van ghegheuen. **E**n
En als hem vanden
broeden een boec was

ghetaen began hi die ler
 areu te lesen reche of hile
 wysneer ghekeut hadde
 hem wort oec tracht we
 der die bose gheeste ghe
 gheuen also dat hare vele
 van dien die benaauwer
 worden vanden bosen
 gheesten oec haers ou
 tants ghetoghen worde
 tot hem ghetuuch ghe
 uente mit groeten ropē
 van sinen verdienstē
 En hi wrachte oec vele
 andere ghelouheden
 daer en binen vergad
 ten tot hem vele veelhei
 den van monken ond
 wilken als wi oec daer
 ghecomen waren als
 hi ons sach wort hi seer
 blide. En als hi ons ghe
 graet hadde en na sijre
 ghewoente ghebeter
 hadde wiesch hi die voe
 den der gaste mit sinen
 eyghenen hadden en
 dat tot stichtinghe des
 leuens en totten ghelo

ue ghehoert began hi ons
 ons te leren wt der scrifte
Want hem was gracie
 van gode ghegheuen and
 menschen te leren. Doe
 hi ons vele capitale der
 scripture wyslike verdaect
 hadde. Keerde hi hem
 weder totten ghebete
Ghewoente was hem
 niet eer lichaemlike spi
 se te nemen eer hi dat
 heilighe sacrament had
 ontfanghen. Doe hi dat
 ontfanghen had na die
 dat hi gode ghedaent had
 te began hi ons oec dat
 wi spise soude nemen te
 noden. En hi sat mit ons
 en ophielt niet van re
 ueerlicheden ons te ver
 manen. Hi vertelde
 ons daer om al sulcs
 wat. **I**t wret sprac hi
 enen mensche inder re
 woestinen die in drien
 stadighen iaren nye
 gheue eertsche spise en
 had ontfanghen. **W**at

die enghel gods brochte
hem tot elken derten da
ghe hemelliche spise en
dat was sine spise en hi
drauc en seide voert. **Ic**
weet den seluen mensche
dat tot hem quamen bo
se gheesten in ghetraentē
hemels ridder-scaps en in
habite ter enghelen vne
rige wagheneu driue
te stone toe ghemaect
recht of hi enen groeten
coninc waer brenghē ^{wontē}
En die ghene dien die
ander schenen als enen
coninc te hebben seide
tot dien die dit sach. **O**
mensche du hebste alle
dinghe volbrocht. **Mer**
daer hoert noch toe dat
tu aen betes en ic die
opvoer als helias. **Hi**
die monic dit horende
seide in sijn herte. wat
ist dat men seit. **Ic** aen
bete alle daghe minc
verlosser die mijn coninc
is. dese waer hi die hoe

soude hi van mi eysehen
dat hi mi weet doen sou
ter op houden. en daer
na antwoorde hi. **Ic** heb
coninc dien ic taghelias
anbede. mer vallike en
biste mijn coninc mer
En die viant vluchts na
desen woerden en open
baerde uerghent. **Mer**
dese dinghe vertelt hi
ons als van enen ande
ren. **Sine** werke verre
kende hi onder eens an
deren persoene. **mer** die
vaders die daer bi waer
seiden ons dat hi waer
dijc die dinghe ghesien
hadte en ghehoert. **Dese**
was een groet adich
vader die onder ander
goete werken oec dit
dede ten broeters die tot
hem quamen en mit
hem wonen wouden
Hi dede te gader roepen
die broeters die mit he
waren. en in enen ta
ghe tymmerde hi een

telken ten coecomenden
 broeder en in dien werke
 was grote doechheit der
 broeder enen ygheliken
 van hem haestende stien
 te voeren of slijc te langē
 of water in te storten of
 hout te draghen. En als
 dat telken voluaket
 was stoppēde hie van
 allen yuboel en noetdor
 sten en gaf den broeder
 ouer. Doe op ene tijt
 een valsche broeder tot hē
 quam die deder ghehu
 der had op dat hi naect
 schene berispede hi en
 voer alle den anderen
 en brochte voert int iud
 del dat die valsche broed
 ghehuder hadde. daer vā
 worden si alle versaccht
 also tatter nyement hē
 en wiste bedrieghen.
 Der groet was in hē
 die cracht syns ghemoe
 des. en also groet was
 oec in hem die groech
 godliker ghenaden die

hi mit arbeyde ter abstinē
 tien en mit puerheit des
 gheleues hadde vercre
 ghen. Die veelheit der
 broeders die mit hem
 waren die waren mit
 soe groter gracen ver
 uult. dat wanneer si te
 gater quamen toe ker
 ken die chore der eughe
 leu bleuēkende van de
 teren en van zielen tot
 nauolghinghe der he
 melscher crachten mocht
 men se sien wakende
 in ynnen en inden lo
 ue gods **vander staten**
irmitū vol geestelik' lude

Mer wi quamen
 oec tot ceure stat
 in tebayden gheheten
 erimū. in wilker wi
 soe vele gheestelics goe
 des vonden tatter nye
 ment waertelike en
 mochte wetspreken.
 Want wi saghen se o
 uullet van binnen mit
 moniken. en van butē

tot allen sieden alomme
beter. Ghemene husen
die binnen waren en
tempelen des ouden ghe
louen dat waren nu d'
monken woninghen
en ouer al die stat sach
men vele meer doeste
ren dan husen. Inder
seluer stat want si seer
wyt is en vol van volc
sijn twaelf kerken in
wilken men ghemene
vergadinghe hout
des volcs. wigheno
men die doestereu in
wilken ee bede huus
is in elken besonderli
ghe. Mer noch die
poerten noch die toer
nen dier stat noch
gheen horne te male
en is ledich van wonē
ghe der monken. Die
oer in allen eynden d'
stat daechs en nachts
louelanghe gode toen
te alle die stat maken
als of ene kerke gods

waer. **S**ivement en om
men daer onghelouch
of heidensch. mer alle
die burghers sijn kerke
alle van gansen ghelo
ue also dattet te male
wiet en scheelt waer die
bisscop inder straten dat
in der kerken ghebiere te
beten. Die ouer meste
en die pryncen der stat
en ander burghers or
dinieren mit vltiche
ten tot allen poerten
menschen dat die bewo
ren of erghent worde
enich pilgrim of enich
arm mensche dat die
toegheleit werde mit
stride tot dien die dat
voer becommet had
en van dien vertreghe
sine noerdorst. Mer
van dien dinghen die
ons van dien luden
gheschiet sijn. toe si ons
saghen doer hare stat
gaen en ons teghenlic
pen als of wi enghelic

waren en ons ere bewijste
 hoe salic daer of wtspreekē
 of vanden moniken en
 vanden ioncfrouwen
 dier ontellike veelhede
 als wi voer ghesait heb
 ben in dier stat waren
 Want onderuraghente
 vanden heilighen bisscop
 van dier stede beuouden
 wi dat daer binne woē
 ten twintich dusent ioc
 frouwen en tien dusent
 moniken. Welken affec
 tie die si alle hadden tot
 ons en ere die si ons be
 wylten. noch sprake en
 vermach. noch scamel
 heit verhenghet die ghe
 noch wt te spreken. hoe
 onse onne dede ghe
 soert worden. doe een
 yghelic ons toech tot
 hem en begheerde mit
 hem te leuen. Wy sa
 ghen oec daer heiligh^{uele}
 vaders die menigher
 hande gracie gods had
 ten. sommighe inden

woerden. sommighe i
 abstinencien. sommi
 ghe dieneude in tepke
 nen en in crachten in

Evan sine seruiō
 Ende wi saghen
 oec enen anderen puel
 ter inden lande arsinoi
 te gheheten. seramon
 enen vader van vele
 doestereu die onder sine
 sorghe hadde vele doef
 teren wide ghespreit bi
 na van tien dusent mo
 niken. die alle van ho
 ren eyghenen arbeit
 sonderlinghe dat ver
 treghen ouermids loen
 hoers hantwerks. Iud
 tyt des bouwes totten
 voerleiden vader een
 groet deel brenghente
 senden in ghebruiken d
 armen. Want dat
 was ghewoente met
 alleen hem. mer oec
 bi na allen moniken
 van egypten dat si ind
 tyt des bouwes hem

verhueren in arbeit des
maiens en dat een vghel
lic van loen ruyche tadj
nich muude weits meer
of min. en daer of een
groet deel offeren den
armen tot haren ghe
bruken daer niet alle
ue die behouunghe des
landes of gheuoedet
worden. mer oec tot
alexanduen scepe ghe
laden mit weite gheset
worden omme te ghe
uen dien die in kerke
ren besluten waren
of anderen pelgrimen
en armen menschen
Want binnen haren
lande en waren niet
gheuoedch armen die
die vrucht hare barm
herticheit en mildich
mochten ontfanghe
Wi saghen oec in die
lande mempheos en
van babilonien ontel
like veelheden van
moniken bi wilken

wi saghen menigh ghe
gracie der crachten en
nerheiden der seiden. Daer
segghen si dat die steten
sijn daer ioseph hutede
tarwe. wilken si hietten
ioseph stat. Mer soumen
ghe andere segghen dat
in hoeghen tynneren
beneden wint en bouen
scaip die men pyrami
des hier die tarwe ver
gaderit was **van sinte**

D **apollonia**
De oude vaders
seiden ons dat inder tijt
doe men die heilighen
veruolghede een was
gheheten apollonius die
doe hi een groet tadich
leuen gheleit hadde. **had**
onder den broeteren wor
hi oec dyaken gheuint
Dese plech mit groeter
vlyticheit inder tijt
veruolghinghe omme
te gaen tot allen broe
teren en troestetse totter
martelen. En doe hi

oec begrepen was en intē
kerker gheworpen. Qua
men hoere vele vanden
heptenen tot hem om hē
te bespotten die hem mit
bosen en blasphemelike
woerden beriepen. Ond
wilken ene was ghehet
philemon een speelman
die seer vermaert was
en van alden volke ghe
Doe dese moete hem mit
vele onrechtse borse mista
dich en ene bedriegher
hem hietende en enen
verleider vele sterfiker
menschen die oec waer
dich waer datten alle
menschen hateren. En
doe hi dese en vele and
swaere dinghen sprac
teghens hem antwor
te hem appollonius.
Die here moet dijne
onfarmen zome mij
en niet en moet hi di
tot sonden rekenen van
dien dinghen die du
gheseyt hebste. Als phi

57
lemou die ghehoert had
te wort hi berodert van
dien. en die cracht sijne
woerde gheuoelde hi bo
uen menscheliken ma
niere in sineu gheest al
soe dat hi vluchts belie
te dat hi carsten wort
En van daer ghinc hi
suellike thaus totten
recht bant des rechters
in teghemvoerdicheit
alle des volcs roepende
Du doeste onrechtuer
telike o rechter der boef
heit pinende gheesteli
ke manne en die ghe
muut sijn van gode
Want niet quaets en
doen noch en leren die
kersten menschen. Als
die rechter dit hoerde
wacnde hi eerst want
hi een mensche was van
dier stede daer hi wat
boerte woude voert
brengghen. Mer doe
hi sach dat hijt mit eern
ste vernolghete en mit

alre stadicheit starcte
sprac hi tot hem. Du
raeste philemon en du
biste vlichtes vten sine
ghetouen. En phile
mon seste. Ic en rase
niet. mer du biste een
ourecht en een valsche
recht die also vele
rechtuerdigher men
schen onrechtelike ver
doeste. Want ic bin
een kersten mensche
en dat kerstene volc
ist beste cinne der me
schen. Doe began hi
voerten volke hem
eerst mit vele sneki
ghe daer weder in te
trecken daer hi en in
bekent hadde. Mer
doe hi en onbeweghe
lic sach ghebruucte hi
in hem alle maniere
der tormenten. En doe
die rechter bekende
dat dese verwandelin
ghe waer wt ten woer
ten appollonij berispe

te hi oec appollonius
en onderworpen swa
re tormenten. en be
teech hem seer groere
like dat hi een bosc be
driegher waer. Mer
appollonius seste tot
hem. och ofstu recht
en alle die hi bi staen
en nu horen dese min
dwalighe en bedruce
nisse die segst wouste
volghen. Doe hi dat
ghehoert hadde ghe
boet dat men appollo
nis en philemon in
teghenwoerdicheit des
volcs int vuer soude
werpen. Mer als sin
ghegaen waren in
die flammen riep die
heiliche appollonius
dat hi alle hoerde tot
onsen here en sprac.
En ghif niet den boest
here die ziele der gheen
re die di belien. mer
toene ons opebaer
like dyn heil. Doe die

mit toehoeren des volcs
en des rechters apollo
nuis tot onsen here had
ghesproken. soe ontfent
vluchts ene wolke ver
milt mit douwe en blif
hede die flamme des **u**
uers. **V**an wilken die
rechter en dat volc ver
laechte mit wonder be
ginsten alle te roepen
Groet en ene is allene
god der kerstenen. mer
toe dese dinghe den pre
fect van alexanduen
ghecondicht waren
wort hi in hem seluen
weder. en wt kiesende
sommighe van sinen
dieures die wreet en
boes waren niet alle
menschen. mer als beel
ten sende en ghebie
det datmen oec den
rechter die den godlike
wonderen ghelouet
had. En oec die ouer
nuis wilke gheopen
baert had die cracht

58
gods tot alexanduen
brenghen souden ghe
bonden. **D**aer omme
toe si alle ghebonden
te gader gheleit wordē
was daer teghenwoer
dich die gracie gods
inden woerden. En ap
pollonius begonte die
diese ghebonden had
den. ten gheloue gods
te leren. En toe si ou
nuis barmherticheit
des heren gheloueden.
en mit alre stercheit
hoers herten dat gheloe
ue gods ontfanghen
hadden offte si hem
seluen ghebonden ten
rechter mitten ghenē
die si ouerleuerden en
belieten te gader dat
si kersten waren. **D**oe
se die prefect inden ghe
loue ons heren stijf
sach. en onbeweechlic
gheboet hi se alle te
gader in die diepheit
des meers te verdieuc

ken niet bekennende wat
hi bose mensche bedreef
Want dat was den heili
ghen gheuen doot niet
ene dope. niet hoerre
lichaemen ouerriids
die voersienicheit god
brochte dat water totte
oer gheheel oughe
quert. Die vanden
ghenen daer omme te
gader ghecomen waer
ghenomen worden en
in enen graue begrauē
van wilken tot deser te
ghenwoerdigher tyt
toe vele crachten en
wonderlike teyken in
allen menschen vol
brocht werden. En al
re menschen begheer
te en ghebeden werden
van hem ontfanghen
en niet hoerre vruchtē
wden die ghebede ver
uillet daer onse here
oer ons ghewaerdicht
heeft toe te leiden en on
se ghebede en begheer

te vervullen **Vanden doot**
Wateren van nitrien
Iquamen oer
totter stede nitrie. glose
Niter is een ghetacnte
van eerde ghelyc cley
nen sande en is iutte
tot wasschen der clederē
en der lichaemen. die die
vermaerste is onder al
den doestereu van egypt
ten die bi na viertich
milen verre van alexā
duen den name nitrie
treckende van eenre
stede daer bi gheleghe
in wilker men niter
vergadert der godliker
voersienicheit. Die voer
siende soe ic gheloue dat
in dien steden die souden
der menschen of ghe
wasschen en gheteli
ghet souden werden. al
so als men mit niter
vuulheit of wasschet
In deser stede machme
sien niet verre versche
den. en onder enen vōe

509
seute bi na vyfshondert
tabarnaillen of mer
vele min. In welken so
nighe hoerre vele te ga
ter wonen. sommighe
hoerre luttel. sommighe
oer allene. En mit wo
nighe sijn si gheschei
den. mer mitten gheeste
mitten gheloeue en mit
minnen seer vergadert
en ontscheidelic bliuen
te. Doe wi ghenactē
deser stede. en si ghewa
re worden dat vreende
broeders tot hem qua
men. vluchts quamen
si voert een vghelic
wt sijne cellen als een
swarm van byen. en
pijnden mit bliden lope
en mit haestighen snel
heit ons reghens te co
men. en hoerre vele **¶**
brochten mit hem en
mers mit water en **¶**
broet. Also als die pro
phete sommighe be
cuspente seic. Want

ghi niet en sijt wt ghegac
te ghemoete den kinderen
van israhel mit broede
en mit water. En toe si
ons hadden ontfanghē
leyten si ons eerst ter ker
ken mit salmen. en wie
schen onse voeten en ee
vghelic droechte ons
mitten lumen dāte dien
si ghebruucten op dat
si also den arbeit ons
weghes verlichten. **M**
in waerheit tes duighes
soe of wieschen si ouer
mids dien gheesteliken
insettinghen onsalicheit
des menschen leuens
Wat mach ic uo voert
van haren menschelike
welcaden. en van haren
diensten van hoerre
minnen spreken. want
si alle pijnden dat een
vghelic ons mochte in
leiden tot sijne cellen
en niet allene en ver
uulden die duighen die
behoerte tot ontfanghi

ghe der gaste . mer ons
oer leerten in dien men
scheliken weldaden mit
wilken si waren ghetiert
en van haerre sachmoec
dicheit . en van dier ghe
liken ander goeden die
men bi hem als bi den
ghenen die daer toe va
der werlt ghesceiden
leerd in menigherhan
te ghesade . mer in een
te en onghescheidenre
lere . **N**erghent en saghe
wi die muine soe bloe
ven . tot gheene stede
en saghen wi totten wa
ken der barmherticheit
menschen soe vuerich
en tot vlingher volbre
ghinghe heiligher gal
terie . **N**erghent en vo
den wi soe claer en ope
bare oefeninghe tes
godliken verstaens
en godliker wetenheit
en ouerdenckinghe d'
heiligher scrift . soe dat
tu bi na enen ygheli

ken van hem gheloeue
moechste te wesen enen
orator of voersprake
of enen aduocact in
godliker wijsheit **van**
stede die ghehiet is cellia
An deser stede en
nulen verre die
per in die woestine is
ene ander stede die si he
ten cellia om dat daer
in die woestine ghe
stroeyt staen vele cel
len . **T**ot deser stede ple
ghen wiken die ghenen
die eerste anders waer
ingheset waren die of
werpende hoer nuheit
en ouerueitheit een he
meliker leuen voert en
wouden houden . **W**ant
die woestine is wyt en
die cellekens soe verre
van een staende datme
die een wt der ander
niet sien en mochte
noch stemme daer of
horen en mochte . **E**n
elc woende in een celle

kijn sonderlinghe. **G**roet
 swighen rust is onder hē
 des sater daech en des son
 nendaech alleue comen
 si te gader te kerken en
 daer sien si hem onder
 linghe als of si ten he
 mel weder ghegheuen
 waren. **S**oe wie lichte
 dan inder vergadringe
 niet en is dien verstaē
 si te hants dat hi weder
 houden is van enigher
 onghelijchheit des lich
 aems en hem te vilitie
 ren. **F**uet en ingaen si
 allen te gader. mer tot
 onderscheidenen tiden
 een yghelic mit hem
 brengende soe wat
 hi bi hem heeft dat
 dat en zeken bequac
 mach schiuen. **O**m an
 dere sake en dar me
 mant sijns naestens
 celle en sijn silencium
 stouen. dan of hi al
 sulc lichte waer dat o
 nersouds sinen woerde

leren mochten. **E**n die
 kempen die als in strate
 gheset sijn troesten moch
 te mit sinen sermoen.
Hoerre vele comen vā
 twien en van diuen mi
 len te kerken. en al ist
 dat die tellen hoerre wo
 ninghe verre ghesceitē
 sijn. nochtan is onder
 hem soe groete mīne
 en mit soe groeter af
 fectien sijn si tot inalca
 teren en tot allen broe
 deren ghestrucket dat
 si in verwonderen sijn
 allen menschen en in
 exempel. **W**ant soe wie
 lichte mit hem wil wo
 nen. als si dat verstaen
 soe offert een yghelic
 sijn celle **van sure am**
In dien **monius**
 saghen wi enen
 eerlanughen vader
 ammonius gheheten
 enen daer god in ghe
 gheuen had alle vol
 heit gheesteliker gracie

Sachstu in hem die
grane der caritaten du
soudes segghen datu
nerrghent des ghelyes
en hadste ghelien. **M**er
waert datu sine oet
moedicheit merckte
du soudes vermoeten
dat hi dier gaue veel
moghender waer dan
yemant anders. **E**n
waert oec datu mer
ken woudes sine lijd
samheit sine sachmo
dicheit sine goederde
renheit. **D**u soudes or
delen dat hi soe bouen
ghinghe in enen yghe
liker duecht dat inef ^{du}
weten en soudes wilke
toecht men voer sette
soudte voer die ander.
Die gaue der wysheit
en ter werenheit had
hem god ghegheuen
dat du van nyemant
bi na van alden va
tes en soudes gheloe
uen dat hi also die za

ke alre wysheit hadde
doer ghegaen. **O**f dat oec
nyemant also ontfang
en waer binne die he
melike slaepcamer ter
wysheit gods des ghe
heden alle die gheue die
en saghe. **D**ese hadden
twee broeters. eusebius
euchemius. want diol
corius die die ouerste van
iaren was ouder hem
die was totten amboch
te des bishoms gheuo
men. **D**ese waren broe
ters niet allene van
vleysche. **M**er oec van
insettinghe en van le
nen en ghebroeters van
alre trachte des gheuo
des. **D**ese alle te gader
die broeters die in dien
steden inwoenten also
enen ygheliken leerre
en troesten als of ene
moeder hoerre kinder
voete en pynden hem
ouermits hoerre leerre
op te leyden ter hogher

61
volcomenheit **Dan den**
voersaenen ammonio

W Aer om wi sa
ghen den voer
ghelenden mensche gods
ammoniu onder die
hebbende enen cloester
omme ghemuret mit
eenre muere. dat men
in dien steden van on
ghebacken steen lich
aliken pleecht te ma
ken wijt. en tot alle
noetdorsten gheslopper
in wilken hi oec enen
put had ghetoluen.
En een broeder quam
die begheerte dat hi bi
dien mochte ghesalicht
werden. en ghinc tot
den seluen ammoniu
waghede waer een le
dich celliken waer in
wilken hi mochte wo
nen. Doe seide hi. ic
sal sprac hi daer om
sien. mer blijf hier in
dit cloester. hient ic ene
vunte. want ic gae nu

thant wt op dat ic se
soeke. En latende al d
die dinghe te gader mit
den cloester ghinc hi
verre van dier stede e
en vant een seer cleyn
cellikyn. en daer voech
te hi hem in en weec
wt dien cloester tot
behoef des broeders d
die laeste quam mit
alle dien dinghen die
daer in waren. En
wast oec datter vele
waren die tot hem
quamen en begheer
den salich te werden.
Die voerseide ammo
nius vergaderende die
broeders die alle mit
doecheden daer toe
holpen dat si een cloes
ter volmaecten in ene
taghe. En als hi een
yghelic van dien vol
maect hadde een cloest
worden die ghene die
daer bleuen souden.
ghenoedt tocter kerke

rechte als of men een
soude. En als si daer in
becommert waren
brochten voert een vge
lic wt sijne cellen din
ghen die noerdorftich
waren en stoppeten
een vghelies selle nye
also dat troest ter carita
ten te maect met en ghe
brac. *noch van inghe
toemte. noch van din
ghen die toeter lystoch
te horen. en eens vghelies
offerhande wort
openbaer. En als die
ghene dien die tellen
verreit waren teghen
den auont weder quam.*
vonden si daer dinghe
gheleit die noer ware
toeter ghebruken. En
die wouinghen soe
ghestopper dat si daer
ghene dinc en saghe
ghebreken. *Van sinte
vanden hem dinc
saghen wi enen
die did mus hiere ene*

goeden man vanden
ousten. In wilken ve
le gracie ons heren
was. wilke oec in sijn
aenlicht bewijste. De
se trat onder sine voert
oft deyne worinkme
ter aerden gheweest
hadden scorpionen en
ghehoernde beesten die
teraltes hieten en slau
ghen die in dien steden
weet sijn na hetten
ter sonnen. en also to
te hise dat hi te maect
gheen quat daer van
en leed *van sinte ougenus*

Oer was oec
een ander die noch
leuede vanden discipu
len des heilighen an
thonij ougenus ghehe
ten een man groet
dich in allen dinghe
En van hogher wijs
heit. wies vertellinghe
en sermoen vanden
doechten sijn goete
meesters des mensche

62
gods sichte si alle dier
hoerden en in flammene
tese seer also dattu want
sontste dat men die diu
ghen die hi vertelde sien
mochte mit oghen van

Wilke euagrius
y saghen daer oec
die seer wiscn en in al
len dinghe wonderlike
man euagrius. Dien
onder ander crachten
der zielen also groete
gracie van onderschei
de en van purgieringe
der gheeste also die apol
tel daer of seit. verlerut
is dat men vangheuen
anderen vanden heilige
vaders en soude vermoec
den dat hi tot groeter
wreulheit gheesteliker
en hogher dinghe waer
ghetomen. Wilken al
wast dat hem ouer
mids der dinghen en
ten onderuinden. en
dat bouen al ist ouer
mids der gracen gods

groete verstaenisse
was ghegheuen. Daer
en bouen had hi noch
ten dit dat hi langhe
tyt gheleert was van
den heilighen vater
macharius van wil
ken allen menschen
is kindich. dat hi in
der gracen gods seer
vermaert was en
groet in teykenen en
in crachten. Daer omme
tese euagrius was van on
gheloeuiken abstruē
nen. noch ten bouen
al. soe vermaende hi
die broeders. soe wi
lichte onder hem neer
sicheit hadden hoer lichaem
te verdoetmoedighen
of fantasien der boser
gheeste. daer of te ver
drunen dat si inden dr
kenne des waters we
gheene inder mate en
ghebruikten. Want hi
seite waer dat lichaem
van binnen beghoten

mit vele waters soe wi
ter meer fantasien en
gheeft ruimer in comen
den bosen gheesten. En
hi leerte oec mit groete
berate van abstinencie
vele ander dinghen.
Hi en ghebruikte niet
allene seer spaerlike
des waters. mer oec oec
helt hi hem te mael va
broede. Mer die broe
ders die inden steden
woenden waren con
tent mit water en broe
te allene en mit soute.
En in alle dier veelheit
der menschen soust hi
nauwe veruant vin
den die doch yet ghe
bruikte van olve.
Hoere vele onder he
mit segghe. mer staet
te. en soe te segghe in
ghedenckenisse welc
hailigher woerden na
men si hoerren slaep.

B van sinte ammon
Eghin des inwo

neus der doestere die
in nutren sijn segghe
si dat die ouerste was
een ghehiete ammon
wies ziele doe si wt ghie
vanden lichaem soute
antouius sach nidehend
draghen. also die scrifte
leit die anthonius leue
bescryft. Dese ammon
was van riken en boor
tighen anders gheboere
van wilken hi teghen
sine wille tot brulofte
wort ghedwonghen.
En als hi sine anders
niet mochte ontulien
doe hi ene ioncfrouwe
ghenomen had en si
binnen die slaepcamer
der brulofte te gader ghe
comen waren. en hem
ghegheuen was silen
der heymeliker camer.
Began hi der maghet
toe te spreken van der
menschheit en te verma
uen houdinghe der
ioncfrouscap en leit

Die beulectheit heeft die
 beulectheit gheuonden
 en onbeulectheit hoopt
 die ewighe onbeulecth^r
 En het is vele beter dat
 wi beste te gader bliuen
 in reynicheiden volher
 dende dan dat die ene
 vanden anderen wer
 te beulect. Die ioncfrou
 mit swighen wort be
 dret. dese stat der beulect
 heit. En als si langhe
 tijt content waren alle
 ne van gods ghetuge
 en si meer vereuicht
 waren in gode dan in
 den vleysche en bloede
 Naer toot der ouders
 weer hi tot deser woel
 te stede der naester woel
 tinc. mer die ioncfrou
 we binnen den huus
 bliuende. In korter tijt
 hadde si mit hem diese
 regierden. By ene veel
 heit van ioncfrouwen
 en hi ene veelheit van
 moniken. En als hi hei

melike sat inder woesti
 ue. wort een ionghelst
 die van enen woedende
 honte ghebeten was
 en woedende gheuort
 was mit vele ketenen
 ghebouden tot hem ghe
 brocht. en hem na vol
 gheden sine ouders en
 baden voer hem. Doe
 seide hi waer toe sidi
 menschen moeylic. het
 is bouen mine verdie
 ste dat ghi begheert.
 Mer dat machte noch
 dan v openbaren dat
 sine ghesont is in inbe
 handen. Gheeft weder
 der weduwen den offte die
 ghi hebt ghestolen en
 v sone wort v ghegheue
 weder ghesont. En si
 worden seer beuixt dat
 die dinghen die si in hei
 melichere bedriuen had
 den. den mensche gods
 niet verholen en ware
 mer uochtan worden
 si blide dat hi hem desen

wet der salicheit gheui
ser hadde. En sonder mer
ren doe si dat ghesolen
weder ghegheuen hadde
bad die mensche die me
sche gods. en ten ionghelic
wort oer sijn ghesoucheit
weder ghegheuen. **T**or
ceure anter tyt oer als
4 hē somnughe tot ghecome
waren. woude hi hoer
re herte proeuen. en seide
dat hem een vat noet
dorstich waer in wilke
hi water mochte ver
gaderen tot behoef der
gheure die tot hem
quamen. en doe si dat
gheloeft hadden te bren
ghen. **S**oe maerte hem
hoere een swaer en sei
de. het mochte auytelic
wesen sinen camele.
waert dat hi hem soe
groete last op leide. En
hi sprac totten anteren
of tu wilste of mochtste
soe brenghet. ic sprac
minen cameel op dat

hi niet in sterue. **D**ie and
antwoerde hem. **I**c en
heb spreec hi soe du wel
wens gheuen cameel.
niet ic heb een esel dat
een cameel niet draghe
en mach mach dat een
esel draghen. en die ant
woerde. **D**och du also
du wilste spreec hi du
sic daer toe. want ic en
wil minen cameel niet
toden. wilke hi antwoer
te. **I**c sal sprac hi minen
esel op legghen ten last
die du te swaer segghete
dinen camele en die o
dienst des menschen
gods sulle dat onogelic
ghelic maken. En also
voerde hi dat vat ghe
leit op den esel totten
doster des menschen
gods soe dat die esel niet
en gheuoelde of hi ver
lastes droeghe. En al
se ammon hem sach
wel hebste ghetacn
dat vat brenghente

nur diuen esel. Want
 dyns ghesellen camuel
 is ghestouen. en weder
 gaende vant hi soe ghe
 schiet als kuecht gods ^{die}
 had voersproken. mer
 oer vele ander teyken
 wente onse he ouernuds
 hem. Want als hi ouer
 die riuere nilus soude
 trecken. en hem scaem
 te te ontleden wort hi
 vlichtes soe men seit o
 uer ghebodht mit ander
 laut. En die heilighe
 anthonius seit men dat
 ingroeten wonder had
 te die ufsettinghe syns
 leuens en die nacht sijn
 ghemoetes **van sinte**

Wagghen **beuun**
 oer enen anderē
 ouden in sachtuoedic
 heden bouen allen me
 schen gheheten beuun
 wan wilken die broe
 ters seiden die mit hem
 waren. dat uochect
 uoch loghen voertghe

gacū waer wt sinen
 moude. noch dattu
 gheen mensche ve toer
 uich had ghesien of ou
 uloedech of ydel woert
 voert brengghen. mer
 syn leuen was in groe
 ten hoghenswighen. si
 ne sete ghelydrachtich
 sonder beroeringhe. en
 hi was in allen dinghe
 een man als enghelicher
 oerden. hi was oer vā
 onmeteliker oetnoe
 dicheit. en han seluen
 voer niet houdende in
 allen dinghen. want
 doe wien vele ghebedē
 hadden dat wi ewich ser
 moen onser stichtinge
 horen mochten van
 hem. konden wi nau
 we van hem crighen
 dat hi ons een seide van ^{hemel}
 sachtuoedichede. Tot
 eenre tyt doe ene beeste
 gheheten ypotannus
 dat laut dat daer naest
 ghelegghen was woeste

te weert hi ghebeden van
ten bouuden. en qua
totter stede. en als hi die
wrede beeste en groete
belien hadde sprac hi
tot haer. Ic ghebiere di
nien name ons heren
ihesu cristi datu voert
an dit laut niet en ver
woestes. noch en ver
terues. Doe wort si recht
of si een enghel vernocht
de verdreuen soe dat si te
mael ueeghent open
baerde. Dies ghelycs
segghen si dat oec ter an
der tijt een cocodulle van
hem wort veraghet
van sinte ysidor cloest

Bijthebapten sa
ghen wi oec dat
vermaerde cloester ysi
don van groeter ruum
te omme beureet mit
eenre nuere omme ghe
nuert. In wilken du
sent manne die daer
inwoenten ruime wo
ninghe worden toe ghe

noecht veel pueren vele
gaerten vordich en wun
baer. en van allen ap
pelen. en bouen tes pa
radises en alle dinghe
die tot ghebruken noer
tofsich waren die ware
ghenoech en in vollyeren
taer binnen besorghet
Daer omme op dat nu
ghene monken die
daer binnen woenten
nye gheen noet en waer
wt te gaen om einch
dinc buten te soeken
En out man swaer
van seten en een van
ten versten. wuert oec
sintende totter poerten
hadde daer voer sijn
ambocht daer hi die
ghene die daer iwert
quamen in al sulken
cive ontfeut al si in ghe
gaen waren dat si voer
an niet wt en ghing
Daer omme ist dat een
behaghelic is in te gaen
soe staet onberoeft die

die ewe. Mer dat won
terliker is ten inganc en
hour uo thaus mer die
noor ter ewe. mer heyl
licheit en volcomenhe
des leuens. Dese oute
heuet daer om bi he daer
hi woent inder poerte
ene gaste celle in wilke
hi die ghene die toeto
men outfautt ter her
berghen en mit allen
menscheliken weldade
voeder. En als wi van
hem waren outfan
ghen en mochte ons
mer beschien in te gaen
in eughewise. mer
wi hoerden van hem
nochtan wilke heilic
heit der insetteughe
bedreuen worde daer
binuen. Twe oute
manuen sprac hi wa
ren daer dien alleen
verhengt was die ver
heit in te gaen en wt
te gacu. die die wer
ke ter broeders ordi

merden. en besorgheden
die dinghen die noor
tofsich waren in te vien
ghen. mer alle die and
waren also in swighen
en in rusten hem gheue
te mit vlitighen aen
tachte tot ghebeden en
anderen gheesteliken
neerthideten. dat si al
le teykenen doen. En
dat voerwaer allen
menschen een wonder
lic teyken is. niemant
van hem en valt in
crancheit enigher siec
ten. Mer als een yghe
licken bi is dat eynde
sins leuens in allen
manieren voerweten
te en condich doende
sinen anderen broeden
en hem ghesontende
gaet hi daer toe legghen
en gheeft wt blidelike
sinen gheest **van sinte**
O Je abt syrus **auif**
en ysayas en
paulus ghemoeten bi

den malcanderen tot
ter riuieren oeuere.
En dese waren rechtuer
dich en van groeter ab
stinencien en van al
re gheestelicheit. En si
wanden om te visi
tieren enen heilighen
man gheheten anuf
oyer dat doester daer
si toe ghinghen was
van daer die wouin
ghen. dats die dach
naerden en als si wed
woude trecken ouer
die riuere en daer niet
en was niet ouer te va
ren spraken si tot hem
seluen. laet bidten ons
grace van onsen he **¶**
optat wi vinden moete
dat ons die wech des **¶**
goeden werts niet ghe
hundert en werde. En
hem kerende totten
abc sprus seide hi. du
biste sonderlinghe va
onsen he. wi weten
dat ghehoert werdes

Want dattu bidtes sal
hi di gheuen. en hi ver
maende se oer die kuyt
te bughen inden ghe
bede mit hem. **S**i wie
len neder in haer aen
sicht voer onsen here
en doe ighebet volbrocht
hadte en opstonden soe
doe saghen si een sap
totten oeuere der riuieren
berent totten weghe die
si wanderen souden. **¶**
Daer ingacude begon
ten si soe snellike reghe
den loep der riuieren
gheuert te werten dat
si binnen eenre vte alre
wech dien si die daghe
lanc toen souden vol
brochten. En als si we
ter te lande gherouwen
waren sprac ysayas
Onse he heeft mi ghe
toent dat ons ghemac
ten sal die man daer
wi toe wandren. en
sal een yghelicken van
ous openen die hey

melichie ons herten.
En paulus seide oec in
heeft oec onse here ghe
openbaert dat hi en na
drie daghen sal wt leide
van teler werlt. Daer
omme doe si den wech
die totten cloester leidet
bestonden te gaen van
der riuere. en een lut
tel voertghegaen wa
ren. ghemoete hem die
voergheleide man tot
wilken si warden te
visiteren. En hi groe
tedese. en seide hem. Ghe
benedijt si die he die
in nu inden lichaem en
thans te voeren inden
gheest ghetoent heeft
En doe began hi van
eens yghelics verdiest
die hadden bigoede en
van horen werken te
spreken. Doe sprac **¶**
paulus want ons heeft
gheopenbaert die he
dat hi di na telen drie
daghen van teler werlt

66
sal nemen soe bidde wi
di dattu ons oec vertel
les van dinen toechte
en werken ouermids
wilken du gode beha
ghet hebste. En en ont
sie niet die vleske der
beroenlichheit. want
offscheidende van teler
werlt laeste den ghe
uen die na comen tot
hoere nauolghinghe
ghehuetnisse dijne
werke. Doe seide hi.
It en ghedencke niet
dat ic vet groets ghe
daen hebbe. nochra
heb ic dat bewaert va
dier tijt dat ic die ver
uolghinghe des name
ons gheloutmakers
beliede. dat na belien
dat waerheit nie ghe
ue logheue voert ghe
gaen is wt minen mo
de. noch niet eersches
ghemint en heb na
minne hemellicher di
ghen. Mer die gracie

ous heren en hier mi oer
mer in desen dinghen.
Want nye en dede hi mi
behoevenen ver eertliches
alle spise die ic beghere
de mi brenghende ouer
mids ouermids dien
sten der enghelen. **N**iet
en verhude mi onse he
vanden dinghen die
men bedriyft inder eer
den. **N**ye en was sijn
licht van minen herte
ouermids wilken licht
ic verwecket wort. **E**n
gheneu slaep des lichaes
en eyshede altoes bege
rende hem te sien. **M**er
hi dede mi oer altoes
sinen enghel bistaen
die mi leerde van alle
toechten der werlt. **D**at
licht myns gheestes
en is me wt ghegaen.
Alstat ic vanden he
begherede dat heb ic so
der merren vertreghe
hi heeft mi diawile ghe
toent veellheit der en

ghelen die hem bistaen
Ic hebbe ghesien die sta
re der rechuerdigher die
vergadinghe der mar
telaren dat gheselschap
der moniken en alre
heylighen dier allene
dien gheen wert anders
en is tan altoes gode i
eenuoldicheit der herten.
En in den gheloue te lo
uen en te ghebenedien.
Ic hebbe daer reghens
ghesien den bosen gheest
en sinen enghelen ghe
gheneu den ewighen
vuer. **E**n daer weder
heb ic ghesien der rech
digher en ewighe bli
scap ghebruken. **D**oe
hi dese dinghen en vele
ander deser ghechic hem
vertelt hadde due da
ghe lanc soe gaf sine
gheest. **E**n vluchts daer
saghen wort sine siele
vanden anghelen ont
fanghen en in den he
mel ghedraghen also

47
dat si oec die stein me des
louesangs hoerde. In wil
ken louesanghe sine zie
le doe si vanden lichaem
scheyte te gader mitten
enghelen gode louede

Oec saghe van sine
wi in te vanden **amō**
enen anderen man ghe
heten ammon enen va
der vader van die du
sent monken. of daer
om trent die tabenense
ghelieten waren maue
van groeter abstinē
nen dien ghewoentlic
was aen te trecken de
te ghelieten collobia al
se linnen sacke en wel
toeghemaect mit wil
ken si vanden hals af
terwaert nedergacude
oec die side bedecken.
En oec ene ciucille dat
hoest mede te bedecken
en sonder linghe als me
quam totter spisen. en
mutter seluer ciucille si
oec dat aensicht bedentē

op dat die eue ten andre
die spaerlike die spise
name niet en begrepe
mer hem is groet silen
cum uider oncsanghe
nisse ter spise. also dat
men mach wanen dat
gheen mensche en si in
die stede daer si totter
tafelen sitten. En al
hoer tegader wesen is
also uider menichuou
dicheit ghesaet of si in
enicheten waren ware
Want also is eens yge
lics abstinēcie verbor
ghen dat si van den an
deren niet en mach w
den begrepen. Si sittede
ter tafele. mer hem of
houden van spise te ne
men. also dat si noch
vanden tafelen te bli
uen. noch den buke ghe
noech te doen en schi
nen. Want het is meer
te doecht der continen
ten te onthouden van
den dinghen die men

heeft usten oghen en in
ten handen **van simpel paniel**

N Er was ene oute
sinte anthonius
discipelen ghenoemt
pauvel ghetoenaemt
simpel. Dese hadde syn
re bekeringhe dinstantich
beghin. Als hi sijn wyf
voer sinen oghen sach
mit enen ouerspeelre
ghemeenscap hebben
Niemandt yet segghen
te ghinc hi vren huse
en beroert mit droefha
den syns gheestes gaf
hi hem seluen totter
woestruen. In wilken
doe hi beaurtelike dwa
lede. quam hi tot sinte
antonius doester. en
taer om gheuoethlic
heit der stede en om be
hoerlicheit tot sijne
uoet soe nam hi raet
En als hi tot anthoni
us was ghegaen op
dat hi van hem vra
ghen mochte den wech

der salicheit. soe sach an
thonius an den mensche
dat hi was van simpel
re naturen. en antwor
de hem aldus ten lesten
dat hi mochte behoude
bliuen waer hi ghehoer
sam inden dinghen die
hi hem soude segghen
Doe loefde hi al te doen
soe wat hi hem ghebo
de. Daer omme op dat
sinte anthonius sine
loefte proeuen woude
seide hi hem daer he stot
voer die doere der cellen
Wacht mi sprac hi hier
betreude hent ic wt ga
En als anthonius inghe
gaen was bleef hi daer
binnen al dien nacht
en aldien dach. mer die
wile heymelike doert
vunster siende sach hi en
veden sonder oflaten. en
te mael nergheut an
ters beroert en wort
mer staende in hette
tes daechs en in donue

68
des nachtes en also wesen
ghetachtich des ghebodes
dat hi niet een luttelkyn
hem en wigde van dier
stede. **Des** anderen dachs
ghinc anthonius wt en
began hem van allen
dinghen te onderwisen
en te leren. hoe hi ouer
muds den werke sijne
handen die enicheit
soude verlichten en hoe
hi werken soude mitte
vingheren des vleyschs
lichaemlic wert. **Mer**
mitten ghedachten des
herten. en mit aendacht
des gheests godes wert
en hi gheboet hem dat
hi spile des auouts sou
de nemen. **mer** daer toe
sien dat hi nimmer mer
totter sacheit en quame
en sonderlinghe in dra
ke stardlike segghende
dat fantastien uiter zie
len werte niet min
van volheit des wa
ters dan van wine

wasser hette des lichaes
En als hi en volcome
like in allen dinghe
hoe hi doen soude ghe
leert hadde. **ordinierte**
hi hem in sineit ghe
buerte dat is drie mile
van hem. een tellekij
en daer gheboet hi hem
te oefenen die dinghen
die hi hem gheleert had
Mer hi visitierte hem
nochtan diuile ver
blidende dat hi en vant
volbluente mit alre
audacht. en sordhuon
dicheit in dien dinghe
die hem mede gheghe
nen waren op enen
dach als tot sinte antho
nius quamen broeds
die groete en volcome
manne waren. ghe
melt oet dat paulus
daer was mit hem
En al sinen woerden
hadde van diepen en
heymeliken godlike
dinghen. en alle va

den propheten en van
onsen soumaker vele
scutencien vertret wor
ten vraghede **p**aulus
wt simpelheit sijnus ge
moetes of cristus eer
was dan die prophetē
Mer want sinte antho
nius hem bi na staemde
om dat hi soe oubehoer
like ghevraghert had
mit sinaedliker beroer
licheit. **a**lse hi placht tot
ten ghenen die simpel
waren gheboet hi dat
hi soude wech gaen en
swighen. **E**n want
paulus ingheset had
wat hi seide te houden
als tgherot god wech
gaende tot sijne cellē
als of hi een ghebot
taer of ontfanghen
had. opsette hi silenciu
te houden. en niet te
mael te spreken. **D**oe
anthonius dit onder
uonden had. began hi
te verwonderen. **w**aer

of hem behaedyt die
oefninghe te houden
die hi wiste dat hi se he
niet en hadde gheboet
En als hi hem ghelyc
ten had spreken. en o
penbaren waer om
hi sweghe seide hem
paulus. **V**ader die se
ste mi dat ic soude gaen
en swighen. **E**n antho
nius wort beuaen van
wonder. dat soe die **w**
woerde die hi versu
melike hadde ghespro
ken bewaert worden
En seide dese veroer
delc ons allen. want
wilt en horen den
ghenen. die ons van
den hemel toe spreect
en van desen wort dat
woert ons montes
hoedanich het wanc
behouden. **N**ochtan
want hem anthoni
us vele leren woude
van ghehoersamheit
soe placht hi hem oer

dat ghene reden noch
sake eyschede te ghebe
bieten in wilken sijn
ghemoede gheproeuet
worde hoedauch het
waer tot ghehoersam
heden. **W**ant hi ghe
boet hem somwile
water alden dach wt
putte te scypen en op
die cerde te ghieren en
ghebreide corckijus
weder te ondoen. en
van nieuwes weder te
maken. en een deet
te naven en dan we
der te outnaven. En
in vele andere deser
ghelike oefeninghen
wert hi van hem be
socht op dat hi in ghe
nen dinghen dat oec
teghen reden hem sco
ne gheboden te werde
en leerde weder te spreke
En aldus ouermids
al desen dinghen in
formiert quam hi cor
telic tot volcomen

124
heuten wilkes erumpel
die heilighe antthon
us die lude seerde dat
soe wie haestelic wou
de comen tot volcomē
heden die en soude sijn
selues meester niet we
sen. noch sinen eyghe
nē wille ghehoersam
al scheent oec redyt
dat hi woude. **M**er na
gheboede ons ghesont
makers soude men be
bewaren dat bouen al
dint een vghelic sijn
selues soude versaken
en ouergheuen sinen
eygheu willen. **W**ant
onse ghesontmaker
seit. ic bin ghecomen
niet op dat ic minne
wille soude doen. mer
tes gheens die mi ghe
sent heeft. En ymmer
en was die wille cristi
niet teghens die wille
tes vaders. **M**er op dat
hi die ghecomen was
ghehoersamheit te leere

ten menschen. niet on-
ghehoersam en scheē
want dat hi dese suē
eyghenen wille. hoe
vele meer sellen wi
tan gheoertelt werde
onghehoersam ist dat
wi doen onsen wille.
tese voerseite paulus
is ons oec in een exē-
pel die wt verdienste
der ghehoersamheit
en der simpelheit is
ghedominen tot soe
groeter hoedheit geel-
teliker gracen dat
vele meer en moghe
ter aachten onse he-
oueruids hem dese
tan oueruids den
heilighen anthoniū
En want oueruids
toeuloeynghe der
gracen vele mensche
van allen eynden des
laudes. op dat si van
hem mochten ghesot-
heit vercrighen tot
hem vloeyde. sinte an-

thonius duchte dat
hi van moeynisse der
veelheit mochte ver-
iaghet werden. vort
uit binnenste der wo-
den daer niet lichtel-
ke yemant tot hem
en mochte comen. te
te hi en mit hem wo-
nen. Op dat anthoni-
us ontfenghe die ghe-
ue die daer quamen.
en die hi niet gheneef-
en mochte tot paulus
sente en die worden
tan van paulus als
van enen die meere
gracie der ghesontma-
kinghe hadde gheue-
sen. Si segghen dat
ter betrouwen sijne
simpelheit soe groet
was bi gode. Dat tot
eenre tijt als ene die
woedende was. en als
een woedende hout al-
len menschen beet en
scoerde. die tot hem
gaen dorsten tot pau-

70
hij ghebrocht was. **gaf**
hi hem totten ghebete
op dat hi ten bosen geest
die ten menschen benau
wede veriaghen mocht
te. **En** toe daer wat mer
rens gheschiede. also
dat daer gheen suel vol
breughen na en volge
de. seint men dat hi als
kinder pleghen in schi
ne ceurehande omwaer
dicheit sprac tot onsen
here. **Doerwaer** ic en
sal huden niet eten ist
tattu hem niet en ghe
neses. **En** vluchts als
euen der teuen here is
van hem gode ghenoech
ghedaen. **En** die woe
rende mensche wort
te hants ghenesen
van sulte paymon

MEr ten dunt oer
mi niet waer
dich die inwoenes
der woestinen die bi
ghelegghen is ten par
teemlchen meere en

valte bi is der stede die
ghelieten is dyolcho
mit swighen voer bi
te gaen. In wilken woef
tine wisaghen enen
wonderliken priester
ghelieten paymon ene
man van groter oet
moedicheit en goeter
tierenheit. **En** oet had
de gracie der reuelacie
Want tot ceure tijt
als hi onsen here offer
de saarificien der missen
sach hi enen enghel
gods staen bi den al
taer eens yghelics mo
ues die voert ghui
ghen totten altaer. na
me scriuende in een
boec dat hi hielt in sij
hande en sommigher
name niet scriuende
En ¹doe dunde vlitelic ^{die}
ghemart hadde. wie
si waren dier namen
hi niet ghescreuen en
hadde. **na** dien dat die
heilighe dienst volbrocht

was. Enen ygheliken
van hem allene roepē
te vāechte hi. **W**at son
de si heymelike hadde be
dreuen. en hi vant wt
haerte biechten dat een
yghelic van hem scul
dich was eeure dootli
ker soude. **D**oe vermaē
de hise daer toe dat si pe
nitencie souden doen
en hem seluen mit die
voer onsen here ueder
werpende sacriete dach
en nacht als of hi scul
dich waer in horen sou
den. **E**n bleef soe langhe
mit hem in penitencie
en in tranen. hent hi
sach den seluen eughel
staende en sariuende na
men der gheene die
totten altaer ghynghe
En na dien dat hi se
alle ghescreuen hadde
oec die bi namen nep
en noedde tot versou
ghe des altaers. **E**n als
dat die oude sach ver

stout hi dat hoer pen
tenae ontfaughen waer
En also weder gaf hise
den altaer mit alre bli
scap. **S**i seiden oec dat
dele tot eeure tijt soe ghe
saghen was vanden
bosen gheesten. dat hi
noch staen. noch van
der stede hem wegghe
en mochte. **A**ls die son
dach quam en her dinc
eylschete dat men soude
offeren die heilighe sa
crificae der mussen. ghe
boet hi tatten dan die
broeders totten altaer
souden draghen. **A**ls hi
daer in syn ghebet had
gheleghen. sach hi vliucht
daer bi staen den eughel
die te staen plech biten
altaer. en reyete hem
die hant en lichten vā
der eerden. en alte hant
sacriete also die wecute vā
hem dat hi ghesoude
was dan hi plach te
wesen **van sinte wilhanc**

In dien steden was
oec een man die
heilich en veruullet.
mitten goede alre grā
en ghelieten iohannes
In wilken soe groete
grāe was der troest
ghe dat mit hoeda
ghe verduete of droef
heden een mensche be
druct was. hi wort vā
hem een luttel sijne
woerde mit vroechte
en mit blyscappen ver
uullet. En hem was
oec vele grāen der
ghelontinakinghe
van gode ghegheuen
Oec saghen wi in an
teren vele steden me
gipen ghespreider hei
lighe menschen gods
die vele crachten en
wondere deden. en al
re grāe vol waren
Mer van vele heb wi
d luttel ghenocint
Want van hem alle
te beduten is bouen

76
onse macht. want vā
dien die in dat ouerste
dhebayden dat is bi sur
nen wonen. heb wi o
uermids den horen
ouderuonden dat me
se bi na hogher en g
groetadigher hout
tan alle die ander die
wi ghesien hebben.
Mer wi en mochten
niet tot hem wandere
om perikel des weghes
Want al ist dat alle d
die steden dies lants vā
moerdenaren inghe
loepen worden. die
steden uochtan die
voert an legghen vā
der stat lico-liden oec
wrede moerdenaers.
van barbarien. En
daer om en was ons
oec uve ghene toeganc
tot hem. Want voer
waer wi saghen oec
niet die ghene die wi
voer vertellet hebbē
sonder perikel. want

in desen weghe hebben
wi seuen werne in pen
kel gheweest. Mer in
ten achtende perikel soe
ghescreuen is gode ons
in allen dinghen be
schermente en gheschic
te ons niet quaets.
Want eens vijf daghe
en vijf nachten lanc
gaente doer ene woel
sine worde wi in dorst
en in moetheden seer
beaunt onse lijf te ver
liesen. Ten anderen
tijt quamen wi onoer
siens in ene stede daer
ene groete valeye was
in haer seluen voert
breughende enen soute
vochticheit welke voch
ticheit die hette der sonē
vluchttes verherdet in
soute recht als inder
moorghenstont des
winters die coude is
maect en maect also
vanden soute als of
scarpe palen waren

Also worden alle die stede
scarp en oneffen en hard
dat niet allene die bloet
voete als wi hadde. Mer
oec die mit schoene be
waert sijn ghesueten
en ghewont worden.
Daer omme mit groe
ten perikel ontquamē
wi wt desen. Ten dertē
mael als wi oec doer e
ne woestine wangeren
quamen wi in eenre
hande valeye die hoer
re vochticheit die wt
hoer quam behielt. en
als wi doer dat lanc dat
weest was en veruult
mit stinckende slake be
gheerden te gaen stont
wi daer diepe in hent
tot onsen lepiden. En
als wi daer bi in ver sou
ken roepende tot gode
wtspraken wi die stem
me des salus en seiden
God maect nu ghelont
want die wateren sijn
in ghegaen hent tot

70
myne zielen. Ic bin ghe
bedyt in wecker eerten
des dieps en ten is ghene
substantie. Dat vierte
perikel leren wi in som
uighen wateren die
van uuloeyen der ri
ueren nylius ghebleue
waren. In wilken wi
die daghe laut after
een ghepuyt worden ⁴⁴⁰¹
soetac nauwe mochte
outgaen. Dat vyfte
perikel was ons van
mocteu aers als wi
ousen wech machten
biden meer die ons
volgheden vinsten du
sent passen. En toesi
ous nut hoerre yserē
mer toden en mochten
hadten si ous na nut
ten iaghen ghetoe.
Die seste anxe was ons
der riuieren nylius. In
wilken wi varende bi
na verdroucken wa
ren. Seuenste werue
inten water dat si ma

ria hieten worden wi on
nuys enen stormende
wint op enen eplant
gheworpen enen swa
ren wint op ous valle
te mit groten stormen
Want het was die tyt
alsmen die daghe van
epphane hoepre te co
men. Dat achtende
was toe wi totten doel
teren van nyrien qua
men. toe rachte wi in
ene stede in wilker dat
uuloeyende waters
van nylius bluende
ghemaect had. of
een staende meer waer
In wilken vele beesten
en sonderlinghe vele
cocodrillen waren die
als si om die werme
der sonnen wighegae
waren laghen ghestret
biden ouer des waters
recht of doot schenen ⁴⁴⁰²
ous dies niet en wiste
En als wi naerre ghy
ghen om te sien. en oer

te verwouderen groet
heit der beesten die wi
waneden dat doet wa
ren. **v**luchtes als si dat
gheluur onser voeten
gheuoelden. werden si
verweert. **e**n si begonste
serre op ons te lopen en
ous te volghen. **M**er
wi anriepen mit grote
roepen en aurre ten na
me cristi wies ontfarm
hericheit ons bi was
En beesten die teghens
ous op ghestaen wart
thaus recht of se een en
ghel van iaghede mit
water weder ghewor
pen. en mit snellen lo
pe haesten wi ten doel
ter ois. god danckende
die ons van soe grote
penikel verlost. **E**n die
ous soe groete wonder
like ghetoene hadde
Hem si glorie in ewic
heit der ewicheit. **amē**

ong

hadde

dighe

Hier beghint dat plog⁹
des bisscops palladius
in dat derde boec vander
heilighe vader leuen

Hie lude heb
ben tot vele
tuden alrehan
re dinghen
gheleuen. vanden ghe
uen die die beuleckui
ghe ter werlt lieten. en
hoer roculucht tot xpi
maecten. **W**ies goede be
gheerten en minne des
reynen ghemoets. die
ingheestughe ter he
uellscher ghenaden recht
als een olie die men in
dat vier ghiet plecht te
voeten. tot stichtughe
ter gheene die willich
like mit volcomen ghe
loue in leringhe ons be^{die}
houters ihu xpi volsta
dich willen bliuen. En
als merke ic hoe beha
gheliken offerhande dat
dat gheuin der zielen

gote is. **H**oe bin ic te rade
gheworden mit oetinde
digher waerdicheit na
minen vermoghen der
broederliker salicheit te
halpe te comen. En mer
alleen ter heyliger man
nen. mer oec mede ter
saligher vrouwen per
sonen seten en leuen te
bestimen en hoer toech
ten en hoer mit akelen
te openbaren. **J**a ter ghee
re die ic selue ghesien
hebbe en daer ic of ghe
hoert hebbe. en mijn
leuen onder gheleider
in die woestine van e
gypten. van libia van
tebayta van mesopo
tania van siren en va
den gheuen die in dat
west eynde vander we
relt en inden lande van
romen en van campa
nen wonen. **O**m ter
begheerten willen die
ic totter oetmoedicheit
en totter ghehoer salic

heit hadde wort ic en
uouwt daer ic ducnder
nich iaer lanc in die ver
gadrunghe der broederē
stont en oec mede in dat
eenlike leuen myn wā
terunghe hadde Daer
ic veel dinghen leerde
sommich die te volghē
sijn en sommich die te sui
wen sijn die ic in desen
boec nutter meester cort
heit die ic mach te god
bescreuen wil. Op dat
wi die ouer ganclike
medicue der zielen wt
dier saligher corter ver
uauunghe moeghen
ontfanghen. Hier om
laet ons verwinnen
en vergheten alle traec
heit en slaperachtheit
des ghemoets en vley
schelike begheerten
Daer toe alle twislu
ghe des ghemoets en
beweghinghe des torens
en laet ons hier mede
alle droechheit en ou

retelike vrese verdriuen
en alle ydelgloue en
behaghen der werlt
daer mede versnaden
Op dat wi inden ghe
loue der waerheit en
inder begheerten ter
ewicheit onsen voert
ganc moghen make
Hier om als wi der sal
gher mannen sterke
werke horen. soe laet
ons oec enen moet
gripen. en dat ghelo
ue nutter hopen des
verwinnens in ons
wasten. En die minne
gods in ons veruar
men. en laet ons des
zeker wesen dat xpus
sijn striders die sine
kempen sijn helpen
sel en tronen die ghe
nen die verwinnen
*en in d'aplog 9 en beginnē
daer die haerē
De ic eerst d'ā
totter stat vā
alexandrien quam*

vanc ic enen wonderli
ken man mit zeden mit
leuen en mit wysheit
seer verciert. En was
een puester die yfitorus
hiete wonende in een
gasthuus dat der ker
ken van alexandrien
toehoerde. hi hadde
die wellust sijne ion
gher ioghet. also men
taer of seit in dat een
like leuen verwonne
en ghetemmet. Wies
telle wi oec op enen
berth van eeuwe woel
ruen besaghen. Doe
icken eert sacht. was
hi tseuentich iaer out.
en vyftien iaer. daer na
sterf hi in weden en
wort begrauen. De
se heilighe vader en d
broech nye linnen de
tere. noch en wort nye
ghebader totten eynde
sijns leuens toe. noch
man was sijn lichame
vander ghenade gods

also wel gheuoedet
dat alle die ghene die
en saghen en sijn leue
niet en kenden. waen
ten dat hi in groter
welken op gheuoet
hadde gheweest. Sou
de ic alle die doechden
tes heilighen vaders
vertrekken die my sou
te mi eer ontbreken
hi was onder ander
vele doechden die hi
hadde also rechte out
sarmhertich en goe
tertieren dat oec sijn
weder-saken en die on
ghelouighe heidene
weerdicheit en reue
rencie tot hem hadde
hi had oec wt acuw
singhe der boeken al
sulke wysheit der he
ligher scrijturen dat
hi dicwile onder die
vergadinghe der broe
deren als si te samen
aten in gheesteliken
visionen van hem sel

uen quam. En als mē
bat en vracchte hoe
dat hi tot dier outgheel
tinghe des ghemoedes
quam. antwoerde hi
mit tranen en seide. Ic
was mitten ghemoede
op gheuomen ingheel
telike visioen. Ic hebbe
dicwile selue ghelien
dat hi mit tranen ouer
die tafele sijn broet
plech te eten. En als ic
hem om die zake vra
ghede. seide hi weder. Ic
scacms mi die lichaem
like spise te nemen ghe
like den onredeliken die
ten te nemen en ic een
redelic mensche van
gode ghescepen bin die
die weelde des paradys
soute ghebruken. hi
was mitten senators
en mitten wiue der pri^{am}
cen. en der etelre lude
wel bekeimet. en om
een sake die den ghelo
ue an ghinc quam hi

mitten bisscop athana
sio te romen. Oec was
hi mitten bisscop treme
trio die ryc van goete
was. en ghenoech had
te een galthuus met
staende te houden. mer
nochtan en liet hi sijn
susteren die inden staet
der reynicheit bliuen
wouden enen pennic
mer. beuasse xpo den
here en seide. die v ghe
scpen heeft die moet
v bewaren gheliken
ten minen. En mit
sinen susteren was
een vergadruinghe
van tseuentich mach
ten. Doe ic nochtan
een ionghelinc was
en tot hem quam. en
hem badt dat hi enen
momic in mynre ion
gher ioghet van ma
ken woude. doe en ic
troeste hi mi mit ene
woerde mer. Mer hie
te mi dat ic lichaemli

ken arbeit soude doen.
En leide mi tot hemeli-
ken steden vns inle vā
ter stat. en beual mi e-
nen heilighen vader
die dorothens hiete. en
van groeter abstinē-
nen was tleslich iaer
out en woende in een
re speluncke. En ghe-
boet mi dat ic die iaer
bi hem bliuen soude
om mijn passien te v-
wincen. want hi wil-
te wel dat dūde vader die
in groeter abstinēcie
leuete. En hiete mi om
gheestelike informa-
nen willen dan wed-
tor hem te comen. Eer
die due iaer omme
quamen. wort ic al-
soe van hem gheoe-
fent dat ic om sietten
willen die due iaer
niet volherten en ic
mochte ouerinds dat
sijn leuen also hert
was en also hoghe

75
Want alle daghe plach
hi inder herten en in d'
eenlicheit bider see ste-
ue te halen daer hi cel-
lekyns of tynmerde
en gaffe ten gheuen
iaer lurs diese selue niet
tynmeren en mochte
Op een tyt bat ic hem
en seide vader wat meē
stu daer mede dat du
dine lichame in aldus
daughher oucheit doot-
ste. hi antworde mi
weder en seide. het do-
tet mi. ic wilt weder
toter. Sijn spise was
ses vancenbroedes en
en deyne bondekyn
warmoes. en hi drac
een luttel waters toe
Ic weet niet of hi sijn
voete ye om slapens
willen wt plach te
strecken. Ic en weet
niet of hi ye op inatte
of op bedde plachte
rusten. Mer alle nach-
te plach hi te sietten. en

van palmboomen blade
mannekyns te maken
sijn noortdorste mede te
winnen. **I**c waende of
hi dat alleen om mine
wille ghedaen hadde
en veruam van sinen
anderen discipulen die
mit hem woenten dat
hi van sijne iongher
iogher al sulken ghe
woente plach te hebbē
Nimmermeer te sla
pen om saken willen
tan dat hi souintyt al
werkeute. of al eteute
sijn oghe toe looc om
ter groter vakericheit
willen. also dat hem die
wile als hi sat en at om
den grote vake die hi
hadde dat broet weder
wt sinen monde viel
Souintyt hadde ic hem
gheerne gheraden en
taer toe ghebrocht dat
hi een luttel op een
matte hadde willen
legghe rusten tan at

woerde hi mi al beweghe
en seide. **I**stet dattu die
eughelen mogheste ra
den te slapen soe selstu
oec enen vuerighen
gheest brenghen te sla
pen. **T**ot ecore tyt doe
ic bi hem was seide hi
mi om trent der uocue
wt om water te halen
dat wi souden drinken
Het gheuel doe ic uere
inden put sach. en een
serpente daer in sach
en gheen water putte
en dorsten dat ic dat be
van mi worp en seide
tot hem. **V**ader wi sin
dote lude want ic hebbe
een serpent inden put
ghesien. **H**i wort ont
lachende. en nam god
alleen voer oghe en
saudede sijn hoeft en
seide. **E**n of die viant
serpenteu. of enich an
der venijnde beesten in
elken putte worpe. en
souden wi tan nimmer

meer drincken. En doe
ghinc hi wt en putte sel
uer water. En doe hi al
michter en eerst daer of
ghedroucken hadde sei
de hi. Soe waer dat me
dat cruce crishi ouer slaet
daer en sal die boesheit
des viant gheen machyt
hebben

Die heilighe vad'
ysidorus vertelde
ous en seide. doe ic bi sin
te anthouius den man
gods was hoerde ic va
hem een sake segghen
die wel werdich is te
sarien. Hoe dat bi des
keisers maximianus
inden een suuerlike
teerna eens mans diert
ioncwijf was. dien
hoer here mit vele ver
uolghens en veel be
loefften niet bedueghē
en mochte sijne be
gheerlichkeit te consen
neren. Of ten afgode
offerhante te doen

76
Daer om dat hise ten
lesten wt toerne en wt
verwoetheten den rech
ter van alexandrien
ouerleuerde dat hise
om dat si kersten was
en teghē des keisers
ghebot dede vanden li
ue ter doot soude bren
ghen. En doe si inden
kerken ghepuidyt
lady. sende hi heymeli
ken boden mit ghelde
tot haer en seiden. W
set dattu minen wille
wiltte consentieren. ic
sal di wt der pinen en
wt der vaughemisse
verlossen. En iltet dat
du in dynre hardich
bluete. soe sal ic den
rechter bidden dat hi
di pnuighe al totter
doot doe. op dattu mi
nen wille niet te spot
en duuete. Si wort
voer die vier saer des
rechters ghebrocht
en en outschyt hoer grē

reliante tormenten die
men haer an doen mocht
ten. **W**ant si was mit
eenre goeder consciencie
ghewapent. onder wel
ke pine die rechter enē
groten ketel vol peets
dede liden ouer dat vuer.
En doe die ketel mitte
peke op sijn alre heet
ste was. brochse die
rechter daer bi. en leide
haer te voren en seide.
Ganc en doch dyns he
ren willen. of du selste
zeker steruen. want ic
sal di in desen ketel toe
werpen. **D**ie maghet
antwoerde hem wed
en seide aldus. **W**at ghe
rechtens en hebben
niet veel gheweest die
gheboden der onsiuer
heit onderda nich te we
sen. **D**oe gheboet die
rechter in groter ver
woetheit dat mensche al
naect ontdeden soude
en werpeuse inden ke

tel mitten sietende peke.
Die maghet seide wetter
totten rechter. **A**lter dattu
mi aldus pinighen will
ste. soe behuere ic di bi
dyns keisers hoeft die
du dienste dattu mi niet
reftens. **M**er alleuskin
inden ketel doeste setten.
Op dattu sien moedste
hoe sulke ljosamheit
mi cristus ghegheuen
heeft die du niet en
kenneste. **S**i wort al
lencken inden zietende
ketel gheset. en doe si
totten halle toe daer i
ghedomen was. wort
dat zietende per recht
noert al cout. **E**n veel
lude al sulken mirakel
saghen worden si mit
gheloue ons heren
ihū xpi ghesterit. **A**l
so dat in die kerke van
alexandrien. veel me
schen worden weerdt
dat lant der sachtmoed
digher te ghebrucken

477
Als onse he ut ewange
lien seir. Salich sijn lach
moedighē want si sullē
die eer te besitten. *No^u*

In sichten was een
heilich vader die pasco
hiere van tseuen dach ia
ren ont. En doe mi die
gheest der onsuuerheit
vander begheerten der
wiuen swaerliken be
coerde. wort ic also ge
quellert van minen
ghedachten. dat ic bi
na die woestine ghe
ruunt hadde. ouer
mids grootheit der pas
lien daer ic of gheia
ghet wort. Ic en opē
baerte oec ten moni
ken die mi naest ghe
ghebuer waren die
sake niet. mer wech
al heymelike inder
woestinen en ghuic
vijftientaghe lauc.
Die heilighe vader al
omme die oute men

schen in dier woestinen
ghewordē waren. Daer
ic desen pasco onder vant
dien alle die ander va
ders inder woestinen in
groter weerdicheit had
ten. Ic bat hem al seker
ende dat ic mit hem spic
kē moeste en behede hem
nijn trauchheit. Daer ic
alre seer sonder ophoude
of angheuochten wort
hi seide mi goeder tierlic
weder. wes niet ver sla
ghen in desen dinghen
want het en is dijn scout
niet. noch dijn verlu
melicheit en is hier die
zake niet of. als die e
nichheit der steden en die
soberheit der dinghen
wel ghetughet. In deser
steden en is oec gheen
toeganc van enighen
wiuen. Mer het comt
di ouermids midicheit
des bosen gheestes die
ten menschen altoes
laghen leit en piunt

hem of hi haer zielen
mochte bedrieghen.
Sich du mochte wel
merken hoe dat ic nu
een out mensche ghe
worden bin. en heb
viertich iaer in dese cel
le gheuoent. En mit
hulpen der ghenaden
crish altoes sochtuou
dich voer mijre ziele
zalicheit gheweest.
Nochtan hie ic beco
minghe tot opten dach
van huden. en seide
mi mit woerden der
waerheit aldus voert
Na minen twaelf ia
ren heut naden vijftich
iaeren en heuet mi de
se passie nacht noch
dach ghespaert. Ja al
soe ghepunct dat ic
waende of mi god mit
allen ghelaten hadde.
en ic daer om sonder
ophouden desen swaer
becoringhe leet. En hier
om hadde ic heuer ghe

roren van onredeliken die
ren ghescoert en gheghe
ten te wesen dan al sulken
confuselikeheit mijns
lichaems te liden. Ic ghie
wt en wanderte bi na
alle die woestine toer
en vant ten lesten een
speluicke daer een leu
we in was. Ic ontlet
mi en ghinc voer dat
hol al naect legghen e
nen helen dach op dat
mi die diere al si qua
men eten soude. Doe
die andout ghecomen
was als ghescreuen
staet. hi heuet die dui
termisse laten comen
en tis nachts ghewoent
en in dier nacht sulle
alle die beesten van
die woude comen. **M**
doe die leuwe en die
lewinne en die bees
ten wt quamen ioh
si an mi en licketen
mi vanden hoesten
totten voeten ouer

al en scheiden also van
 mi. Mer ic hadde ghe
 waent dat si mi verfoert
 en ghegheten souden heb
 ben. en bleef daer om
 noch alle die nacht daer
 legghen. mer si en qua
 men mi niet weder toe
Doe dochte ic dat god
 mi ghespact hadde.
 en ontfarut en stont
 op en keerde weder in
 myn celle. **C**ort daer
 na stont die selue beco
 ringhe weder in mi op
 na also swaerlic dat ic
 bi na tot dier blasphemie
 wien daer men gode
 in blasphemiert ghe
 comen hadde. **D**aer
 na verscheep hem die
 gheest der onsuuerheit
 die quelleden in die ghe
 dante van cenre dier
 men die ic voertijts in
 mynre ioghete coeren
 hadde sien lesen inden
 bouwe. En ghinc sit
 ten op minen scoet

daer ic seer of ghepin
 ghet wort. **D**aer om
 ic en ⁱⁿ groeter vinst ⁱⁿ groeter
 slaghen en kinnebac
 slaghen in haer aen
 sichte sloech. **E**n rechte
 uoert wort ic dier va
 talien quijt. **T**wie iaer
 daer na en mochte ic
 ten stant en die conde
 dier hant daer mi doch
 te dat ic se mede sloech
 van stant en van con
 te niet wel liden. **I**c be
 gan te wanhopen
 van mynre zielen za
 licheit ouerinds ouer
 grote droechheit mijs
 herten. en verdroeghe
 te recht van groten
 rouwe daer ic of ghe
 pinghet worde. **T**en
 lesten hoerde ic een ste
 me in minen benoelē
 van binnen spreken
 en legghen. **D**also
 ganc. want sekerre
 dinc hebbe ic dese din
 ghe ouer di verhenet

te liden op dattu niet te
hoghe smaken souste
noch verheuen werden
als van dyns selues doe
gheden. Mer dyn eghe
ne trauchheit kennen
en op dyn eyghene le
uen die niet te verlate
hier om wes onderda
nich en oetnoedich en
sette dyn betruwen al
lene inden ghenaden
gods. Quermids dese
vermauen van binne
word ic vander outferm
herticheit gods also o
sekert en ghenoeft dat
ic van dier tyt voert
vredelike daghe hebbe
ghehad *van sinte dwin*

Ofter die heilighe
vaders was di
dinus een beduder en
een ontbinder der hei
ligher boeken. en he
net veel boeken van
der heiligher scripture
beduder. hi was son
der oghe en ic plach

kenscap mit hem te heb
ben. en hi sterf doe hi vijft
en tseventich iaer out was
Doe hi een kijnt van vier
iaeren was als hi mi sel
ue seide verloes hi sijn
ghelichte en wort blijue
hien kennende gheen
letteren. hi en hadde oec
bi gheen meisters ghe
weest. Mer hi hadde en
uauerliken meester va
binnen dat was sijn
sterke eyghene consten
ne. En was mit also
groeten ghenaden ter
consten begaue dat hi
dat oute en dat nie telken
ment van woerde toeg
woerde bedude. En dat
also subnliken. dat hi
alle die oute meisters
in beduidinghe der scrip
turen mit consten en
mit wijshten bouen
ghinc. Dese selue va
der bat mi mit groter
neerschheit dat ic een
gheber in sijne tellen

soude doen. **E**n doe ics
 niet doen en woude ver-
 tellede hi mi en seide. dat
 sinte athonius dnev
 ue in die selue celle had
 te gheweest en vande
 mi. **E**n doe ic hem bat
 dat hi hier in een ghe-
 bet doen soude. boech
 hi sijn knyen rechteen
 oer in dit huiskyn dat
 ic hem niet ander wer-
 ke bidde en wiste. **E**n
 wiste mi daer mede
 totter gheloesaenheit
 hi vertellede mi oer en
 seide. doe ic seer sorch
 nondich was om uili-
 annus des onsalighen
 keplers leuen en seer
 daer om bedroeft. **D**oe
 gheuelte om eenre tijt
 dat ic tot des anderen
 daghes vespertijt toe
 niet en ac om die. ic
 sorchuoudicheit wille
En het ghemel dat ic op
 eenen stoel sat daer van
 ten vake verwonne

woit. en sach in euen vili-
 oen witte paerde hier en
 daer lopen. **E**ndie daer op
 reden seiden. segt didimus
 dat uiliannus huten totter
 seueuder vren vanden da-
 ghe ghestomen is. **H**ier
 om stant op en er en
 boetscappe dat ten bisscop
 athanasio op dat hyt
 oer weten mach. **R**ech-
 teubert teykende ic die
 maent die weke die dach
 en die we. en het wort
 also gheuonden als mi
 gheopenbaert was. **H**i
 vertellede mi oer van
 eenre dieruen die alexa-
 dua ghenoemt was
 die die stat hier daer si
 in plachte wouen. en
 belloet haer seluen in
 een graf dat was ee spe-
 lince die daer toe ghe-
 houden was. **d**aerwa-
 les iaer lanc toer een
 gat ontfenc broet en
 alle dat tot haren leue
 noetsafsch was. **I**n dat

twaelste iaer schickede si
haer seluen te legghen
recht of si gheslapen had
te. **E**n doe die gheue die
van ghewoenten hoer
plach te dieue gheen ant
antwoort van hoer en
hoerte. brochte hi ons
die boetscap. **E**n doe wi
die toere daer of op bra
ken en daer in quamen
vonten wise al doot.
Suite melania daer
wi na males of segghē
sullen plach van deser
ghestoruene maghet
te segghen dat si we
hoer aensicht voer dat
gat ghesien en hadde
En doe hi haer vraghe
te. om wat saken si we
der stat gheganghen. **E**n
was. en hoer in dat graf
besloet. Antwoerde si
hoer doer dat ghat en
seide. **E**en ionghelinc
was mit mi van hertē
becommert. en op dat
ic gheen oer sake sius

hindrs wesen en soude
hadde ic lieuer mi seluen
al leuende in dat graf
te besluten dan diec uel
hinderlic te wesen. **D**ie
tot den beelde gods ghe
maect is. **E**n doe hi hoer
voert waechte en seide
en hoe moechstu di ou
houden nyement te sien
du moechste vum mer
mit groter traechen
ghepunch worden. **S**e
de si weder. **V**an des
morghens vroe totten
negheuter vren toe toe
ic mijn ghebet uellic
vren en spinnē onder
den vlatte. **E**n als in
euen comt. en die an
der tyt gheualter heb
be. etc ic mijn spise en
ruste. **E**n als ic slape
sie ic die patriarchen
die propheten en die
apostelen mitten mar
telaren. **A**ldus volher
de ic en verwachte al
te zoetelic mijn eynde

mit goeder hopen in mi
nen god

Sint annouuis
hadde twee broe
ters dat sijn natuerlike
broeders waren. die in
een heilich opset te samen
mit hem leueden. Daer
die oude broeder of die
Dioscorus hiere tot ene
bisscop ghetoren wort
Si hadden due susteren
die den here in reynche
den dienden. die niet mi
tan haer broeders in al
re gheestelicheit hoer
leuen leideden. Haerre wa
ren seuen. vier manne
en hoerre due susteren
die alle van hoerre moe
der lichame magheden
bleuen. hoer ouste sus
ter hadde also groten o
stant vander heiligher
scripture dat hoer broe
ders daer of verwonder
den. Des auonts plach
si vltich in lesen te wese
en na den lesen nam si

een luttel slaeps. en ouer
tochte die woerde inden
slaep dat si ghelefen had
te. Die drie susteren
hadden due andere viec
te diernen gods mit he
En des ghelycs hadden
die broeders. drie ander
mannen mit hem seer
wel gheleert. en ghespra
kich die dier due broede
ren leuen volgheden. en
waren groet voer gode
Si waren alle seer viec
rich in die minne xpi
en toghen in die woesti
ne. en maecten hoerre
susteren op hem seluen
ghelicheiden. een deyne
woumghe van een cloe
sterkijn. En hem seluen
mede verre ghenoech.
daer of ghesceiden. en set
teent onder hem seluen
in dat hoer broeders
gheen vrouwen tot he
en souden laten comen
Noch die susteren ander
mannen des ghelycs

Mer want ammonius
in allen dinghen seer be
soyghet en wijs was bei
te under const ter scrifture
en mede under spraken.

• star

Doe daer in ceure die bis
scop stouen was bewouue
ammonius vrenten die
en lief hadde an den bis
scop van alexandrien en
begheerten dat men hem
bisscop maken soude.

Doe seide hem die archi
bisscop haelden tot mi op
dat hi bisscop gheorde
mect mach werden. Si
namen hulpe en toghe
ten haestelike tot hem

Doe ammonius sach
dat hi verrasschet was
bar hi hem en seide mit
vele sterker woerde dat
hi bisscoplike ordie niet
outfaughen en soude.

Noch oec wt der woesti
nen gaen. En doe si he
des niet verdragh en
wonden mer hem mit
ghewelde daer toe brenghen

Nam hi een seker daer
syt alle anslaghen en suer
syn luster oec of en seide
Ghelouers doch en weest
des zeker dat ic gheseyt heb
be want het is onmoec
ghelic mi bisscop te weest
oueruids dat die ewe
verbiet dat men want p
puester werden en sel die
gheuet an enighen leet
hetst. Doe heren si en
welen en scheiden van
taen en ghinghen tot
bisscop en seiden hem
Die bisscop seide hem we
ter dese ewe pleghen
ouder die ioden te hou
den. Mer illet dat ghi en
mi brenghet al waer he
die nose of ghesueten op
dat hi goet van leuen
is en puestericap waer
dich is ic sellen bisscop
maken. Doe ghinghe
si weder tot hem en ba
den hem dat hi bisscop
woude werden. hi seide
werden. Mer hi seide we

ter en swoer daer toe. **N**t
dat ghi mi ghevelc doet
ic sijn oec mijn tonghe
of toe lieten si en in vre
ten en ghinghen van
taen. Van desen ammo
nius seir men een mira
kel. dat soe wanneer die
begheerte des vleysches
in hem op stonden en
hem moeyelic was en
spaerte hys niet. **M**er
barnde sijns selues ledē
aer enen ghegloeyden
yser. op dat hi also. **N**t
mit dier pinen en seir
heren die begheerte der
passien mochte bedwi
ghen. En van sinen ion
ghen daghen totter doot
toe. was sijns abstinē
ae also groet dat hi niet
en ar dat biten vuer ghe
tokeet was wtghenomē
broet.

Op een ander tijt
toe hi een cello in
die woestine maecte.
quam hem een broed

81
ouer en seir hem. **V**ad
waer om pinchtu di
seluen in deser groter
brant herten. **D**ie hei
lighe ammonius ant
worde hem en seir. broc
ter gheloue mi. **I**c heb
be nutter gracie gods
die heilighe scripture
wijre memorie beuo
len. **W**ant ic hebbe dat
oude en dat nye tasta
ment in minen kynt
schen daghen te vollen
gheleert. En daer toe
heb ic ouer ghelesen ses
honderc boeken van
bedudinghe der heiliger
ouder ghelouigher va
ters en priesteren gods
die si vander ewen gods
bescreuen hebben. **D**ar
ghetughen oec van al
le die heilighe vaders
die inder woestinen
waren en seiren voert
Mer dat ic op enich dach
dat broetes etc en mi
seluen niet en oefene

in arbeit soe verheffet
hem myn sin. en wert
recht ghelyc den ouerde
liken dierē

Op een ander tijt
quam die heili
ghe vader euagrius tot
sinte ammonium om
gheestelike visiteringe
willen. En doe si veel
dinghen mit maltau
deren vander heiligher
scrifturen voersprokē
hadde. en beide gader
gheestelic inden hē seer
verblijt waren. Seide
euagrius tot amon
ium recht als boerte
lic en veruitende dat
hi hijs selfs oer of ghe
sueten hadde en seide.
Hebstu gheen airt voer
die groete soude dattu
om gheen bisscop te w
den dyn oer of suetste
Ammonius antwor
te hem weder en seide
ic bidde di bidde ten hē
voer mi dat ic van mi

uen anderen sonden ver
ghiffenulle ontfanghen
moet. Waer van al sin
ker mistaet en is myn
ghemoede niet zeer ver
ueert. Mer her behoer
te veel ber. dattu vrese
hadste en sorghe droec
ste die boesheit biste in
der wysheit der werlt.
En hebste also groter
rouste der heiligher scrij
turen die di die ghenade
gods ghegheuen heeft
daer du veel volcs me
te leren moechste. En
hebste daer bouen mer
verdoen in die woeste
ne te leuen. Ic en hebbe
niet een oerkijnt of ghe
sueten. Mer du hebste
een roughe of ghesue
den die veel menschen
gheleert mochte heb
ben

Die heilighe vād
diolcorus die een
puester was en inder
woestinen van syden

woente. **S**ede daer ten
monken niet gheoor
loft en was die begheer
te der gullicheit en des
buurs te volghen. **W**at
wat onderscheit isser
tusschen hem en werelt
like lude isser dat hi sijn
te ghenoechten volghet
wi sien dicwile dat weer
like lude om siecken wil
len hem van weelden
en ghenoechten des vlei
sches ophouden. **o**p dat
si gheloudicheit des
lijaemus moghen ver
trighen. **V**eel te meer
is een monic sculdich
blitelic te arbeiden voer
die gheloutheit en sa
licheit sijner zielen op
hi comen mach tot die
warachaghen ewighen
weelden des paradys
en totter glorie des he
melrycs.

Op een berch was
een heilich vad
van groter abstinencie

82
die sijn name di gheheten
was. daer alle die moni
ken veel doechten of ghe
nigheden. **M**er ic en sach
en niet in leuendighe
hine. **O**er seiden si dit
van hem dat hi nye en
loech noch en swoer
noch en bloete. noch
nye sonder noetdorste
en sprac. **O**p desen berch
was oer die heilighe
vater pambo die dios
corus meister was. en
uamaels bisscop ghe
maect wort. **O**er wa
ren daer ammonius
en iohannes dracon
sius broeders die een
wonderlic heilich ma
was. **D**ese pambo had
een groet gherucht
van reynicheden en
van doechten. en was
al sulken versinader
des gouts en suluers
als die warachaghe
retene eyscher. **E**en
heilich wyf die inela

ma hiet vertellete mi.
dat toe si eerst van romē
in alexandrien gheco-
men was. en van sinē
doechten ysaorum hoer-
te segghen. ⁊ die dese ⁊
vrouwe oec in die woel-
tue leide om die heilige
vaders te visiteren. **Sate**
si mi dat si hem tot een-
re tijt een kistekyn mit
suluer van drie hondert
pont weghens broch-
te. en bat hem dat hi vā
haren dinghen woude
nemen en gheuent **es**
voert den armen. En
toe syt hem brochte sat
hi en bereide syn man-
tekyns van palmbla-
ten. en gruetese en seide
God die hē moetet di
loenen. en riep theoto-
rum sinen broeder die
dat onwendighe be-
wint plech te hebbe
tot hem en seide. **Nim**
dit en scaffet den broe-
deren ouer al in libien

en inden eplante. want
die broedere hebbens
meest te doen. en verbor-
hem dat hi niemant in
egypten yet gheuen sou-
de. om dat si daer bet-
gheden mochten. Die
vrouwe bleef staen
wachtede recht of si
van hem yet gheert
of ghedant woude we-
sen van dat si hem ghe-
brocht hadde. En toe si
met meer van hem en
hoerde seide si vader op
dattu weten mogheste
hoe vele datter is. daer
syn driehondert pontē.
Die heilighe man en
sachse met eens aen. mer
antwoerde hoer en se-
de. **Dochter** dien du dit
ghebrocht hebste die en
behoefis niet te weghē
want die die gheberch-
ten en alle die swaerch-
ter eerten draghet die
kenmet oec dat ghe-
wichte van desen suluer

wel. hadstu mi dit ghe
 gheuen soe hadstu mi
 wel ghesat hoe veel
 tacs is. Mer hebstu go
 te gheoffert. soe sal hi
 die der armer weduwe
 wie cleyne vierlinghe
 niet en versinate dyn
 re ghifte oec niet ver
 gheit. En die here or
 demerter also dat na
 worten inden toe dese.
 vrouwe melania op
 den berch inder woelst
 nen. quam die man
 gods sonder siecte daer
 hi sat en naeyte sijn
 mantel. ten gheest
 gaf en was van tseue
 tich iaren. Daer vo
 ren hadde hise gheroe
 pen tot hem en seide
 haer. Nym dit mantel
 kijn van minen hau
 den taer du mijnre bi
 ghedenckeste. It en niet
 anders dat is di laten
 mach. Si bewant si
 nen lichaem in een cleet

en begroeffen selue. En
 droech hoer mantelkijn
 mit hoer. Doe si weter
 woelstnen ghuic en
 hieltet tot hoerre doot
 toe in groeter waerdic
 heiden. Dese heilighe
 vader pambos seide in
 die sijne doot taer ve
 le vernoemder man
 ne. en oec ander broe
 ters tegheuoerdich
 waren. van dier tijt
 dat ic op desen berch
 inder woelstnen qua
 En mi seluen een cel
 le ghemaeft hadde
 bleef ic taer in en leue
 te vanden arbeide mij
 re handen. En mi en
 ghedencket niet dat
 ic enich tijt throet te
 verghenes. gheghete
 hebbe. Oec en rouwet
 niet vanden woerden
 die ic tot deser vren toe
 ghesproken hebbe en ga
 also recht of ic nu go
 te begonde te dienen

Op desen berch
was der een he
lich man die beniamin
hiere. hi leuede in gro
ter abstinencien tot
sinen tachtich iaren
toe. en arbeide seer
om die duechden des
ghemoets van binne
hi hadde die ghenade
van gode ontfanghe
zicke lude ghelont te
maken. En au wien
dat hi sijn hant stac
of gheuyete olie gaf
die ghenas van alre
sietten. Al hadde de
man die groete ghe
nade van gode ont
fanghen. nochtan
wort hi selue achte
maent voer sijn doet
waterluchted. En
sijn lichaem hief daer
of also groet recht
of een ander iob ghe
weest hadde. Die
heilighe vader ma
charius die op dien

berch een priester was
nam mi en twee ander
broeders en seide tot ons
Coemt en siet euen mi
wen iob. die in also gro
ter heffinghe des licha
mes en sietten legghet
daer gheen raet toe en
is vimmermeer gheue
sen te werden. en die
altoes gode louet en
dancket. **W**i ghinghe
en saghenen in also
groter heffinghe des
lichaems legghen daer
die viingher van sijn
re hant ten anderen
vingher niet raken
en mochte. **W**i saghen
daer dat liden also groot
dat wi onse oghen daer
of keerden. **D**oe seide
ons die heilighe vader
beniamin. **K**inderkynis
bid den here. dat mijn
inre mensche van binne
niet waterluchted w
den en moet. **D**ese wt
wendighe mensche

als hem wel is en vordert
hi niet. Men wostte bi
nen dien achte maentē
die telle wider maken
taer hi altoes van no
de infecten wostte want
hi en mochte niet leg
ghen. Nochtan maer
te hi uider siecten daer
hi in was vele anderē
sicken ghesont. Het is
hoer dat wi van deser
siecten ghesent hebben
om dat hem niemant
verlaen en sal als goe
de gheredraghe man
ne enich swaer liden
anden lichaeme toe to
niet. Doe hi ghestor
uen was. mostmen
ten torpel en die toer
posten vander toeren
of toeu soudenmen sinē
lichame taer toer bren
ghen also groet was
hi gheheuen

Dese vader ben
iamin vertellede
ous en seide. Ic en en

24
ander puerster ghuighē
op een tyt. en quamen
tot enen ouden vader
die in die woeshnen
van sydhen woende
en brochte hem een
luttelkyn olye. En hi
seide weder tot ons. Ic
Siet dat dreyne vaet
kyn olye dat ghi mi
ouer due iaren. hier te
voren gauet is tot noch
toe al vol ghebleuen
Doe wi dit hoerden sei
ten wi hem weder tottē
vader. en waer om en
hebstu toch niet. alst
feestdach was. een lut
tel van olye gheghere
hi antworde ons wed
en seide. daer om en ic
woude icker niet of
uenen op dattet mi
niet ghewocudic en
worde en spise beghe
re die mitter soetichheit
der olye ghemact is
En dan soude mi licht
die zoetichheit der spise

een oersake wesen. **I**n
steden of in dorpen te gaē
om olye te kopen en we
der te keren totter woest
nen. **E**n ic soude licht
anderwerwe willen gaē
en dan weder keren tot
mynre cellen. **E**n ouer
mits der oersaken van
tesen gaen. en weder
te comen souden myn
zinnen. en myn ghe
moede beghamen te
dwalen ende mochte
also die vruchte des
heymeliken leuens v
liesen. **W**ant die bose
gheest is scalc van ra
te en brydet menigher
hande netten der men
schen ghemoede mede
te vanghen. **D**oe wi
dit hoerden. verwon
derde ons seer vander
wyshheit en vanden le
uen dies heilighen ou
den vaders. **D**ie heil
ghe vader beniamin
vertellede ons voert

Doe si ghereyft waren
tot enen anderen outen
die se ten eten hielt en
verende hem een luttel
ghedoecter spisen daer
hi een luttel ghedoecter
spisen. daer hi een luttel
radix olyen in dede die
men in steden te make
pleghet. seiden wi hem
Vader doch daer lieuer
van ander goeder olie
in op dat wy eten mo
ghen. **D**oe hi dat hoer
te. seggende hi hem sel
uen mitten teyken des
crucen en waechde ons
Dynanen oec ander o
lie dan dese. dat en heb
ic nye ghehoert. **D**e
se heilighe vader was
van sinen kindechen
daghen. thent hi een
out man gheworden
was under woestnen
opgheuoedet. en bleef
daer altoes onder die
vaders dat hi noch in
steden noch in dorpen

water woestruen nye en
quam

Hpollonius plach
een roepman te
wesen eer hi dar werlt
werke versakete en he
totten dieulste cristi gaf
hi woente in die ghe
berchte. hi en mochte
gheen ambocht leren
hi en conde hem oec
om syus onderdons
wille niet totten sarrue
gheuen. Vijf en twij
nich iaer lanc leuede hi
op ten seluen bercht.
En dic plach syn oef
ninghe te wesen dat
hi van sinen eyghene
ghelte en van sinen
eyghenen arbeide al
dannen inder tellen
voer die zieken behoe
uede van alexandrie
te ropen en plach alle
die siet waren daer
of te dieuen. hi plachse
van des morgghens
woe te vanden totter

uoenen toe en ghinc
in hoer tellen daer si
woenden. En wasser
veinant liet dien broch
te hi ghedroechte dru
uen en appellen van
garuaten. en des ghe
lycs van anderen diu
ghenstarten zieken
noerdorsich was. De
se oefninghe hānerte
hi tot sinen onderdoin
toe. en doe hi sterf. liet
hi des ghelyc euen mā
in syn stede dien hi bad
dat hi desen seluen dien
st hantieren woude
Want al sulken andie
ninghe was vijf du
sent moniken wel
noerdorsich die in dat
gheberchte woenden
om des willen tattet
een woeste stede was

Ouden ouden
moniken was
een ander die natani
el hiet. mer desen en
vant ic niet leuente

want hi was vyftien
jaer vanden lichaem
ghelcheiden eer ic daer
quam. **M**er ic vant
die ghene die mit hē
ghelhaentheit hadde en
vraechte hem na duench
te des heilighen mans
Doe wiseden si mi sij
celle daer hi in te woe
nen plach. **M**er doe en
woende daer niemant
in om dat si na bi enē
dorpe stont daer veel
waerliker lude te samē
woende. **W**ant hi had
te die celle in der tijt
ghemaect. doe daer
knechte gods die een
zetelen hieten en hey
melike steden der woe
stinen zoeken niet ve
le en waren. **S**i ver
telleden ons dit sonder
linghe van hem. dat
hi also groete werch
te der lijdsamheit in
der cellen hadde dat hi
van sinen opser ende

stantafscheyden niet
te beweghen en was
daer hi in sinen ionghē
nden of bedrogghen
was vanden bosen
gheest die veel men
schen te bedrieghen
pleghet. **D**oe hi ouer
mids onghestadighē
verdriet sijne eer te
celle liet staen en een
ander maecte bi ene
dorpe. **E**n doe hi een
ander ghemaect had
te. en die maecte te
daer in ghewoent
quam daer die selue
viant op eenre nacht
en hadde een ghelele
van ousten zenuwe
ghemaect recht als
een vleischouwer en
gheleec recht een ghe
wapent ridder te we
sen. **E**n maecte vele
gheruchtes daer in
te. **D**oe seide nara
niel tot hem wie bu
ni die al sulke dinghe

in myne tellen vermeer
ste te bedruuen. Die bo
se gheest antwoerde
weder en seide. Ic bin
die ghene die di wt
anter talle verdreuen
hebbe en bin gheco
men op dat ic di hier
wt iaghen soude. Doe
bekte dese heilighe
vater dat hi bedroghe
was en keerde rechte
uoert weder tot sijne
eerster tellen daer hi
seuen en dertich iaer
stantende bleef. daer hi
nye ouer den doorpel
noch buten ter doeren
van der tellen en trat
Daer die viant noch
tan also veel oersake
de vant hem witter
tellen te druen die te
lauc te vertrecken wa
ren. Onder welke oer
saken op een tyt seue
bissoppen dat alle hei
lighe manne waren
tot hem quamen om

hem al daer te visiteren
Dat licht ghesaete van
der verheughenisse gods
of licht wt becoringhe
des bosen gheestes die
en gheerne van sinen
oplette hadde ghebrocht
Doe die bissoppen daer
hadten gheueest en
naden ghebede van he
ghuighen en halp hise
met te gheuacete. noch
en leide enen voetsap
pe met wt. Doe seiden
die bissoppen dieure
dat waren hoer dyaco
nen tot hem. Du heb
ste een houerdich dinc
ghedaen dattu mit de
sen bissoppen niet wt
ghegaen en biste en
op den weth gheholpe
Hi seide hem weder. ic
die den heren den bis
soppen en alle der we
relt ghestoruen bin
hebbe een heymelic
myus ghenoefts en
god is die ghene die

myu herte kenner. waer
om dat icse niet wt en
leide. Die bose gheest
saeude hem dat hi al
dus verscalket was. en
vermaecte hem seluen
neghen macuden voer
des heilighen vaders
doet in eens kyndekeijs
ghelyc dat van tien ia
ren scheen te wesen. En
dreef euen esel voer bi
sijne doere. die mit broe
te gheladen scheen te
wesen. En doet ten ton
keren auont ghenaecke
en hi voer sijn talle lide
soude scheen die ezelen
der te vallen. ^{bor} mitter bor
die op hem gheladen
was. Doe riep dat
kint om hulpe. en sei
de o vader nataniel of
ferme di mynre en rey
ke mi dyn haut. Doe
hi die stemme recht
als van euen kynde
hoerte dede hi die doere
op en bleef binne staen

v war

de. En vraghede hem
wie bistu en willst du dat
ic di doe. Die bose ghe
est in een kynde ghe
leide hem weder. Ic bin
dies mans kint en
brenghede broet tot sijn
broeders werf. en
morghen also woe al
tadich is moet hi dit bro
et van noede hebben
Ic bids di help mi. en
en weighers mi niet
op dat mi die beesten
en die lewinnen niet
en eten. want der veel
uiter woestinen is.
Doe stont die heilige
vader nataniel mit
groter verwondernisse
en sere beweghet. en
dochte in hem seluen
als een die seer bega
ghen was. en seide. Ic
moet vanden ghebor
vallen daer ic mede ver
bonten bin minen eue
mensche te minnen of
myu opset dat ic voer

ghenomen hebbe in die
celle bliuen laten staen.^{te}
Daer na wort hi te rade
en dochte. het is beter dat
is niet ouer en trede dan
ic dat opser. dat ic in cofu
sien des viant also me
nich iaer ghehouden
hebbe verliessen soude
En doe hi sinen ghebet
ghetaen hadde. antwoor
te hi ten ghenen weder
die hem in eens kynts
ghelyc toe ghelproken
hadde en seide. Ghelo
ue inden god die ic die
ue. isst dat di hulpe
noet is god salte di toe
senden. En noch lewin
nen noch nyement en
sal di deren. niet bero
rughe ist. god salt ha
estelike openbaren. en
mer inete sloet hi syn
dore en bleef binnen
Doe scaende hem die
bose gheest en wert
confus om dat hi v
wonneu was en inact

77
te grote verstorunghe in
die lucht mit verueerli
ken ghelude recht of daer
veel wilder ezelen ghelo
pen en gheraest had
den. Dit was des heil
ghen vaders nataniels
victorie en syn leuen en
syn wegauc

An groten sond'
lughen heilighē
mannen ontsie ic in
vele ongheloefiker di
ghe te sarnen of te seg
ghen. op dat nyement
wanen en mochte dat
ic loghe ~~me ic loghe~~
Want die heilighe gh
eest heeft ghelproken
tate god alle verliessen
sal die loghene spreke
Het waren twee heili
ghe vader die beide ma
charius hieten. Die een
was wt egypten ghe
boren. Die ander die
plach grute te verropē
die eerste die wt egyptē
quam leuede tneghen

en ondscheyt

tych iaer. ^{en} d'elich inder
woestinen en dertich en
iaer was hi out doe hi
daer in ghinc. Dese had
de onse here god also ve
le ghenade ghegheuen
datmen van hem seide
datter een ionc oute was
waer om dat hi in veel
toechden haestelike vor
t ghinc. Doe hi van
viertich iaren was. ont
feuc hi die ghenade te
ghens den bosen gheef
ten die menschen ghe
sont te maken. en ant
woerde van gode te of
fanghen. Twe discipu
len woenden mit hem
in die iureste woestine
die sythi gheheten was
Daer die een of syn die
re was en bleef bi hem
om der gheene willen
die daer quamen van
hoerre siecten en van
hoerre quellunghe ghe
sont te werden. Mer die
ander woende van hē

ghesceiden in eenre celle
Op eenre tyt die voer
gheleden was voersach
hi inden gheeste mit e
nen toersichinghen oghe
des herten. En seide die
discipel die hem dicke
iohannes gheheten en
namsaels in syn stede
priester wort. Iohannes
broeder. hoer mi en ghe
loue minre vermann
ghe. Die gheest der ghe
reicht temptiert di. want
also heb icker ghesien
En ic weet wel icker dat
du mi hoerste du salst
in deser stede gheuester
werden en gheen gheef
sel sal dyn tabernakel
ghenaken. Mer icker
datu mi ongheljoersa
nich biste. soe sal dat
erenpel van geli on
di vertoghet worden
van wies siecten du
quellen salste. Her ghe
schiede dat hi niet ghe
hoersamich en was

En vijftien iaer na dien
 dat die heilighe vader ~~te~~
 ghestoruen was. wort
 hi also mallaetsch. dat
 hi een lit an alle sinen
 lichaeme daer men ene
 viinghen opssetten mochte
 van der mallaetscheit
 mer vi en hielt. En dit
 was dies heilichs mans
 prophene. Vander sob
 heit sijns erens en sijns
 dunckens en is gheen
 noer te segghen ouer
 mids datmen in dien
 steden daer hi was om
 der toiricheit willen en
 om die veelheit der mo
 niken nauwe noetdri
 fte mochte crighen.
 Men plach oec van
 hem te segghen dat hi
 seer dicke van hem sel
 uen plach te comen.
 En dat hi meer tijts mit
 men inwendighen be
 uoelen an gode plach
 te haughen dan in deser
 werelt te wonen. Men

vijut oec dat onse here
 god vele miraculen toer
 hem heeft ghewrocht
 vele beserente mensche
 vanden viant te verlos
 sen. En dat onse here
 god vele zieken ghe
 nas om sijne beden

H willen
 Et was een ma
 in egypten die op een
 edel wyf die enen ma
 hadde mit suliker be
 gheerten was gheual
 len. En want hi daer
 niet an comen en moch
 te sprac hi mit enen
 man die mit des viants
 touerie omme ghinc
 en seide. Maecte also
 dat si mi minne en bren
 ghet daer toe datse hoer
 man van hem. Die to
 ueraer sette sijn conste
 te werke. En brochter
 daer toe mit des viants
 toe toen dat si recht soe
 een mertye te welen.
 Doe hoer man vand

huyper

martten thus quam
en huse sach. **verwond**
te hem dat die merien
op sijn bedde sach. hi be
gan te strepen en hem
qualike te houden. **En**
wat hi ten peerde her
en antworde niet. **hi**
bat den priesters die
daer om trent woende
en brochte daer en liet
se hem sien. **die drie da**
ghe lanc ghecu sake
daer toe en soude vunde
Sp en at gheen hoy
alle merrien pleggen
noch broet gheliken te
menschen. mer was
van berouet. **Ten les**
ten op dat god te hoech
liker ghegloufiert
mochte werden. en die
dochte des heilighen
vaders macharius
worde gheopenbaert
hoe quam een uwal
le in des mans herte dat
huse inder woeshnen
soude brenghen. **Doe**

hi daer quam stonden
die broeders bi macha
rius alle knuente en
leggende totten man
ne. waer om hebstu
dese meerie hier ghe
brocht. **hi** seide hem
weder op dat si ontfarm
herticheit verweruen
soude en gheuelen. **Doe**
seiden si hem wed. en
wat ghebreect hoer
Die man antworde he
si plech mijn wyf te we
sen en is een merrie
gheworden. en her is
huden die derde tach
dat si noch ghegheten
noch ghedroncken en
heeft. **Doe** boorscap
ten si dese dinghen te
heilighen vader ma
charia die binnen ter
celle in linen ghebe
te was. en god had
hem oer gheopenbaert
Daer om antworde hi
sinen broederen en seide
ghi sij selue peerten

die pieren ogheu hebt
Dat wijf en is niet ver
wantelt. mer schijnt al
leen een merrie wesen
in der gheene ogheu
die bedrogheu sijn. hi
ghebenediede olve en
bescreet horen naecten
lichaem daer niet van
ten hoesten nederwarts
en tete suen ghebet mer
voer. **E**n het gheschiede
rechtvoert taise alle die
lute weder aansaghen ic
voer een wijf. hi gaf
hoer spise. en drede ete
en liete mit horen ma
weder thuis gaen die
gode seer daer of dancte
mer gheboort hoer en
sate. minner meer en
selstu voert an also la
ghe vander tafele ons
heren bliuen. want
du en hebste in vijf ic
weken daer niet ghe ic
weest. en daer onne
sijn di dese dinghe ghe
schiet

84
En ander deerne
wort oet tot he
ghebrocht wies uighe
wente des lichaems
van binnen mit alle
also veruiler was en
dat vleesch van buten
also verteert dat men
hoer inreeste zien mocht
te. daer onghetellete ^{een}
veelheit van wonden
wt quam. Also dat om
des groets stauckes
willen wemant daer
bi en mochte ghenake
Doe dese deerne van ho
ren anders ghebrocht
wort en voer sijn de
re gheleit outfar mede
hem dier pinen ter ma
ghet en seide tot hoer
Dochter wes goeds
moets te dinghe heeft ^{se}
die he ouer di verhen
ghet niet tot dinen
verliese. mer tot dijn
re salicheit. **E**n daer
om behoefstu di wel
te wachten dat dijn

ghelondicheit di gheue
vieseliken scade in en brē
ghe. En toe hi seuen ta
ghe lanc sonder ophou
den in sinen ghebede
hadte ghesaen en ohye
ghebenediet. en inden
naame des heren hoer le
te daer mede bestreken
maecte hise also ghesot
dat alle die ghediente
der naturen weder qua
en wort volcomelic
weder ghesaep in dier
ghediente als een ghe
sonte deerne. En leuede
voert onder die men
schen dat si van dier
siecten niet meer hin
teris en hadde

En ander wer
dat hi wrochte
vintinen oer-hoe dat
hi in laughen tyt enē
ganc maecte onder
die eerde van sijne cel
len een half stadium
lanc. En op dat wt en
te van dien weghe

maecte hi een spelinc
ke. En dat hier om. soe
wanneer dat hi van
veel luden ghemoevet
was soe ghinc hi al her
melic van sijne cellen
in die speluncke daer he
uement en vaut. En
seide oec een van sinen
strengghen discypelen
als hi totter voer seiter
speluncken ghinc las
hi vier en twintich pa
ter noster. En int we
derkeren des ghelycs
men seide daer oec of
dat euen tote verwer
kede en bekeerte daer
mede enen onghelou
ghen mensche die die
verrisenisse des lichaes
niet en ghelouede. Si
seiden oec tatter eens
een onghelouich her
ticus tot hem quam
die mit groter doech
van spreken veel boe
deren die mit woesti
nen woenden stoerte

en rouwede sene. Dese
hereticus began oec sijn
ongheloeue voer desen
heilighe vader wt te
legghen. En doe hem
die weder stout en wed
sprac. soe dreef hi sijn
simpel woerden mit af
scalken argumenten
recht te spotte. Mer doe
dele heilighe vader sach
dat der broetere gheloeue
in vresen stout seide hi
Wat noot ist mit woer
den te striden daer die
ghene diese horen of
verarghent werden.
laet ons wtgaen totte
graue der broeteren die
voer ons inden here
ghestouen sijn. En
dien van ons twien
god verleent enen to
de witten graue te ver
wecken. daer sullen
allen menschen wt
woeten dat sijn gheloe
ue van gode gherecht
en gherecht en gheproc

ueris Dese redene be
haechde alle den broe
deren wel die daer wa
ren en ghinghen wt
totten graue. Doe sei
de macharius tot dien
hereticum dat hi inden
name des heren enen
tode daer wt verwer
kede. Die ongheloe
uighe seide weder.
wanttu dit voer ghe
leit heeste soe verwer
ken eerst op. Doe viel
macharius voer den
here neder in sinen ghe
bede en sloech sijn oghe
op en seide. O here o
wecke desen mensche
en bewise daer mede
wie van ons twee
recht gheloeue heeft
Doe hi dat ghesleit
hadde. noemde hi ene
broeter die tot begra
uen was. en riepon
wt. En doe die broe
ter witten graue ghe
antwoort hadde. qua

men die broeters rechte
uoert toe. en detent of
tatter spgheleit was
En doe si en wten gra
ue ghebrocht hadden
en vanden banden ver
losset daer hi mede ghe
bonden was bewijste
si dat hi weder leuende
gheworden was. Doe
die hereticus dit al
daer sach wort hi ver
ueert en liep wech.
Een ionghelinc die
beseten was en mit
tween repen ghebon
den worden van synre
eyghenre moeder oer
voer desen heilighen
vader ghebrocht. En
plach vanden viant
aldus ghequellert te
wesen. Als hi die mud
de broets ghegheten
hadde en een vatckij
waters ghedroncken
inspete hi wt inder
lichte. en verduuede
also die spise. Want

alle dat hi inslant en
drauc dat wert recht
als van ene vuere ver
teert. Daer is een sc
re van viande. die v
rich hieten te wesen
want si sijn menigher
hande. En als dese ion
ghelinc niet ghenoech
teten en hadde. plach
hi sijn eyghen wine te
duincken. Doe dese mo
der saryete. en den heil
ghen machario bat.
nam hi en en beswoe
ren. En doe hi den herr
ghebeden hadde nadu
enen en na den anderen
dach. en passien began
te minnen. Braecht
hi der moeder en seide
hoe veel wiltu dat hi
ete. Si antwoorde hem
weder en seide. tien pot
broets. hi berispete se
daer of dat si te veel
gheseit hadde. en doe
hi voert seneu daghe
voer hem ghebeden

hadde. sette hi hem drie
pouw broetes dat hi daer
mete soude gheeten. en
maecten also ghesout
en gaffen der moeder we
der. **O**eel ander dinghe
seidemen van hem die
te lanc te scriuen ware
Her van desen luttel
werken. machmen oec
ander werken merken
Desen heilighen vad'
en sach ic selue niet
Want in dat eerste iaer
toe ic inder woestinen
quam was hi gheruf
ter inden here.

Oec eenre tijt doe
een ionc man tot
den heilighen man ma
tharum ghecomen
was. En begheerte ond
dermoniken xpo te die
nen. **H**adde hi hem dat
hi en wilstrieren leren
en hem watter soudey
nen der saligher lern
die ouermids der ghe
uaten des heilighen

91
gheest oueruloedich in
hem was sterken en
troesten woude. hoe hi
die becoringhe en die
laghen des bosen ghee
tes mitter hulpe gods
alre best weder staen
inochte. **S**inte macha
rius antworde hem
en seide. kintt iser dat
du van alre herten die
werlt begheerste te la
ten. En anden here on
sen behouder an te cle
uen. als die pphheet seic
Mine ziele heeft di an
ghehanghen. en dijn
rechterhant ontfenc
mi. **W**ant die rechter
hant des heren bereet
te ontfanghen den ghe
nen die hoer toculu
dy tot hem maken
Soe moetstu dese we
relc verinken. en alle
hoet werken van di
doen. als sinte paulus
seic. **O**hi sijn ghesboruē
en v leuen is verborge

mit xpo in gode. Want
alle xps die v leuen is
openbaren sal. dan sel di
oer mit hem openbare
in der glouen. Doe die
tonghelinc dit hoerde
seide hi. heilighe vader
gheloue mi. Ic hebbe
mijn ghemoede van
deser werlt en van al
le dat daer in is vurein
der. dat ic reche in den
leuen deser tyt leue
gheliken enen dode. **A**
Want ic hebbe bekēt
dat alle dat in deser se
werlt goet schijnt te
wesen tytlic vergan
lic en verderflit is. **A**
Doe seide die oude he
weder. **A**hu kijut hoer
en gauc totten graue
der doden en lasterlet
en doch hem verdriet
mit veel quaetspre
kens mit onrechte **A**
en oer mit steenen op
dat si mit toerne op
di verarret werden

Doe die tonghelinc dat
hoerde ghinc hi tottē
luden graue. En doe hi
se na sinen vermoeden
als hem die oude vader
riet veel ghemoeper
waen hebben. Keerde
hi weder totten heilighe
vader macharium en
seide hem wat hi ghe
daen hadde. Doe va
ghede hem die oude va
der of hem die dode lude
ver gheantwoort hadde
hi seide weder neen hi
si en seiden niet mit alle
Doe gheboet hi hem
anderwerne en seide
gauc moeghen weder
en glorificerle en prij
se dat si van groten
vordel sijn. Die broed
ghinc weder totten tod
luden grauen. en began
se mit loofliken woer
den te eren en te louen
en seide. **G**hi sijt groet
en heilich en gheliken
den mannen die apol

elen sijn en in v is grote
gherechthheit. En doe hi
hem veel anders loues
op gheleit hadde. Keerte
hi weder totter cellen en
sette den ouden vader.
Sich here en vader na
dinen ghebode heb ic
die dode lude ghelouet en
ghespreket en si en antwor
de nu niets niet. Doe
sette hem die heilighe
vader macharius. kijt
nu dijns selues waer
En also du die dode
mit onrecht en mit v
wreliken woerden ge
sachtert hebste. en si di
niet en antwoerden.
Altes ghelijc selstu wil
tu behouden bliuen en
in enen heilighen leue
dinen god behaghen
soe volch dinen en on
sen he. Als sinte ian
die apostel en ewan
geliste seit. Soe wie
seit dat in gode bliuet
die sal selue wandere

271

92
als hi ghewandert heeft
Oec lesen wi inder ewa
gelien. dat die ioden on
nuds ingheuen des bo
sen gheests veel cofus
en en lachters onsen he
onsen behouder deden
Si hietenen een sama
ritanen te wesen. En dat
hi den viant hadde. en
dat hi in bekebuut den
punte der viande den vi
ande wtworpe. En al
le dese dinghen leet die
here en die scoep der
hemels en der eerden
goetertierlic en lydla
melic. Op dat hi ons
een exempel der lydla
micheit der sachtich
en der oetmoedicheit
soude bewisen. Want
hadde hi die macht
sijne mooghentheit
willen rouen en dat
onrecht dat inen hem
dede willen wreken
hi soude rechtereuert
alle die werlo in den

afgront der hellen ghe
worpen hebben. also
dat dat menschelike ghe
Nacht en alle die werlt
daer toe rechtuoert v
deluet soude wesen. noch
tan en woude dat out
spiekelike goedertieren
re goetheit ons heren
ihū xpi niet doen. Wat
hi niet ghetomen en
was om wrake te doe
mer die werlt te behou
den. En woude hier om
alle dinc goedertierlic
liden. op dat hi ons ex
empel der lydsamich
en der goedertierenh
after soude laten. Als
hi oec den discipelen
die hem nauolghede
seide. leert van mi dat
ic sachtmoedich bin
en oetmoedich van
herten en ghi sult rus
te vunden in uwen zie
len. Alle die heilighe
propheten en apostole
hebben vanden beghi

ue der werlt hoe seer dat
si in lachter in scante en
in menigherhande tor
menten ghepinicht al
toes die onbeweedh
ke doechte der lydsam
heit en der oetmoedic
heit ggehouden. En en
lieten hem van ghenē
loue der menschen be
drieghen. Want si ver
smaden alle ydel ghe
ruchte der ydelre glorie
in desen leuen. En be
gheerden alleen die he
melsche glorie die van
gode is. en ewelic bliuet
wies schynsel der clar
heit gheen menschelike
tonghe beduten en mach
Okint om mert dese
exemple der lydsamich
en der oetmoedicheit
als di enigherhande ou
recht ghedaen wert. en
hout die doechte der lyds
samheit en der oetmoec
dicheit. En den prophete
te volch die sprac en sei

93
te. **I**c bin gheworden als
een toene die niet en hoer
te. en als een stomme die
sinen mont niet op en
luket. **E**n ic bin ghewor
ten als een mensche die
niet en hoert. en als die
ghene die gheen weder
sprake en heuet in sine
mont. **D**at trouwen
ou onse sin daer toe te
vermanen daghelix in
den godliken dienst ghe
soughen wert. **h**oet di
oer dattu in die ydel glo
rie en in dat lof der me
schen gheen behaghe
en hebste. **O**p dattu niet
en verheste al dattu mit
arbeite in goeden wke
vercreghen hebste. **E**n
die vruchte dynre val
ten dynre abstuencie
dinus wakens en dyns
ghebedes niet en ver
heste. en dat loen inden
ewighen leuen vande
he niet en versuueste
Want hi heeft inder e

wangelien vanden gheue
die ter menschen lof be
gheren gheseyt. **I**c segghe
v voerwaer si hebben
hoer loen ontfanghen
En vele ander scrijture
sijn d' die ons des. **v**er
vermanens niet of en
laten die ydele glorie te
stouwen. **O**kijnt hier d'
hoet di dat dyn ghemoe
te. om onghelyc tattu
ghedaen is tot gheuen
toerne veraltet en wt
En al worde dyn herte tot
toerne beweghet du sal
te nochtan dyn ghemoe
te mitter vresen gods va
den toerne hardelic brei
delen. **O**p dattu die doe
ghede der oetmoedich
en ter lijdzaamheit moe
chste bewaren. **E**n dan
bewijstet waerlic dat
du ghelouet hebste en
gheseyt dattu recht als
een toer mensche in de
ser werlt leueste. **I**stet
dattu niet verstoerte

lic ten gheuen en antwoort
ste die di onrecht doen
Gheliker wijs als die to
ten inden graue deden
die du vele onrechts de
teste. en veruuelike
woerde gaueste en si
di nur allen niet en ant
worden. hier om beho
erter dat wi die doechte
der oetmoedicheit en
der hydtsamheit sterke
like bewaren. op dat
wi totten hemelschen
loen. en totter glorien
des ewighen leuens mo
ghen comen. als die
he in apocalipsi seit
Hout dattu hebste. op
dat een ander die groe
ne niet en ontfanghe
Sinte macharius
die abt vermae
de die wile sijn discipa
len. en leerde en seide
hebster altoes in mi
gheluechuisse en ghe
tenc dat ghi wandert
voer die neghemwoer

dicheit des almachtighe
heren gods die alre nie
schen ghedachten siet en
hoerre herte alle doer
zoet. Dat oec die he
lighe scripture gheueghe
als sinte pauwels leert.
taer hi seit. Dat woert
gods is leuendich en
crachtich en doersuuden
der dan enich swaert. +
dat an beiden sijden scerp
is en gheraect. al totten
ghesceit der zielen en
des gheests en der senuen
en des merchs. hi is oec
een onderseuder des ghe
dachten. en der meughe
des herten. En gheen re
atuere en isser ongher
sien in sijre teghen
woerdicheit. niet alle
duighen sijn naect en
open in sinen oghen
En hier om broeders
isser dat wi van enigh
vleyschelijker ghenoech
ten of begheerlicheit
der onsiuerheden an

gheuochten werden. **Hoe**
laet ons haestelic die on
reyne bose ghetachten
vot onsen herten verdra
uen en verwerpen en
neerstelic antroepen die
hulpe ons heren ihu in
ghebede in vasten. **O**mdat
hi mitter crachte sijne
moghentheit ons ver
losse en besaerme en
trede dien sathanas on
der onse voete. **W**i moe
ten oec ons seluen be
rispen en segghen tot
onse natuerliken leue
aldus. **D**ie gheuoech
te des lichaems die di
tempteert diuert een
toete tijt. **M**er die tor
menten en die crach
ghe des lichaems en d'
zielen sullen inden vuc
re der hellen ewelike
ghepinicht werden.
Dit sullen wi oec mit
vermaninghen tot
ons seluen segghen. **N**
set tattu di scaemste

dat menschen die dyns
ghelike sonders sijn di
zien sondighen. **W**aer
om en onliestu. noch en
scaemstu di dan niet
veel meer voer die mo
ghentheit des almach
tighen gods die alle hei
melicheit des herten siet
als siute paulus seit.
Hoe dat alle dinghen
naect na bloet sijn voer
sinen oghen. **E**n istet
dat wi ons seluen mit
alduscranghe ghetach
ten berispen. **S**oe sal die
viele des heren rechte
uoert in onser herten
comen. **E**n onse ziele
sal in die minne der rey
nicheit gheuestigher
worden. en vermaent
alle die gheboete gods
te volbrengghen. **O**uer
mids hulpe der gheua
den ons heren ihu xpi
die den ghenen die he
in heyligheden. en in
reynigheden dienen

gheloofte heeft die ewighe
hemelsche glorie in dat
gloriose leuen der toeco-
mender werlt te gheuen
En dat si mitten heilighe
enghelen in dat schynsel
des ewighen lichtes al
toes sullen verbliden

O Je heilighe va-
ters seiden vande
heiligheu abt iohannes
die toenaem colob was
als hi vanden arbeyte
des bouwes seer moede
weder quam verwocht
hi hem ten heiligheu
ouden vaders. En reth-
reuoert. als hi syn ghe-
bet mit hem ghetoen
hadde. ghinc hi tot syn
re cellen. en bleef daer
langhe tyt in swighe
de bidende lesende en
syn ghetachte sluerten
te totter heiligher scrij-
turen. En daghelics
plach hi syn hantwert
te oefenen. en en liet
nient tot hem comē

Want hi seide dat ouer-
mids oersaken des arbey-
tens inden bouwe die menig-
ghe des ghemoets ver-
stroeyet wort en vele wo-
dwalighe liden also dat
ter in menigher hant
ghetachten mer mede
becommert wert. hi
plach daer toe hem sel-
uen meer abstinencien
en te doen en seide. Ic
plach om ten arbey-
tes bouwes in dien ta-
gheu daghelix sat wot
des te eten. Mer want
ic nu in mijn celle ruste
soe behoert mi meer ab-
stinencien te doen. en
meer te waken. Op
dattet weder verhaelt
mach werden dattet in
dien dagheu versumer
was.

Omnich vande
broederen vraghe
ten desen heiligheu ma-
vanden sake en vande
waeromne der absti-

neuen. **H**i antwoorde hē
weder ende seide. **D**at
mē die propheet seide.
Ic en hebbe gheen broet
in begheerlichkeiten ghe
gheten. **O**er seide hi al
vermauende den broeds
Mijn alre liefste. merck
dat onder die beesten.
niet sterkers en is dan
die lewe. **E**n nochtan
om sinen buut te vil
len wert hi ghenanghē
in een stric. **E**n sijn beel
telike grote sterckicheit
wert verwonnen en v
neder. **D**oert seide hi
een ander exempel daer
hi sijn broeters mede
leerde. **N**er dat die key
ser enighe stat. daer sijn
wederfaken in sijn win
nen wil. ierst beneemt
hi hem spise en dranc
en prouende daer si of
leuen souden. **E**n also
werden si van noede be
dwonghen en veroet
moedicht en den keyser

odtauch. **O**er mede des
ghelyc. is dat sake dat
die passien en die sonde
ons lichames mit val
ten mit arbeiden en mit
waken ghetemert w
ten. **D**an wert oer die
crachte onser weder sake
dat is der boser gheeste
verwonnen die si ouer
mits weelden des licha
mes teghens ons oughe
nadelic pleghen te oefe
nen

I **C**lach oer euen
anderen macharium
die een puester van a
lexandrien was tot een
re stede die cellia hiete
in welken cellen ic ne
ghen iaer woende. **I**c
welken iaren hi drie
iaer leuede. na dat ic
daer ghetomen was
en sommighe dinghe
sach ic van hem. **E**n
sommighe dinghen
hoerde ic selue. en oer
leerde ic sommighe

van anderen luden. **D**it
was sijn maniere van
leuen. soe wat hi hoerde
dat men anders waerde
te dat pynde hi hem in
alre maten mede te doen
Doe hi eens ghehoert
hadde. dat eenre hande
moniken van alle der
vasten gheen spise en
aten die biten viere ge
coect was. **D**oe nam
hijt op seuen iaer lanc
niet te eten dat biten vie
re gheweest. **E**n en at
niet dan onghecoect w
moes en ariut en van
dat opter eerden wies
nam hi een luttel en het
hem daer mede ghenoe
ghen. **D**oe dat veruult
was rekeude hijt recht
voer niet. **E**n hoer and
werue van enen anderē
die een pont broedes
plach te eten dat hi al
leucken montuollen
brat en dedit in eene
kannen en woude daer of

also vele eten als hi tot
seus nutter haut water
kannen trecken mocht
te. **E**n als hi al blidelic
selue plach te segghen
soe plach hi meer van
dien ghebrokene broe
de te gripen dan hi daer
wt mochte trecken. **O**u
des willen dat die hals
der kannen engher was
En ontrent drie iaeren
lanc leuede hi in deser
abstuenen. dat hi ont
rent vier of vyf onte
broets at en drauc wa
ter toe. **E**en ander ma
niere van leuen had
de ouer hem en die was
aldus. hi werts te rade
dat hi den slaep verdri
uen woude. en als hi ons
plach te segghen soe en
quam hi twintich dage
lanc onder gheen dat
op dat hi den slaep ver
wunen soude. **E**n wort
vander groeter herten
des daghes en vater con

hadde

de

ten des nachts also ghe
punghet. hadde hi niet
weder in sijn celle ghe
gaen en gheslapen. **S**ijn
harne was also verdro
re en verdroeghet hi
soude ontsuunich ghe
worden hebben. **E**n hoe
dat hi hem seluen meer
verwouwen hadde hoc
dat hi hem meer totter
noordorsichheit des sla
eps weder gheuen moe

Die
Ete selue vader
wort somtijt vanden
berounghe des vleyschs
angheuochten. **E**n gaf
die sentencie ouer hem
seluen in een zude die
inter woestinen was
ses maente te gaen sit
ten. Daer gheliken ten
wolken muggen sijn
die oer der wilder ver
kenen vel pleggen doet
te eten. hi wort daer al
so alle sijn lijf ouer al
ghepuncht en gheheue

96
alle sijn lichaeme ouer
dat die sominghe waer
ten dat hi watersuchtich
hadde gheweest. **D**oe
hi na ses maenden we
ter tot sijne cellen qua
wort hi bi sijne stein
me bekennet dat hi ma
charius was. hi beghe
eerde op een tijt in een
hof te gaen daer ianue
en manbre in begrane
waren. Die selue hof
der begravinghe was
van gokelaers ghema
ker van vierstanten ste
nen die voertijts bidē
coninc pharao mach
nich plagheit te wesen
En hadden hem selue
een graf daer in ghe
maect en veel gouts
daer in begranen. **S**i
hadden oer bodeme
daer in gheplanter
en euen put in dien
hof ghegrauen. wat
die stein was water
arhich. **E**n want te

se macharius den werch
tot dien graue waerts
met en kenne. volghe
te hi die leydinghe der
sterren als die saplute
in die se plegghen te doe
Doe hi in die woestine
daerwaerts ghinc. na
hi een bouc van eenre
hande riecte. en tot elker
milen om den werch te
kennen. stac hi daer een
in die eerde. Op dat hi
int weder keren dien
werch mochte vinden
En doe hi negghen da
ghen ghewandert had
te. quam hi totter ste
stede die hi sachte. mer ^{van}
die vint die ten kern
pen xpi altoes plegghet
werch te staen. verga
torte alle die riecte die
hi om den werch te kene
ghelet hadde en pluc
kerse op. en setele bi
suen hoesten. daer hi
lach en liep. En doe
hi ontwake wort en

op stont van hise bi hē
taente. die ghesaet bi
gods verheughenisse om
hem te proeuen. Op dat
hi in die riecte niet hope
en soude. mer in die sa
lipne des wolkens. die
voer die kinder van
ghinc in die woestine
viertich iaer lang. hi
plach te segghen dat
groete heren der vint
hem gheindeten. die
wt dien houe quam
en riepen recht. alle sa
uene teghen sijn. den
sich. en leden. Wat
wilt machari. wat
wiltu mouc. waer bi
tu tot onsen steden ghe
comen. Du en moghet
te hier niet bliuen. hi
seide weder tot hem. **N**
moet hier in gaen en
besien watter is. Doe
hi in dat hof ghinc
quam hem sathanas
mit enen wt ghetoghe
nen sweerde al die ghe

te te ghemoete. **E**n sinte
marcharij antwoerde
hem weder en seide. **D**u
roemste tot mi mit ene
swaerde. en ic come di
te ghemoete inden na
me gods van saboch
en der heren gods van
isrl. **D**oe hi daer in qua
want hi enen matalen
cunier hanghende an
een yseren ketene op de
punte die van ouchede
verderuet was. hi var
ter oer appelen van
garuaten. daer niets
niets in en was. **W**ant
si waren vander groe
ter hetten der sonnen
vertoeret. hi vaufter
oer veel guldenre ad
gode. hi keerde weder
na twijutich daghen
en toe dat water. en
dat broet dat hi mit
hem nam op was leet
hi groete arinoede. **E**n
daer hi niet veel meer
en mochte. sach hi een

97
derne staende mit enen
witten linnen clete ghe
cletet die een kanne vol
waters hadde om trent
hondert screden als he
dochte verre van hem
En na dat hi se mitter
kannen hadde zien staē
te. wanderte hi drie da
ghe en en conder niet
bi ghecomen recht als
in enen droem. **M**er o
uermids der hopen dat
hise sacht wort hi wat
ghelsteret. **D**aer na
openbaerde hem een
groet ghetal van bos
seleu der daer een of die
een ionc hadde staende
bleef. **E**n hi sach dat
wt horen vter melc
liep. en hi hoerde een
stemme van bouen
die hem seide macha
ri. ganc tot dier bos
sel. en suke daer melc
wt. **D**oe ghiuc hi en
gaf hem daer onder. en
toe hi vanden melke

gheloken hadde arecht
hi sijn crachte weder.

Die selue boffele ghinc
mit hem al tot sijne
tellen toe en liet hem
van hoerre melke su
ken en en woudes ho
erre iounghe niet ghe
heughen alle dien wech

Otoer

Oe hi weder tot
ten broetereu gherome
was en hem die bequaet
heit der steten vertellet
hadde. soe worden hoer
re veel mit vuerichete
begauet. dar si al daer
mit hem trecken wou
te. Mer toe die heilighe
vaders vernamen dat
dier iounghe lude ghe
uoede daer te varen
verwackert waren
wederhielden sise mit
zalighen rade en seide
Die stede als men zeir
is van ianne en van
mambre daer ghema
ket daer niet anders

of te vermoeden en is dan
dat om te bedueghen
vantes viants wert
also gheschiet is. Want
is die stede oueruloedich
en ghenoechlic. wat
rusten moghen wi ho
pen in die toetomeite
werlt ist dat wi hier in
weelden leuen. Niet
desen en gheliken woer
ten wederstonden si d
iounghe lude ghemoe
de en settense weder te
vreden. Want al was die
stede ghenoechlic en
vuchtbaerre en ouer
uloedich van allen
uoertounghe dinghe
Mer si seiden datmen
niet veel broetere daer
brenghen en mochte
oueruids dat si lude
als si inder woestinen
quamen vanden bosse
gheest bedrogghen en
mochte werten. Wat
also als si seiden ware
daer veel bofer gheeste

wies vreselicheit en scalc
heit veel boeters dies
niet ghewoen en wa
ren niet liden en moch
ten. tot eeuere tijt. **D**oe
dese selue sinte macha
rius enen put groef
en vatte biten putte
onder boemkijus van
enen serpeute ghesl
ken wort. **E**n dat venij
te diere mit beiten han
den biere kelen nam. **W**
scoerde hijt. **E**n seide
hem waer om bistu
hier ghecomen. hi had
de menihande tellen. **E**n
op den berch van nitria
een ander in die iureste
woestine van sithya.
En noch een ander tot
eeuere stede die cellia hie
re. noch wasser een an
der sonder vensteren
daer hi inder vasten in
plach te sitten. een and
waster also enghen als
hi daer in lach. en moch
te hi sijn voete niet wt

90
strecken. **N**och wasser een
ander die wat meerre
was daer hi sijn gasten
die tot hem quamen i
plach te ontfanghen.
Dese heilighe vader
maecte mitter gheua
ten xpi also veel lude
die vanden vianden be
seten waren ghesout
dat si hem alle daer of
verwonderden. en glori
fiarden die moghene
heit ons behouders ihu
xpi die doer hem also
groete wonderlike din
ghe wrochte. **O**p die
selue tijt doe wi daer
waren worter een ma
ghet tot hem ghebro
cht. die menich iaer v
mecht hadde gheweest.
En toe hile twyutich
daghe sanc mit heili
gher olven ghesaluet
hadde en voer haer
ghebeden. **S**ente hile
tot haerre eghenre stat
al ghesout weder omc

En doe hi thuis gheco-
men was sente hi veel
aelmussen totten heil-
ghen cloestere die in
ter woestinen waren

Dese heilighe ma-
charius hoerde
op een tyt segghen dat
eenre hande maniken
op een ander stede een
seer heilich leuen leide
hi verwandelde sijn ha-
byt en toech eens ghe-
buers cledē an. en doe
hi vijftien daghe in die
woestine ghewandert
hadde. quam hi in een
doester van al sulken
moniken als hi sochte
En vraghede naden
abt en begheerden te
spreken. En die abt
dat was die heilighe
man sūte pachomi-
us een gheproeft kne-
cht gods die ten gheest
der propheten hadde
Mer die toecomste vā
sūte machario bleef

hem witer verheughen
se gods verborghen.
Doe hi biden abt ghe-
brocht was. seide hi hē
hē vader. ic bidde di of
fant mi in dijn doester
op dat ic monic woude
mach. Pachomius
antworde hem weder
du biste alrede in dijn
ouderdom ghecomen
Du en moechste ghe
abstīnēcie doen. die
broeters leuen hier seer
soberlic. en alstu hoze
arbeit niet liden en mo-
gheste en gheschāndali-
ziert woeste dan salstu
weder van hier gaen
en doen hem after spra-
ke. Also dat hi en des
eersten daghes noch
des anderen daghes tot
seuen daghe toe niet
en ontfanc. Mer doe
hi volherdende en oer-
vallende bleef. seide hi
taer na totten abt. vad-
ontfanc mi. En illeer dat

+ ic niet vaste

als ander broers of dat
ic niet en arbeide als die
ander. soe ghebiede dat
men mi wtwarpe. Doe
dir die abt hoerde ghe
boet hi ten broedren
dat si en outfaughen
souden. Dese vergade
ringhe der broedren
was in alrehande wo
ninghen. van duseut
en van vierhondert
mannen groet. Want
sint parthomius was
een vader van veel
cloesteren. En daer was
doe een vergaderinghe
van duseut moniken
en noch sijn vander ghe
naden gods. Doe hi
in dat cloester ghecome
was. en cort daer na
die vasten quam. sach
hi dat een ygheliken
van dien moniken
meer vastede en absti
nencien dede. dan si va
sertinghe wegghen had
de. Want hoerte som

99
ninghe aten als si twee
daghe gheualter had
den. Sonninghe na
men die spise van vyf
daghen. sommighe vol
harterden alle ten nacht
in waken en in bedin
ghen. en des daghes oe
feden si die werken hoer
re hande. Mer dese hei
lighe macharius stont
in enen hoeke beide
nacht en daech daer
hi niet wt en seide thet
die viertich daghe v
uult waren. en die
paelschen ghecome
was. En nochtan doe
en at hi gheen broet
noch ghecoecte spise
dan allene war moes
blate. En at mer eens
ter weke des sonnen
daghes. Hi en scheid
oec niet wt dien ho
le daer hi vercoren
hadde in te wesen dan
alleen als hem die me
schelike noot daer toe

Dwaanc en quam rech
truoert haestelike we
ter en sloet die doere na
hem toe en en sprac mit
allen niet. Mer al swi
ghente roerde hi sijn
lypen en en hielt mit
op stadelic sonder op
houden die heilighen
sacramente in sijne her
ten mit gheheuchjuiste
ouer te drucken. En
dat wert sijne hante
sonder oflaten te oefe
nen veel meer dan an
der broeders. Doe dit
die broeders saghen
worden si bi na alle
ghescandaliziert en
niet merrierten en sei
ten totten abt vanden
doester. Van waen
hebtu ons desen ghe
brocht recht als ene
die sonder lichamel
ke dinghen leeft tot
ouser scandalizacien
Warpen wt en weet
dat die broeders seer

in hem ghesandaliziert
sijn. Doe dit die abt
vanden doester hoerde
verwonderde hem van
sinen strenghen leuen
en bat ten here en seide
O here openbaer mi so
der dinen knecht wat
it tocu sal en wort ghe
openbaert dat die selue
man macharius was
Doe leide hi en buren in
een bedehuus daer dat
altaer gheset was en
nammen inden arme
en aisseten en seide he
waerlike sinte macha
ri du biste een heilich
man en du waerste
ons verborghen. En
hier voer maels ouer
langhe tijt begheerde
wi dyn heiliche leuen
te zien en nu dancken
wi onsen he ihu xpo
datu in gheesteliken
dinghen. En sonderli
ghe in die toechten d
abstinenacien ons en

onse kinderen gheleert
hebeste dat si niet hoghe
snaaken en sullen in hoer
re leuen. Hier om keer
weder in dijn stede. wat
du hebste ons o heilighe
vader niet luttel ghelich
ter. en bidde sonder op
houden voer ons

Op een tijt om te
visiteren. en oec
om sichtigheit willen
toech ic tot hem. en vat
voer die doere van sine
houeken euen priester
leggghen dien alle sijn
lyf vol sweren was. Ja
die bene van sinen ho
uede waren oec veruul
let die daer om ghero
men was. en op dat
hi ouermids sinen ghe
bede ghesont mochte
weden. Doe viel ic he
te voeten op die eerde
en bat hem dat hi en
ontfanghen woude.
Die heilighe man ant
worde mi weder en seide

100
Hi en is niet waerdich
ghesont te werden. **m'**
berispen. en rade hem
dat hi hem niet en ver
mete totten heilighen
altaer gods te gods te
gaen. en daer ten he te
offeren. **w**ant hi leuet
en offert in ouerspeel
en daer om wert hi ghe
cassiet. Hier om rade
hem dat hi dat oflate
en waerdighe penite
cie doe. op dat hi ghen
de vanden he ontfan
ghen mach. Ic ghinc
wt totten zieken pries
ter en vertelleden hem
alle dese dinghe. Doe
wert hi vreselic benē
te en versaghet. en
swor dat hi totten en
de sijnus leuens toe dat
niet meer doen en sou
te. Daer na hiete die
heilighe vader dat hi
in soude comen. En doe
hi en ontfanghen had
te seide hi hem. Gheloe

uelstu dat gode niets met
 verborghen en is. **H**i at
 worde hem weder in hē
 hi seide voert moedsthi
 gode velsalcken en saulē
 voer hem. hi seide weder
 neeu ic. Doe seide hi hē
 Ister dattu dijn souden
 tattet also groce mistact
 is kenneste en die casti
 inghe gods verstaeste
 en diu wat saken die
 plaghe an dijn lichaē
 ghetomen is. en aldus
 gheslaghen biste. **D**oe
 houde op van dijne
 boesheit en berispede
 di seluen. en doech dijn
 biechte voert altoes
 mit traenen der penitē
 tenaen. **M**it in redelike
 rouwe des herten. be
 lie dijn zonde voer go
 de. op dattu inden daghe
 des oertels enughe out
 faruwherticheit en goe
 tertiereuheit gods mo
 gheste vinden. **D**oe lo
 uede hi en maecte een

verbant niet meer soude
 te doen. noch totten hei
 lighen altaer niet te gaē
 voert an. noch misse te
 doen. **M**er hebben sijn
 stede gheliken ten leken
Hier na leide die heilighe
 vader sijn hant op hem
 en badt den here daer
 voer en wort daer na wort
 hi ghelout. **E**n dat haer
 sijns hoefts wies en
 ghinc al ghelout van
 daen

In dier seluer tijt
 wort hem een ionghe
 linc ghebrocht die van
 ten onreynen gheeste
 ghequeller wort. **H**i lei
 de dien een hant op sijn
 hoefst. en die ander op
 sijn borste. en dede sijn
 gheber also langhe on
 die ionghelinc thent
 tatten die onreynne ghee
 sten vader eerden op hieft
 in die lucht. **D**oe wt
 alle dat lichaens des
 kynts. gheheuen. recht

een op gheblasen vel al
so dat van alle sinen lede
wacer wtghedroughe
quam. En doe dat kynt
haestelic riep sanc sijn
lichaem weder als het
te voeren was. Doe
leuerde die heilighe mā
die ionghelinc ghesont
sinen vader weder ouer
En bestreec hem mitter
heiligher olien en ghe
boet dat hi vierdach dage
gheen vleysch eten en soude
noch wyn drincken.
En aldus wert si ghe-

Dsour

Ese selue heilighe
marcharus vertellete
ous en vermaende ons
op dat wi die weinch
uoudighe laghen des
vians te bet mochte
sauwen. hoe dat hem
op een tijt die ghedach
ten der vdelre glorien
alre seer lastelic waren
op dat si hem enich sins
wt sijne tellen en wt

ten heymeliken leuen d'
woestinen moeste verdri
uen. En rieden hem mit
urruinghe van binne
dat hi om ander lude
stichticheit willen toe
romen soude varen om
die lude ghesont te ma
ken daer vele ziele of
ghesalicht mochte wer
den. Mer in hem was
een sonderlinghe ghenade
des heren reghens
die bosc gheeste. hoer
scalke urruinghe
te bekenen. En doe
alduscainghe ghedach
ten langhe vaste in he
bleuen. en hise mit ghe
nen ghebede verdunne
en mochte. Worp hi
hem seluen neder op
die eerde. en streckete
sijn voete buten ouer
den dorpel vander toe
ren sijne tellen en riep
en seide. Trecker bosc
gheeste want ic en
sal der mit minen voe

ten niet gaen. Mer isser
dat ghi die macht hebt
soe treker mi van hier
Ic neme gode tot enen
ghenighe dat ic hier
bluue legghen totten
auont toe. Daer stont
hoop en tede dat wert
gods als hi ghewoen

Hwas
Ic vertelde ons
oec van enen broeder
die marcus hiete en
was een monic van
groter abstinuacen
En die heilighe vad'
marcharius was een
puester en seide ons. Ic
hebbe der tijt waer ghe
nomen en ghemart
als men dat heilighe sa
crament gheuet. dat
ic want den monic
nue den lichame mis
en gaf. Dese mercus
was een iouc man.
en alle dat oude en dat
nuwe testament der
heiligher scrifturen ont

onthield hi in sijne me
mouen. hi was bouen
inaten sachtuoedich
en reue bouen alle die
ander mouken. Doe
tese man mertus een
ouc man gheworden
was en siute machari
us tot hem toech. ver
tellete hi ons voert en seide
Ic vant die doere van
sinen celloken gheslo
ten. en bleef staen luul
teren wat hi seide of mit
wien dat hi sprac. wat
ic hoerden spreken en
hadde ghewaent tatter
yemant bi hem waer
taer hi mede gheraller
hadde. hi was hondert
iaer out. en sijn taud
hadde hi verloren en
was alleen noch van
street hi teghen hem
seluen en seide tot sine
lichaem. O du bosc ic
lichaem wat wilstu
du biste oueghewortten
du hebste nu olye en

Mer een enghel gaffte hem vande
altmer. mer alleen dat voert van
447 een vingher of sach vanden ghe
nen dier hem gaf.

mantel nemen woude
die si hem ghebrocht had
de. Mer hi en woude **en**
gheen sijn mit alle niet
ontfanghen en seide.
Van minen kintfchen
daghen tot deser vren
toe soe heeft mi mijn
here mijn god bewaert
hi sal mi oec wel totte
eynde mijns wegans
toe al verleuen dat mi
noetdorfsch is. Want
het is niet wille dese
dinghe van vleysche
like ouders en maghe
te verwachten of tene
men. Doe viel die ion
ghe man neder tot sine
voeten en seide. wi en
brenghe di dat niet
als onsen maech. mer
als enen knecht gods
en als enen mont.
Doe antwoerde hem
die heilighe vader mar
tinus en waechte he
Doer hoe veel doctre
ren sidi onder weghen

112
ghegaen oec ghy hier
tot ons quaemt. hi ant
woerde weder en seide
wi sijn seer veel doct
teren voer bi ghegaen
hi seide hem weder. En
waer om en heb di va
desen docteren hem niet
gheghenen. alse knecht
ten gods en montken
hi antwoerde weder
dat hi niemant niet
gheghenen en hadde
Doe seide die heilighe
vader martinus tot
hem. Sich het is ken
lic openbaer dat ghy
dese dinghe niet ghe
brochten hebt tot nu
als enen knecht gods
en enen mont. mer
als mi en maech en
mi en naesten. En hi
en woude niet nemē
meer dese sijn ghebet
seer unghelike voer
hem en badt den here
voer haerre zielen zal
licheit en liette gaen

En gheboer hem dat si
voert meer minner
meer weder en quamē

Ten sals niet af
ter laten der me
de te vertellen vanden
ghenen die verwoxpet
lic leueden totter loue
d'gheure die hoer le
uen beteren. En tot v
maninghe der gheen
re diet lesen sullen. tot
alexandrien was een
maghet van oetmoe
dighen habyt van
buten. Mer inden op
set des ghemoets seer
verhencu. en seer rye
van ghelde. En waer
dat si ghynt minner meer
en gaf si noch pilgrim
me. noch maechden.
noch ter kerken. noch
armen luden also veel
als euen penninc. En
hoe vele dat se die heili
ghe vader vermaentē
si en mochten vanden
ryctom niet seiden.

Si was van groten ge
slachte nader werlt. en
verdoes hoerre suster
kijnt recht als tot hoer
re eygheure dochter die
si hoer goet dictwyl nacht
en dach louede te gheuen
Want si hadde hoer ge
moede vander hemel
scher. begheerten recht
mit allen of ghetoghe
Want een ghedaente
van viancliker dwa
lunghe is daer in ghe
leggen datmen onder
die oersaken der minne
totten eghenen ghe
slachte dat goet ghe
richlic te gader houder
Mer datter hem om des
gheslachts willen mer
te doen en is dat mach
men hier in merken
Want hi rader en leert
dictwile om ghiericheit
willen broederen en ou
ters doot te slaen. Mer
al offer dat hi soch fou
dicheit der ouders en d

maechſcap ſchijnt te radē
dat en doet hi niet wt redh
ter menughe. **M**er op dat
hi die zielen des gheens
die dat doet mitten ſtric
ke ter ghiericheit binde
mach. **W**ant hi weet
wel datter een ſentencie
of ghegheuen is. dat die
ongherichtighe en die
ghierighe dat rike gods
niet beſuten en ſullen
Mer een yghelic mach
wel redelic en mit onder
ſcheide ſijn maechſcap
en ſonderlinghe ſijn ou
ders iſt dat ſi arm ſijn
beſorghē en troeſten.
Sinte macharius die
een pueſter en een beſor
gher der armer en ma
laetſcher lude was be
gheerte deſe magher vā
der ghiericheit te treckē
en vānt en verſierde de
ſe conſt. **H**i plach ſelue
in ſinen ionghen daghē
mit coſtelike gheſteente
ōme te gaen en ghijnt tot

103
hoer en ſeide. **W**eel coſte
like gemunen ſinaragie
en adamāten en vele an
der des ghelycs ſijn mi
bi gheromen. **E**n weder
dat ſi ghenonden of ghe
ſtolen ſijn dat en weet ic
niet te ſegghen. **M**er ſi
ſijn ſeer coſtelic. ia datmē
hoer waerde niet lichte
lic en ſoude moghen v
moeden. **E**n dieſe heeft
wille vercopen om vijf
hondert ſchillinghe.
Wilthiſe nemen du ſel
te wel die vijf hondert
ſchillinghe van enen
ſteen weder nemen. en
mitten anderen coſteli
ken ſtenen moechſtu
dijn lichame mede v
tieren. **D**oe die magher
dat hoerde hadde ſi gro
te ghenoechte daer in
en viel hem te voeten
en ſeide. **I**c vermaene di
bi dinen heilighen le
uen datſ niemant an
ders en cope dan ic. **D**oe

noetese die puerster en
seide. com tot mynre celle
en besichse eerst. **S**i en
wouus niet doen. mer
gaf hem vyf hondert
schillinghe. en bar hem
en seide. **C**oepse hoe du
selue willst het en is
gheen noet dat ic mede
ga. **H**i nam dat ghelt
en gaf den armen. het
leet een langhe tijt. en
die maghet scaemde
hoer hem des weps te
vermanen ouermids
dat hi een man van
groter waerdicheit en
van enen goeden name
in al alexandrien was
Een muir gods en
seer ontfarmhertich
en hondert iaer out
gheworden. **W**i hebbe
taer oec selue mede ghe
woent. **T**en lesten vast
sien in een kerke en spc
hem toe en seide. **I**c bids
di he wat hebstu mitte
staen ghedaen daer ic

vyf hondert scillinghe
voer ghegheuen hebbe
Hi antwoorde hoer weder
en seide rethreuoert. toe
du mi dat ghelt gheghe
uen hadste. lade ict an
die costelike gemme we
ter wt. **E**n wiltu come
en beuense in die herber
ghe daer si sijn soe com
en bezichse want si leg
ghen daer. **E**n iset dat
si di wel behaghen dat
is goet. en en behaghen
si di niet. soe wijn dyn
ghelt weder. **D**ie macht
was al bereet en ghinc
mede tot sijre cellen
en daer was een herber
ghe daer arme en ma
laetscher luden in laghe
Beneden laghen die
vrouwen. en bouen la
ghen die mannen. **E**n
doe hi die maghet tot
ter doere toe. ghebrocht
hadde. viaghet hi hoer
wat costeliker steen **E**n
wiltu eerst zien die ia

antten of die sinaragden
Si seide weder vader wilc
du seluer willst. Doe lei
de huse bouen en liet hoer
die arme zieke manne
eerst sien en seide. Dit sij
die iacincten. hi leidse &
weder neder en tocude &
hoer die arme zieke vrou
wen en seide hoer. Dit
sijn die sinaragden. isser
dat si di ghenoeghen &
dat is goet is des niet so
wym weder dat dijn is
Doe si alle dat daer was
ghesien en ghehoert had
de ghiuc si mit groter &
scaemten wt en mit gro
ter droefheit en wech &
Want si nader behaghe
gods hoer dinghe niet
ghedaen en hadde. En
dante den heilighen &
man oer daer. Mer die
werne daer si al die sordh
uoudicheit voer hadde
na dat sise in echtschap
brochte wort sonder af
terlaet van kinderen

157
begraven

En man die moy
ses hiete was eens
hofmans knechte die
van sinen here om sij
re groter verkeertheit
willen en om diefte en
om auter mistaet ver
worpen was. Men seid
oer of dat hi manslachte
hadde ghedaen. Ic moer
sijn boesheit segghen &
op dat ic die doechde sijn
re penitencie te bet o
penbaren mach. Men
seide der of dat hi een
hoest here van dieue
en van moerduers
was. alsien mit sine
werken in dieften en
moerdinghen wel be
wisen mach. Ten leste
wort hi enen herde mit ^{40p}
quaetheiden gheset en
wouten eens nachts
ouerhallen en doet &
slaen. En vernam na
ten steden daer hi sijn
scaeps roey plach te &

hebben hem wort wed
te weten ghedaen datter
ouer een grote riuere
was wel eenre mule
wyt. Die doerbetighe
man wech sijn weder
wt en leide op sijn ho
efte en hielt sijn swert
in sijn mont en swam
also ouer die riuere
En toe hi also swemē
te quam. wortter dien ^{ynoc}
herde v bodet en verber
ch hem seluen in een
heymelike steet daer hi
niet licht te vinden en
was. Doe inoerduac
quam en ten herde niet
en vant nam hi vier
wederen en vante en
toechse an hem en
swam daer mede we
der ouer die riuere.
En toe hi te lande ghe
comen was villedē hi
te en at dat beste vlep
sch daer of en om dat
anter costē hi wijn
en dranc des wijns

wel achten kelke vol
Cort daer na ghinc hi
wel vyftien milen en
quam tot vier steden daer
sijn ghesellen waren.
Dese man was aloustra
nich en aldus groet en
leuede in aldustanigh
groter boesheit. Tot een
re tijt hoer hi van een
gheesteliken man dat
woert gods en dat in
taghe des ordels een coe
comende sentencie sou
te gaen tusschen die
gherechtighe mensche
en die sondaers tusschen
die bosen en die heil
ghen menschen. En van
ter bittere pinen des e
wighen vners en van
ter aruustinghe in die
vterste duisternisse
sonder eynde die ten son
daers en ten bosen te
menschen bereet sijn.
Oer hoerde hi vander
ewigher gloxen en van
ter ewigher eren en van

ten inden rike der heme
len onder heilighe en ^{die}
ghelen die god ten ghe
rechtinghen die hem die
nen bereit heeft. Doe
weet hi beweghet van
herten en began mit
versuchten en mit gro
ten misbaer bitterlike
te screyen. hi ghinc in
een cloester en gaf he
seluen in groter peni
tencien en trucedē hem
seluen mit vele rouwes
en mit vele trauen.
En begheerde vanden
here verghiffenisse en
gheuade sijne sonden
van ontfarmhertiche
ten en van goeder tie
renhede wegghen tont
fanghen. Op een tyt
quamē vier moerde
naers in sijn celle en
en wisten niet dat hi
daer was die baut hi
alle vier te samen ⁺
samen recht als ene
bossche stroes en nam

se op sinen rugghe en
droechse in die kerke
voer die broeders en sei
te. Het en is mi voertan
gheen nutte yemant
te dereu. dat ghi van de
sen moerdenaers ghe
daen wilt hebben dat
sacket onder v. Doe
worden die moerdena
ers ghewaer dat hi
mopses die alre nultā
dichste onder die moer
tenaers was. Si wor
den beweghet van hē
ten glorificierten den
hē die die sonders niet
en verwerpt. mer ont
fanghet alle die ghe
ue die penitencie doe
op dat si in die ewighe
salicheit behouden ⁺
mochte werden. En ⁺
toe si dat gheseyt had ⁺
den worden si noch meer
mit trouwen beweget
en gauen hem tot pe
nitencien en versaet
ten en lieten al hoer

bose werken en hoer
vleschelijke begheerte
of. Dese moyses wert
vanden viante seer ghe
reuntiert die hem ghe
dachten der onsuuerheit
na sijne onder ghevo
enten sterbelike inbroch
t. Daer hi also crach
telic als hi selue plach
te legghen of gheuert ^{hem}
woer dat hi binne van
sinen goeden opsette ghe
nallen hadde en om des
willen gaf hi hem sel
uen tot meere abstuē
nen en tot meer wa
kens en tot meer wer
ken der handen daer hi
sinen lichame mede be
dwauc Ten lesten lei
te hi hem seluen voer
op gheen matten te leg
ghen slapen. Mer stont
alle die nacht in sijn tel
le in sinen ghebede en
las sijn salme. Mer so
tijt leende hi een luttel
an die miere en nam

also een weynich slaeps
. Anderwoer nam hi noch
een ander manier voer
hi ghinc des nachtes wt
tyden tellen der onder
vaders en nam hoer kā
nen daer si water in pla
ghen te hebben en broch
te hem hoer water al
hemelic dhyus dat ver
re was te halen. Som
wiel ouer twee mile
milen. sommuch oec
ouer vnf milen. Op
eenre nacht doe die vi
ant sijn vuerighe leue
niet liden en mochte en
hi hem ueder ueyghert
inden put doe hi wāter
putten soude. Noech hē
die viant bi nachte op
sijn leidene en lieten
legghen. Van groter
sericheit en mochte hi
niet spreken en bleef
daer recht legghen als
een dode. Des anderen
daghes doe daer een qua
om water te putten en

hem daer legghende vāt
boetscapte hi dat enen he
lighen puerster die ysid
rus hietē. Die seide daer
broeders en si voertene
op en droeghenen totter
kerken daer hi bina een
iaer lauc also zier lach
dat hi naulic sijn crachtē
weder mochte crighen
Doe soude hem ysidorus
die puelster. moyses laer
of en en wil soe onbesca
delic niet vermeten te **z**
wen. **M**er hebbe lieuer
niet onder seide dyn ab
stinencie en dyn wakē
en dyn hantvert te **z**
hantieren. Moyses ant
woerde hem weder en
seide o heilighe vader
ic en sal niet rusten tot
dier tijt toe dat ouer **z**
mids hulpe der ghenā
den ons heren die onrei
ne ghetachten en die
dromighe rusten die
die bosc gheesten mi ī
senden. aller ghescreuē

106
staer. Ic sal myn viante
veruolghen. en sal die
vaughen. en niet rusten
thent si te niet ghewordē
sijn. Doe die heilighe
vader ysidorus sijn stan
tachticheit des ghelouens
sach dat hi inden he had
de. stont hi op en reckede
sijn hant totten ghebe
de wt. en seide tot hem
Van desen tegheuoer
dighen dinghen voert
sullen die droeme di te ^{die}
quellen pleghen inden
name ons heren ihesu
xpi en van sijne ghenā
den rusten. Doe glori
fiaerde hi gode en dancte
den behouder en keerde
weder tot sijne tellen
Een luttel tijts daer na
vraghede hem ysidorus
die puelster vander moey
licheit sijne vlescheli
ker ghetachten die hi
plach te hebben. hi ant
woerde hem weder en
seide. ouermids der be

scherminghe xpi en ou
mids dinen ghebete so
en hebbe ic daer niet
mer of te laten als ic
plach. En onse he god
hadde dese man een son
terlunghe ghenade ghe
gheuen die viande wt
ten beletenen lichame
te verdruuen. Ja also
dat wi meer voer een
vleghe verueert sou
den wesen dan hi die vi
ande plach te ontlien
Dit was des moyses
leuen die oec onder die
groete vaders mede ge
teller was. hi was vyf
en tseuentich iaer out
toe hi sterf en hier tse
uentich discipulen na
hem dat monken wa
ren

Sint euagrius
leuen die waerlic gode
ene waerde dyacon was
En een gheleert man
inder godliker consten
en waer niet samelike

te versinghen. Mer hier
behoerlic tot nutdijer
dier lesen sullen en tot
ter glouen ons behou
ders ihu xpi te bescriue
en te openbaren hoe
hi mutter ghenaden gods
sijn leuen plach te leyde
hi hadde vier en vijftich
iaer laic indie woestine
gheweest toe hi sterf.
Eerst was hi van ene
heilighen bisscop die ba
silus hiere tot enen lese
meister gheordniert
En toe die heilighe bis
cop gregorius nauant
seus sijn sichtighe en
onberispelike leuen
sach en daer inder lert
ghe xpi maecte hi een
dyacon daer of. En daer
na in den groten raet
der ghelouigher bisscop
die tot constantinobi
len vergadert was
wort hi toe ghesacke
sinte mactario als vi
hem te wesen die een

bischoep vander seluer stat
was. En want hi in die
godlike scripture seer ghe
leert was en verstandel
soe wederuochte hi alle
dat ongheloue dat daer
was. Also dat hi in die
grote stat ouermids sij
re godlike wijsheit van
alle dier stat gheceert en
gheminer was. Die be
driechnisse der vianch
ker scaldheit die dat goe
de gheerne verduiste
ren soude seynde in sij
herte ghetachten vley
scheliker begheerten ⁊
die een wijf op hem ⁊
hadde. Daer us als
hi ons selue vertellete
wasser een groets mis
wijf die voerbacste
vanden houe die sou
der lunghe mine die van
gode niet en was tot
hem hadde. Mer en
gruis ontsach gode en
sijnre eyghenre confu
sien en en nam voer

107
oghien die grote confu
sie die daer of comen mo
chte. En hoe seer dat he
sijn ongheloughe we
dersaken daer of soude
verbliden en badt den
behouder ihu xpi dat
die verwoede nevghe
licheit des wiues die si
op hem hadde ghehan
tert mochte werden.
Hi hadde gheerne van
daen gheruunt. mer
hi en mochte niet toe
ouermids verbande
van sonderlinghen
zaken daer hi toe ver
bonden was. En na
dat hi mit veel bidde
ten here ghebeden had
de dat hi en van dien
groter sonde die hi na
nutten werken vol
brocht was verlosse
woude. Doe wachte
hem in enen visioen
dat hem die eughel o
penbaerde. hoe dat hi
van enen machinghe

man gheuanghen wort
die hem leide tot des rech
ters vierstaer en wor
pen in enen kerken daer
hi sinen hals en sinen
hande mit yseren kethe
mbant. Om wat za
ke datter ghesaede en
seide hem die rechter **¶**
mer. mer sijn conlaeu
de gaf tgherughe va
der zaken. Want hi o
moede dat dies wues **¶**
man hem ghewroeghet
hadde. En toe hi almer
in groter banghichede
was. hoerde hi ghelint
en wilschinghe van an
deren luden. Die vande
rechter om grote mista
delike zaken mit men
gherhande pinen swaer
like ghepinicht worden.
En wort daer om seer
beuende en verueert.
Die enghel die hem de
sen droem of dit visioe
openbaert hadde ouer
formide hem seluen indie

ghelikenisse van enen
sinen sonderlinghen vuer
die hem seer lief hadde.
En seide hem daer hi ond
viernich outerdaghen **¶**
menschen gheuanghe
lach. O here dyaken. **¶**
waer om bistu hier ghe
comen. Euagrius ant
woerde hem en seide. **¶**
legge di inder waerheit
dat ics niet en weer. waer
om ic hier gheuanghe
bin. Mer ic hebbe suspi
aen en vermoede dat
die machaghe ma **¶**
ghewroeghet heest. **¶**
erden rechter mit ouer
te. En ic hebbe aerte dat
die rechter licht mit gh
elde omme ghecoft is en
dat hi mi seer pinighen
sel. Die enghel indie ghe
like sijns vrients ant
woerde hem weder en
seide. **¶**Mer dattu mi hoer
wille en volghen mi
neu raet die dym vrient
bin. soe en isst di niet

uutte in dese stat te bliue
Euagrius seide weder tot
hem. isse dat nu god wt
deler banghicheit en vā
deler verscalkinghe ver
losset. en du nu langher
in constantinoblie zieste
bliuen. Soe wete dat ic
dese pme wel mit rechte
lide. Die enghel seide hē
weder. soe breuc voert
dat ewangelium en
swoer nu daer op dattu
wt deser stat salste scy
den en sorchuoudich
wesen voer die zalich
dijne zielen. en ic sal di
wt deser noet verlossen
Doe swoer hi hem dat
op dat ewangelium en
seide dat hi mer euen dach
daer bliuen en soude om
dat hi sine cledē te scy
draghē mochte. Ende
doe hi dat gheswoeren
hadte. quam hi weder
tot hem seluen. wt dese
visioen dat hi des nach
tes hadde ghehad en

108
stont op en dochte in hem
seluen. Al is dit verbant
in enen droem of in enen
visioen gheschiet. noch
tan heb ic vimmer ghe
swoeren. En droech alle
dat hi hadde een sap en
voer toe iherusalem.
Een heilighe vrouwe
die melania hiere van
rome gheboren en plach
ecus senatoers wyf te
wesen. Dies kynder en
naeste maghen die voer
baerste inden rade wa
ren. Mer si was wt een
waerachtighe deerne
xpi gheworden. En vā
hoer wort dese euagrius
van minnen ontfan
ghen. Ander werue ver
hardtē die bose gheest
sijn herte. en began wt
der sijn cleder te verwā
delen en in costelicheit
van woerden in groeter
ydelre glozen hem te o
heffen. Mer onse here
god die om sijn selfs

grote ontfarmericheit
willen. die oerfakē onse
verdoemenisse plegghet
te hunderen verheughe
det dat alle sijn lichaem
mit euen groten saghe
ses maenden lanc alte
seer ghepincht wort
Die meesters dedender
meinghen raet toe
mer het en mochte tot
sijne gheloutheit al
niet baten. Doe seide
hem die heilighe vrou
we maria zone dat
tu aldus langhe hier bli
ueste dat en behaghet
mi niet. hier om seg mi
wat diighen dat in dij
re herten sijn. want
dijn zichte en is sonder
sonderlinge verhenghe
nisse gods niet. Doe
sprac hi hem wt en
gheliede alle dat hi in
sijne herten hadde.
Doe seide hem die deer
ne gods. soe loue u
voet gode dattu die

loefte des eenliken leuens
die du wijneer ghelouet
hebste voert an houden
selste. En al bin ic een
sonder ic sal den here
bidden dat di die tyt des
leuens ghegheuen wort
dattu veruullen moech
ste die loefte die ou voer
dijne zielen zachticheit
ghelouet hebste. En doe
hi die heilighe vrouwe
salighe vermannighe ge
consentert hadde. wort
hi in corten daghen tacht
na ghelouet. En badt
en begheerde dat die
deerne gods voer hem
bidden woude. Doe se
toech hi monnes habit
an en ghinc op euen
berch die in egipten is
daer hi twee iaer op wo
de. Des dritten iaers ghinc
hi in die woestine en
was daer in viertien
iaer lanc. Des daghes
at hi een pont broets
En tot driē maenten

Een cleve maectijn olyē
 hi en plach niet gheroets
 te creu. noch van ghenē
 vruchten die op boeinen
 wassen te smaken. Al
 wasser een man die wt
 groeten weelden en ouer
 uloedicheten ghecomē
 was. hondert ghebede
 kijnus dede hi daechs wt
 ghenomen sijns nachts
 wake. hi plach te scriuē
 en dat conde hi wel op
 dat hi vanden arbeide
 sijne handen sijn noot
 dorste soude nemen. Al
 so dat hi in corten iare
 dat licht der waerheit
 en der godliker wysheit
 en die ghenade des on
 der sceyts der gheesten
 van onsen ihe ihu xpo
 verdiente te onfanghe
 hoe veel boeken en be
 dudinghe der heiligh
 scrifturen. hi bescreef dat
 is veel menschen con
 dich. En sonderlinghe
 ten ghenen die oimids

sinen boeken die dwalt
 lunghe ghelaten hebben
 En sijn totten gheloue
 ons heren ihu xpi salich
 like bekeert. Want tot
 stichachheit der monken
 en tot onderscete der an
 uechtunghe der bofer
 gheesten heeft hi also
 veel ghetughe der heil
 gher scrifturen daer bi
 ghebrocht dat sijn lert
 ghe seer wonderlic en
 salich is. Tot eenre tijt
 toe hi vanden gheest d'
 onsuuerheit swaerlike
 aughenochten wort
 als hi ons selue vertelle
 te. Ghinc hi staen enē
 helen winterlauchstien
 nacht buten der tellen
 in die lucht dat alle sijn
 lijf bi na veruoren
 was. Op een and tijt
 wort hi vanden f
 gheest der blasphemie
 aughenochten. En toe
 en quam hi binnen vier
 tich daghe en viertich

nachte lanc ouer gheen
dar. also dat sijn lichame
recht enen ouerdeliken
diere wel gheleer. Op
een ander tijt quamen
drie borse gheeste in die
ghelikenisse van men
schen tot hem en begy
ceden mit hem vanden
gheloue te spreken. En
leiden dat si alle drie elc
in een sonderlinghe on
gheloue gheuallen wa
ren. En doe hise ouermids
die ghenade der godliker
wylheit werden ghetuge
der godliker scrifturen o
wonnen hadde. doe wor
den rechtuoert ghesto
ert. En na enen grote
gheriuulliche dat si ma
ecten ghuic die gheade
te hoerre fantasien te
niere en en quamen
nye weder. **D**icwile
plach hi vanden vian
den ghegheselt te wer
den. mer ouermids d
ghenaden gods die he

te hulpe quam verwan
hoerre alre boesheit.
Doe hi mit seshende iaer
was taer hi nie in en at
dat gheuoert was wort
hi daer toe ghedwonghe
van node sijn lichaems
om die zicte sijne ma
ghen dat hi gheuoerte e
ten moeste. **D**oe en at
hi voert an gheen broet
mer warmoes en tisen
en ander maniere van
potspisen twe iaer lanc
Doe ontfent hi den licha
me ons heren in die
kerke en sterf op den
heilighen derneudach
Die ghene die bi hem
waren en sijne waer
namen seide ons dat
hi enen dach eer hi sterf
seide tot hem. **H**er is w
dat derde iaer dat ic van
vleyscheliker begheer
ten niet ghemoeyer
en hebbe ghewetst
Daer seer of te verwo
deren is dat hi die al

Sulken strenghen leuen lei
 det. En gheen tyt sonder
 arbeit of oefeninghe des
 ghebets en was also lan
 ghedaer of ghequeller
 wort. Tot eenre tyt toe
 hi noch inden doester woē
 te wort gheboetsapt dat^{he}
 sijn vader doot was. Doe
 antwoerde hi den ghenē
 diet hem seide. laet dat
 blasphemieren of want
 mijn vader is onsterflic

En heilich vad'
 die tronius hie
 re. en een puelster van
 eenre kerke was vertel
 lede mi en seide. Doe ic
 ionc eerst inden doester
 ghecomen was leer ic
 also groete becoringhe
 der naechteit dat ic van
 taē vloech en began al
 dwalente te wanderen
 toer die woestine en
 quam totten berghe
 daer siute anchonius
 plach te wonen. Dat
 was in dweghen cul

schen babilomen en e
 ractuun in alre woestē
 woestine die totten ro
 ten meerte gaet. Doe
 quam ic in een doester
 biter riuieren riuieren
 daer sijn discipulen ama
 nis en macharius zate
 die en oer ghegrauen
 hadden daer wachte ic
 vijf daghe laur om sū
 te anchonius te sien
 want si seiden dat hi
 tot dien doester somtyt
 tot tien daghen en som
 tyt tot twindich daghe
 plach te comen. Na die
 dat hem die he openba
 erde om der gheene za
 licheit willen die dat
 doester plaghen te ver
 zoken. Ouser waren
 daer veel broedere ver
 gaderd die alrehande
 noerwistighe zaken
 behoefden. Daer oer
 onder was een van a
 lerandrien die eulogi
 us hiete en een ander

malaersche mensche om
des gheliken zaken.
Dese eulogius was ee
gheleert wys man die
was godliker minnen
die werlt verlaecte en
gaf alle sijn goet den
armen. **A**lser ghesce
uen staet. hi stroeyde
en gaf den armen. en
sijn gherechticheit bli
uet van ewen tot ewe
En salich sijn die ont
fermhertighe. want
si sullen ontfarmher
ticheit vercrighen in
Mer hi behieldt een lut
telken gheits tot sijns
selfs behoef en dochte
in sijn herte. **I**c en v
mach niet mit hande
te arbeiden. **I**c en ma
ch oec in gheen doel
ter te gaen. **D**aer na
vant hi euen malaet
schen menschen op die
strate legghen die in
hande noch voete en
hadde. **E**n mer dat hi

roeren mochte dan al
leen sijn tonghe. **D**oe
ghinc eulogius bi hem
staende ~~staende~~ en badt
ten here. en maecte recht
een vorwerde mit onse
here gode en seide. **O** he
in dinen name sal ic
desen malaerschen me
sche in mijn huus dra
ghen en dinen hem
en doen hem ghemac
totter doet toe. **O**p
dat ic om sinen wille
ontfarmherticheit
voer di vijnden mach
En hier om o he ihu
xpe ghif mi lydfam
heit in dinen dienste
Doe ghinc hi totten
malaerschen mensche
en seide tot hem. vad
wilstu ic sal din mi
huus nemen en doen
di ruste. **H**i antwor
te hem weder en seide
alser dat du di weert
dichste dat te doen ic
weet si danc. **D**oe

haelde hi enen ezelen en
leiden daer op en broch
ten in syn huus en be
sorghete hem vlicelic
van dat hi behoeuete
Doe hi en vyftien iaer
lang besorghet hadde
en mit sinen handen te
ten ghegheuen en wel
bewaert. leide hem die
viant laghen. En be
gan toer ten malact
schen man teghen eulo
gius te roepen en mit
veel daghen en after
sprake hem te moeyen
als of hi hem groet on
recht ghedaen hadde en
seide du hebste veel boef
heiden ghedaen en licht
vreeint ghelt dat dijns
heren was ghestolen
En nu wilstu ouerunds
mi van dinen sonden
verlosset werden. En
riep. werp mi wt die
strate daer ic te voeren
lach. Ic wil vleischere
doe eulogius dat hoer

111
ic gaf hi hem vleischere
eten. Doe begaen hi te
noch weder roepen en
seide Ic en wils niet doe
mer werp mi op die
strate als ic ghesat heb
be. Ic wil lude zien bren
ghet mi daer du mi von
ste En wor also ghe
queller vanden viant
hadde hi handen ghe
hadt hi soude hem sel
uen licht ghedoter heb
ben. Eulogius was
seer begaen en ghic toer
nen doester daer man
ne gods in waren en
seide hem. Omijn here
en mijn vaders wat
sal ic doen. Dese ma
laetsche mensche bren
mi bi na in wanhope
Ic outlies mi dat icken
van mi doe want ic
yebbe mit onsen here
gode enen vonverde
ghemaect en hem ghe
louet dat icken houde
soude en doen hem ghe

mac totter door toe. **M**
asser dat ickes niet van
mi en doe. mer willen
niet ghewelde houden
soe sal hi mi alte quade
daghe en alte bitter na
chten aenden. **S**i ant
woerde hem weden en
seiden. Die wile dat die
grote heylighe knecht
gods sinte anthonius
die vader in leuendighē
lue is. soe gant mitte
malactschen mensche
in een schip en vare in
dat doester daer sijn wo
nken sijn. **B**erwachte
aldaer theut hi watter
spelmcken totten doe
ster comen sal. **E**n soe
wat hi di seit dat ont
houde en doch dat hi di
raet. **W**ant god salt
di doer hem openbare
Doe nam hi den ma
lactschen man mede
in dat schip en quam
totten doester daer sin
te anthonius discipu

len waren. **D**oe gheuele
dat sinte anthonius op
ten anderen dach des auo
nus daer quam. **E**n soe
wanneer hi tot dien
doester quam hadde hi
een ghewoente dat hi
een van sijn discipule
gheheten macharium
riep en waghede hem
en seide. **B**roeter macha
riem sijn der enich broeders
ghecomen. als hi dan
zeide ja hier uwer somme
ghecomen. **D**raghet
hi hem anderwerre
sijne wt egipten of
van iherusalem ghecomen
want hi hadde hem al
dustanighen litteken
ghegheuen en seide. **S**oe
wanneer dat ghi siert dat
si oniredele en werche
sijn soe segt dat si van
egipten sijn. mer soe
wanneer si hem seche
hebben en gheestelic soe
segt dat si van iherusalem
sijn. **E**n doe hi hem na

sijne ghewoenten ghe
 uraghet hadde weder dat
 die broeders wt egypten
 of van ihlym waren at
 woerde hem machari
 us en seide. **S**i sijn ghe
 menghet half een half
 ander. **M**er als si seide si
 sijn wt egypten. hiere sin
 te anthonius dat men
 hem wat potspisen vo
 erclene te eten. **E**n naden
 eten dede hise tot haerre
 ghebete gaen en gaf he
 daer mede oerlof. **M**er
 als se seiden dat si van
 ihlym waren. plach hi
 alle ten nacht uut hem
 te spreken vanden woer
 den gods en van dat
 totter zielen zalicheit
 behoert. **M**er op dien
 auont sat hi en riep alle
 diebroeders te gader. en
 toe si te samen gheco
 men waren riep hi h
 haestelic. **E**ulogie eu
 logie. terdewerf. want
 niemant hem ghesait

en hadde dat hi eulogius
 hiere en antwoerde hi he
 niet. **W**ant hi waerde
 dat hi een ander eulogi
 um wt den doester ge
 roepen hadde. **D**oe sei
 te die heilighe vader tot
 hem. eulogie. ic meen
 di die van alexandrie
 ghecomen biste. hi aut
 woerde weder en seide
 here wat ghebietstu. **D**
Doe vraghete hem sin
 te anthonius waer om
 bistu hier ghecomen
Eulogius antwoerde
 hem weder. die gheue
 die di minen name te
 kennen gaf die heeft
 di oer die zake mynre
 toemsten wel gheopen
 baet. **S**inte anthoni
 us seide weder. **I**c wetet
 waer om du ghecome
 biste. **M**er seg voer he
 allen op dat sijn oer me
 te horen. **D**oe seide eu
 logius. dese malaetsche
 mensche vant ic op die

strate legghen daer heb
icken of ghenomen en
gode ghelouet dar icken
besorghen soude op dat
ic behouden mochte w
ten. En hi wat ghema
es hadde ouermids mi
nen dienst. En want
hi na veel iaren die ic
ken ghehouden hebbe
van mi scheiden wil en
mi seer inoeyer. als dat
hi vimmer van mi we
sen wil. Soe had ick
ghedocht van mi te
doen. En daer om bin
ic totti ghetomen dat
du mi raet soudeste ghe
gheuen wat ic hier in
doen sel. en dattu voer
mi biddeste. Want ic
mit deser zaken seer be
drucket en beganghe
bin. Doe sachen sinte
anthonius mit euen
weten aensichte aen
en seide. Du verwerp
sten. niet die ghene
die en ghemaker he

niet en verwerps niet
En illet dattu en veru
pste god sal enen ant
ren verwerken die bet
is dan du. die en troest
sal. Eulogius sweech
en wert van uivouder
verueert. Doe began
die heilighe vader die
malaetschen man mit
noch veel seer per woer
den te berispen en riep
en seide tot hem. Du
malaetsche verouder
en verherder mensche
in quaden daghen. du
en biste noch des hemels
noch der eerden weerd
dich. om dattu niet en
ophouste gode blasphe
mie te doen. Weerstu
niet datter cristus selue
is die di dient. Hoe dor
stu teghen xpin al sulke
dinghe segghen. heeft
eulogius om xps wille
van hem seluen niet e
uen kuedyt ghemaect
om di te dienen. Doe

hieten aldus berispet
 hadde seide hi daer of. **M**
 daer na seide hi hem bei
 den voer alle die broeds
 dinghe die haere ziele
 zalichheit dienen mochte
En vermaende en riet
 dat eulogius en die ma
 laetsche mensche van
 malcander niet seiden
 en souden. **M**er keert
 weder seide hi tot uwer
 tellen. **W**ant die here
 sel v beiden cortelike vi
 sitieren. **D**ese becrin
 ghe is v toe ghecomen
 want ghi beide bae eyde
 sijt en v adue bereit
 sijn. **E**n die viant sou
 de gheerne verleston op
 dat als die enghel roet
 v in dat goede opsiet niet
 en vint. **E**n dat ghi
 dat loen des goeden we
 res dat alsoe langhe g
 gheduert heeft verlic
 sen mochte. **D**oe si dirge
 hoert hadden voeren
 si haestelic weder om

tan ghecomen waren
 viertich daghe daer na
 wort eulogius begra
 nen. **E**n na duc daghe
 die malaetsche mensche
 des ghelyc. **E**en luttel
 daghe daer na quam
 & romius van tebayde tot
 enen cloester in alexan
 duen en var sommige
 broeders die den derden
 dach van des malaetsche
 mans begrauninghe be
 ghinne. **E**n sommighe
 ander broeders die den
 viertichsten dach van
 eulogius beghinnen
Doe bekendet romius
 en hem verwonderde
En nam dat ewange
 lium en svoer daer op
 voer die broeders. **H**oe
 dat sinte anthonius
 eulogia en den malaet
 schen mensche alle di
 ghen te voren seide die
 ghelact waren

Romius vertelle
 ons oer en seide

aldus. **O**p eene nacht
toe ons die heilighe mā
vanden woerde gods lā
ghe gheleert hadde. Sei
te hi ons onder anderē
woerden. **I**c hebbe een
heel iaer lanc ghebedē
dat mi die hē bi sijre
ghenaden weerdighē
woude te openbaren
die steden die ten ghe
rechtighen menschen
en ten sondaers toe hore
Doe sach ic enen langē
hoghen gygant die t
torten wolken toe sloech
en hadde sijn handē wt
gherecket. **E**n onder hē
sach ic een staende meer
recht als een see heet
ghemaect vanden vne
re en siende recht als
een ketel. **D**aer toe sach
ic zielen recht als in die
ghedaente van voghe
len vliegghen. **E**n alle
die zielen die bouen sijn
hoest en bouen sijn han
den vlogghen worden ge

houden. en torten hemel
toe ghebrocht. **M**er alle
die zielen die tot sinen
handen quamen en niet
hogher vliegghen en
mochten. **D**ie sloech hi
mit sinen handen en v
tratsē mit sinen voeten
en stierse dat si vielen in
dat siende meer. **D**aer
toe hoerde ic een stēme
leggghende. **D**ie sijn der
sondigher menschen
zielen. **M**er die bouen
ten gygante vliegghen
dat sijn der gherechten
menschen zielen. die die
bortene der zonden niet
en verwaert. **E**n daer en
mogghen si tot hoegghen
dingghen dinnnen die
inden paradise gods be
houde werden. **M**er die
ander zielen der sondaers
worden daer om in die
helle verdroncken. **w**
want si gheen penitē
cie en deden. toe si inden
lichame waren. **d**aer

114
si verghiffenisse haerre
sonten vander goedertie
renheit des heren ihu xpi
had moghen outfanghe
Mer nu worden si ouer
gheleneert in die duister
nisse der hellen daer we
ninghe is en cristhinghe
der tanden vander ouer
groetheit der ewigher

S pmen
En vader die ste
phanus hiere en wo li
vien gheboren was sat
id woestue tsesach iaer
lauc. En was van sou
derlinghe heilighen leue
hi hadde een sonderlinge
ghenade des onderscheits
en gheestelike vertroef
tinghe van gode outfa
ghen. also dat hi al die
ghene die in tribulacē
en in droeuichede ware.
en tot hem quamen vā
wat zaken dattet oer w
was. Dat si ouer mds
sijne vertroestlinghe
blide en wel te vreden

weder van hem seiden
Hi was mit sinte anho
nius wel bekeut en leue
bi onser tijt. Mer ic en
sach en selue niet. want
hi verre van ons ghescei
den was. Mer die mit a
monio eulogio waren en
die haddenen ghesien e
En seiden ons aldus d
taer of. Wi waren bi
hem. en vernamen dat
hi een sonderlinghe sier
te tot heymeliken stede
hadde. die verswoeren
was. en taer toe een s
traecker hadde. En al
was hi tot dier steden
vanden meester in die
zerichede ghesneden. u
nochtan arbeide hi mit
sinen handen. en sprac
ons toe. en was in alle
sinen anderen lathame
also unbeweechlic red
cht ofter een ander ghe
sueden hadde gheweest.
En doe hem die lede of
ghesneden waren en be

uoelde hi hem niet an
ders. tan of hem een ha
re of ghesneden hadde
gheweest. Want hi had
te ouermids die ghenae
te gods seer sterke lydsa
micheit. En doe wi seer
bedroeuert waren en
sarieten seide hi. Kyn
terkynus en weest in
ghenen dinghen ver
slaghen in deser zaken
Want gheen dinc dat
god verhenghet is qua
et. Mer het staet ons
niet enen goedertieren
wille te liden. Het mocht
te licht gheuallen. dat
desen leten misdadelic sou
te hebben gheweest. en
het is veel beter dat si
hier die pine niet torne
ten ontgheken dan na
den wtgauc van desen
leuen in dat ewighe ui
er gheuiust te. Aldus
troestete en stichtede hi
ons als een die inden
gheloue en inder lydsa

micheit vaste ghesuadi
ert stont. Dese dinghen
hebben wi hi om vertel
let. op dat wi niet versla
ghen en worden. als wi
enighe heilighen niet
swaere zichten des licha
mes belastert sien

Die heilighe vader
innocentius was
een puerster op den berch
van oliueten. en veel
dinghen hoerde ic van
hem vanden ghenen die
die iaren niet hem om
me ghinghen. hi was
bouen maten simpel en
groetvnaemc ouder die
rieterstap in dat palaes
gherekent. Nochtan
dat hi i rebeghin doe ro
stancius keyser was
niet sinen wine die v
werlt liet. hi hadde e
nen zoue die paulus
hiete die ouermids in
radinghe des viants
sondichte niet eens p
puersters dochter. Doc

dat innocencius sijn vad
veruomen hadde badt
hiden here en seide. O he
god een myre der reynich
ghif hem al sulken geest
der castijnghe hier of op
dat hi voert aen gheen
myt te sondighen in sinen
lichaem en vint. Ende
meende tatter beter waer
dat hi vanden viant be
seten waer dat mitter ou
tuusheit. her ghesaede
oec also. want hi leit tot
noch toe op den berch van
olueten in yseren ghebō
den. want hi wert onge
nadelic vanden onreynue
gheest ghemoevet. hoe
danich en hoe groet teses
innocencius outfarm
herncheit was. woude
iet al segghen. tatter w
waerachich van hem
te segghen is. men sou
te vermoeden dat ic lo
ghenachich waer. Dic
wile plach hi vander b
broedere noordouste sto

111
linghe te nemen en gaf
den armen. En al was
hi seer simpel. nochtan
hadde hi van onsen he
gode een sonderlinghe
ghenade teghens die bo
se gheesten die den men
sten beseten hadden. Ou
ter welke op een daer v
wyt alle acusaghen. ee
ioughelut tot hem ghe
brocht wort. die vanden
bosen gheest beseten w
was. en daer toe seer v
ghiecht. En doe icken
acusach. woude ic sijn
moeder. die en daer bro
chte of gheuyt hebbe
want icken hadde gree
hope toe. dat hi soude
moghen ghenesen. Mer
toe die heilighe vader
die moeder sach staen f
screyen. ouermids die
groete quellughe ha
ers knuts. want hi seer
goedertieren was. wort
hi mit outfarmicheden
beweghet en screyede

mede. hi nam den ionghelinc en ghinc daer mede in sijn betehuis dat hi selue ghemaect hadde. Daer oet wat reliquie van sinte iohannes bapnsten in waren. en bad voer dien ionghelinc vander terne tijt totter noenen toe. En her ghesaete dat hi nutter grannen xpi dien ionghelinc beide vanden bosen gheesten en van sijner andzichten. wel ghenesen en ghesont ghemaect sijne moeder ouerleuede. Dies ioncs mans v ghiechheit was als dat wanneer hi spien woude also was sijn lichame omme ghedraet dat hi plach op sijn selues rug ghe te spien

Herlesarien was een priesters dochter die onsalichlic warden opghesetten staeter vermachit ghenalle

was. En vanden ghenie die die zake haers vals was. wort si ghenisfortuert dat si enen ander goeden man daer mede soude besuldighen. En doe si vander vruchten swaer en grof began te werden. woude hoer vader van haer vernemen en die zake daer of weten. En doe si rechtensert. in anderen man daer mede beteech. en hoer vader die een puerster was dat hoerde brochte hi dat den bisscop aacu. Die bisscop vermaertte die priesteren en dede dien ontsuldighen man voer hem roepen. En doe hem die bisscop dat acu street en liede hys niet. want hoe soude hi comen elien dat hi niet ghedaen en hadde. Die bisscop wert stoernich. en seide tot hem mit dreigheliken

woerden. Onsalich man
en vol onreynheden w
waer om en lies diu
met. Die man seide we
der. ic hebbe die waerh
gheseit. ic en hebber gee
sout aen. en ic bins on
schuldich. Mer islet dattu
ghebietste dat niet ghe
hoert en is. sich soe seg
ic dat ic ghedaen hebbe
Doe hi dat gheseit had
te settete die bisscop rech
teuoert van sijne officin
en die hi plach te hebbe
Doe badt die man den
bisscop en seide. want ic
ghesondicht hebbe soe
doch dat si mi tot enen
wive ghegheuen wde
Want ouermids desen
val soe en bin ic gheen
clere. noch si en is gheen
maghet. Doe wert se
hem ghegheuen. hi na
se en brochte in een vrou
wen doester. en badt d
moeder die ouer die zus
teren dies doesters ghe

116
ser was dat sise laen wou
den theur die vrucht ge
baert was. Cort daer
na worden die daghen
haers baren veruuller
Die vrie haers arbeids
quam mit versuchten
en mit rouwen. mit
vresen der hellen. en si
en conde des kindes niet
ghenesen. Die eerste d
dach leet voer bi. die an
der die derde en die seue
de. Also dat dien wive
dochte dat si van groete
rouwe der hellen began
te ghenaken. Si en at
niet. si en dranc niet.
en si en sliep oec niet
mer riep en seide. we
mi onsalich wyf. hoe
seer bin ic ghevreset dat
ic den onschuldighen ma
te gherufte hebbe ghe
maect. Doe ghinghen
haerte sommich. en sei
tent haerre vader. Mer
die vader hadde auct
berispt te wden dat hyt

daer toe ghebrocht hadde
en siueech twe taghe daer
na. Mer dat wijf die in
swaren tormenten lach
en baerde niet. noch en
sterf niet. En haer roe
pen dat was also swaer
dat die ghene die bi haer
waren dat niet liden en
mochten. en dedent den
bisscop te weten. en sei
ten. Dit onsalighe wijf
roept nacht en dach. li
eret mit groeten verba
te van woerden. dat si
dieu man toerecht be
suldicht heeft. Doe
seinde die bisscop tot
hem enen dyake die he
van des bisscops wege
gheboet. en seide. Bidt
dat si verlost moet wde
die di dese scaude heuet
ghedaen. Mer hi en at
woerde niet. noch en
dede oec sinen doere niet
op. want van dier tijt
dat hi daer in ghinc he
le hie besloten en badt

om die outfarinherndich
tes heren. Haer vader g
ghinc weder totten bisscop
en voer haer wort een ge
meen ghebet in die kerke
ghedaen. mer noch en w
wort si niet verlosser. o
Doe stont die bisscop sel
ue op. en ghinc tot desen
man. en clappede aen sijn
doere. en doe hi inghela
ten was seide hi. eustadi
stant op. en ontbunde
dattu ghybouden hebste
En doe dese man sijn kn
knyen gheboghjet had
te mitten bisscop. baerde
dat wijf rechte voert. w
want vliacheit des ghe
bedes was daer machich
En bewysde dat hem on
recht ghedaen was. En
die onrechte antwinghe
wort daer seer mede be
rispt. Op dat wi hier of
souden leren hoe mach
tich ghebet is die ghe
ne te verlossen die in vae
sen sijn. En dat wi soude

117
keinen. hoe machich dat
ter voer god onsen heer

O Je heilighe abrlis
pastor woude ten
broetere die striftuere
der prepheten beduden
taer hi seir. En hadde na
busardan der cocken prin
ce des conincs nabugo
donosor tot ihplim niet
gheromen. die tempel
des heren en hadde vande
vuere niet verbrant ghe
worden. Dese parabole
van desen exempel bedu
de hi aldus en seide. Soe
wanneer wi vanden ge
est der grilsicheit anghe
uochten worden mit be
gheerlicheit totter zat
heit des biuics. isser dat
wi verwonnen werden
en wille en die begheer
te der ouertollicheit ver
iullen. Dan sullen die
temple gods. dat sijn
onse lichamen mitten
vuere der onsiuerheit
ontsteken werden. als

siute paulus Broetere
weer di niet dat inwe
lichamen gods temple
sijn. En isser dat vemaer
ten tempel god beider
ket god sallen verderue

Or desen abrlis
pastor quam op een
tijt een broeder en cla
ghede hem dat hi seer
groete becoringhe leet
Die heilighe vader sei
de hem gauc van deser
steden. also verre als du
drie daghe en drie nach
te lanc wanderen mo
gheste. En bliue daer
een iaer lanc en vaste
altoes totter nacht toe
Die broeder antwoorde
te en seide. en of ic bin
nen den iaer stouue w
war soude minne ghe
worden. Die abrlis pas
tor seide hem weder it
betrouwes gode toe
isser dattu niet al sulke
opset of niet enigher
peutenaeu in dijn wr

telste gheuonden wertste
du salste behouden wese

O Die abt pastor
inden lande van e
gipten mitter woen ghe
comen was. gheuele dar
een vanden broederen bi
hem woende die een wijf
hadde. En die oude vader
wister wel. en hi en beris
pets niet. het gheuele
toe dat wijf des nachts
een kijnt wan. tattet die
heilighe vader vernam
en riep sinen iongheren
broeder tot hem en seide
sijn een vaerkin wijs
en ghif onsen ghebuer
want hi alles nu noot
toefach. Mer sijn broe
deren en wisten die zake
niet. En doe die ionghe
broeder ghedaen hadde
als hem die heilighe on
de vader hierede. wort
die broeder mitten wme
seer beweghet en ghe
sicht. En liet dat wijf e
wort daer na. en ghinc tot

ten ouden vader mit gro
ten berouwe

En broeder maghe
te desen abt pastor
en seide. Ic lide minne zie
le schade dat ic mit minen
abt bliue. want ic en mach
sine zeden niet liden. wat
radershi mi. sal ic noch bi
hem bliuen. Mer want
die abt pastor wel wiste
dat sijn ziele oimuds sine
abt ghehindert worde. f
Soe verwonde hem waer
om hi dat maghede. of
hi mit hem bliuen soude
En antworde hem weder
en seide. of du wistte soe
doch also. Die broeder
ghinc weder omme. en
bleef bi sinen vader. en
quam daer na weder. en
seide vader. ic besware
mijn ziele. En doe hem
die abt niet weder en
seide. seic van hem. Soe
quam hi terte werue
weder en seide. vader ghe
loue mi. Ic en sal voert

meer niet mit hem bliue
Doe seide hem die vader
waerlic sich nu bistu be
houden. gauc en en wo
ne niet meer mit hem
Doe seide dese vader die
seluen broeder. Een me
sche die vrese voer sijne
zielen scaete heuet. die en
behoeuert niet te viaghē
Mer van heymeliken ge
dachten saluen raets on
der die oude gheprouede
vaders zoeken. Mer opē
baren souden en isser gh
een noet raets te beghe
ren. mer rechte woert of
te snyden. Een broeder
vraechte hem en seide
hoe sal ic mi onder den
broeders inden doestet
hebben. Die oude ant
woerde hem weder. soe
wie onder die broeders
is. die moetse alle recht
als een mensche verwo
den te wesen. en alle ghe
lyc te rechten. en wemēt
te oortelen dan hem sel

128
uen. en nemen sijns mo
ns en waer en sijne
oghen. En dan sal hi
vrede hebben sonder v
driet. Die abt ysaac
seide enst tot hem. doe
hi en sach sijn voeten
in een luttel waters was
schen. hoe dat sommighe
broeders groete strenght
heit ghebunten. en v
magherden haren lichaē
men. Doe seide hem die
abt pastor weder. Wy en
sijn niet gheleert doet
saghers onser lichaē
te wesen. mer onser pas
sien te doden

En ander broed
vraghet dien
abt pastor en seide. Mer
dat ic in een delyne son
te valle. die nochtan
niet alre groet en is. so
pninghen mi mijn ghe
dachten. en segghe. waer
dme detsu dat. Die he
lighe vader antwoerde
en seide. In soe wat vie

ren mensche mistoet
en̄ sat ic hebbe gheson
dicht. rechteuoert wort
hem vergeuen. **H**i ant
woerde weder. ic hebt
diavyl ghesat. en̄ noch
tan en̄ werde icker niet
of verlosser. **D**ie broed
vraechte hem anderwar
ne en̄ seide. myn ghedach
te vstoeren mi. en̄ en la
ten mi niet alleen myn
eyghen sonden besorghē
mer si dwinghen mi die
ghebreke myns broeters
sen te sijn. **D**ie abt pas
tor antwoerde hem we
der en̄ seide vanden abt
theodorus. **H**oe dat hi
in sijn celle sat en̄ be
screyde hem seluen. **E**n̄
een van sinen discipule
die in een ander celle sat
en̄ dat hoerde. **Q**uam tot
hem en̄ vanden screyen
te. **E**n̄ seide hem vader
wat screystu. **D**ie ou
te antwoerde hem weder.
Ic bedaghe myn sonde

Doe seide die discipel. **v**a
der du en̄ hebste gheen
sonden. **d**ie oude antwo
erde hem weder. **T**rouwe
kijnt waert dat ic wijs
selues sonde bescreyde
ic en̄ soude ander lude so
de niet sien. **N**ochtan en̄
waert mi niet gheuoech
mijn sonden te bescreyen
al waert datse drie of v
vier bescreyde hadde. **d**ie
hem seluen besiet dat is
menschelic. **M**er ander
lude te oerdelē dat hoe
it gode alleue toe. **w**i
hebben den claren rech
ter wech ghelaten. **d**at
is dat die mensche hem
seluen bescreye. en̄ late
hem gheuoeghen mit
sinen sonden. **M**er nu
waudren wi den doer
inghen en̄ den duustert
en̄ wech. **o**pt dat wi
onles enen menschen
sonden moghen sien
en̄ niet die onse. **E**en
moment die quaet mit

quade vergheldet en ten be
spotter is en toeruch is
dat en is gheen monic

En broeder vraghe
te enen onden vad
waer om ist dat der soni
gher vaderen aenlicht
scouere bloeyen die ar
beiden dan die ander. hi
sint weter soe wi arbe
den. en om verghiffenul
te haerre soude bidten
Ser hem die gracie toe
me die yaren arbat ou
draghet arbeiden si en
en sijn niet vrolic. **M**
daer die ghenade toe ge
comen is die oueruids
der lijtsamheit xpi voer
ghearbeit hebben die
sijn vrolic. want als
dat herte blide is soe sijt
die blyscap wt den aen
lichte. **E**n daer en een
reue gheuoede. dat
lichtet gheliken der so
nen. want aller ghee
wolken en sijn schijnt
die sonne en lichtet

En des gheiges also langhe als die ziele
van passien beferen is. is si diuister
mer als si mitten wolke
betecket is soe wert si d
diuister. **M**er als si mitten
gracen gods ghereyn
ghet is. soe ghelact daer
aller ghelareuen staet
haer glorie is groet in
duure zalicheit

Doe totten heilige
vader appollo hi
broeder uiter nacht ghe
comen was. en begheer
te dat hi een luttel witten
docter ghinghe om ene
osse witten sloet te trec
ken daer hi in gheualle
was. en badt al screyē
te dat hi hem helpen
woude want hys alleē
niet wtrecken en moch
te. **D**ie vader antwoer
te hem toe hi ghebeden
hadde neersteliken weter
waer om en badestu
onsen iongheren broe
der niet dien du voer
hi ghuecke. en die du
naerre ghelegghen was
dan ic. **D**oe waerde hi

dat sijn broeder van groe-
ter abshueuagen en van
strengheheit sijns leuens
als een die sijns selues
niet machich en is ver-
gheren hadde dat sijn broed'
langhe daer te voeren be-
grauen was. **E**n ant-
woerde hem en seide. **E**n
hoe mochte ic den ghe-
uen witten graue roepē
die ouer vijftien iaren
sterf. **D**ie abt appollo
antwoerde hem weder
en seide. **E**n weetstu niet
dat ic ouer twijntich ia-
ren hier te voeren der we-
relt ghestoruen bin. **E**n
dat ic nu gheens sijns wr-
ten graue der cellen di in
dien diughen te hulpe
comen en mach. die tot-
ten staet des teghewoer-
dighen leuens behoren
Want xps woude den
discipel die hem volghe-
te also worten tyt niet
oerlouen weder omme
te gaen dat hi sinen va-

der hadde moghen begrā-
uen

Suite anthonijs
seide totten abt a-
mona. **D**u moetste voe-
rgaen in die viese gods
en leide hem witter cellen
tot enen steen en seide hē
Slach desen steen en doch
hem verduet en ty dese
also. **D**oe seide hem die
abt anthonijs aldus
selstu oer dese mate vol
brenghen. **E**n toe libil-
scop ghemaect was broch-
te si een deerne tot hem
die mit kijnde ghewordē
was en seiden. **D**ese mē-
sche heeft dese boelheit
ghedaen ghif haer haer
couerie. **H**i sloech dat an-
te ouer haren buke. en
hiere ratinen haer ses
doeke gheuen soude die
euen groet waren. **O**p
dat als die tyt haers a-
arbeits quame of si st-
storue of licht dat kijnt
tatincuse daer mede be

grauen mochte. **D**oe seide die wroegheis tot hē **W**aer om hebstu die ghe daen. ghif haer haer toerrie. doe antwoerde hi hem en seide. **S**iet broeders si is bitter doot. en wat heb ic te doen haer rouwe en haer confusie die si heuet is haer ghe noech. **D**oe liet huse an quijt. en en woude se niet verdoerden

En ouer vader seide tot enen anderen die also veel minen hadde. dat hi beide veel monken en weerlike lude placht te ontfanghen

Die lanterne licht vele lude. mer si verbernt haers selues husekijn

En ouer vader seide aller dat van enighen broeder quade woerde hoerle. of dat hi ewich quaet doet. soe antwoerde en seg bin ic sij rechter. hi huden en ic

moighen. **S**ijn crauke werke. sijn di bekenmet en die hebstu wel vernomen. **W**aer om en sijn sijn sterke werke en goede werke di niet oet bekeur. **I**c bin ghestouen in minen sonden en inmen eyghen sonde sijn mi ghewoedij

Anderverue seide een ouer vader tot enen broeder. kint teughenen momie toe te ondersoeken. **W**at die of die doet of hoe dat die wt sinen ghebete ghetoghen wort in afersprake en in veelheit ter woerde die niet en dienen. **H**ier om en is niet beters dan te singen en onsen here gode te bidden op dat daer in vallet dat in daer of oerhouden moeste werden

En broeder vraghe te enen anderen vader en seide. **M**ijn ghedach

te staer in mi op en seir
mi dat ic wel bin. **D**ie
oude antwoerde hem en
seir. soe wie sijn sonden
met en siet. dien en sal
nimmermeer wel wese
oer op dat wi anderhate
sonden moghen kermē
soe vergheren wi die ou
se. **D**aer om en staen
wi nimmermeer wel
Tien dusent ghedachte
en moghē den ghenen
met beduden dat hi wel
is die sijn eyghen soude
ziet. **W**ant hi weet wel
wat hi siet. **H**ier om ic
set u oer zeer te arbeide
want versimelheit en
traedheit verbljuden
ons mit leste des leuens

En broeder vragē
de sinte antjoni
us. wat is aften sprake
en ist enen anderen te
oerdelen. **H**i antwoerde
weder en seir. **A**ften sprake
is die quader woert
dat niemēnt niet seg

ghen en datre daer sijn
broeder teghewoerdich
is. **M**er oerdelen is alsint
van yemant seir die broe
der is een toepman. die
broeder is ghierich en
voert des ghelyc. dat is
onsen naesten te oerde
len. **E**n hebstu aldus
nighe werken gheoor
delt. dat is quader dan
aften sprake. **E**n broe
der vraechte enen anderen
vader en seir. **H**ier dat
ic minen broeden ton
urde seir. hoe sal ic hē
weder verghiffen alle
bidten. **H**i seir soe ver
soene weder mit hem wt
groude dijns herten en
als onse here god dijn
goede meninghe ziet
soe sal hi hem voldoen.
Hi seir voert. **M**i is vā
minen broeder onrecht
ghedaen. en ic wil mi
seluen wreken. **D**ie ou
de vader badt hem en
seir. **k**int ghif gode die

wrake dat is veel beter
Hi seide weder. ic en sals
 niet aflaten heren si d
 dat ic nu seluen her
 delic gheuroken hebbe
Doe seide hem die oude
 vader. al hebstu dat eens
 in dinen ghemoede ghe
 set. laet ons doch gaen
 tot onsen ghebede. **D**ie
 oude vader stont op en
 begau mit aldustam
 ghen woerden te bidde
O here god nu voert
 aen behoenen wi dijs
 oerfels niet. **D**u en
 biste ons oec niet noet
 tofsich sorghe voer ons
 te draghen. **W**ant wi
 moghen seluen als de
 se broeder seic willen
 en moghen ons selue
 wel wreken. **D**oe dit
 die broeder hoerde. viel
 hi voer die vaders voe
 te neder en bat verghif
 uisse. en loue daer toe
 dat hi teghens dien
 broeder daer hi op v

stoert was voert aen nu
 mermeer en soude kinē
En our vader
 wort van enen
 broeder gheuraghet w
 wat oetmoedicheit w
 waer. **H**i antwoerde
 weder en seic. **M**er dat
 di dyn broeder misdoet
 verghiffet hem eer hi
 mit di versoent. **E**n in
 alre lasteringhe daer
 du mede verinnuret
 wortste. soe en lastere
 niemant weder dan
 alleen di seluen. **E**n
 seg dattet om dijne sou
 ten willen also ghesiet
 is. **W**ant illet dat wijs
 ghedencken willen dat
 ons die menschen toe
 soe sullen wi die ghe
 huechnisse gods ver
 gheten. **M**er illet dat
 wi dies quacts gheder
 ken dat ons die bose
 gheesten doen. soe sul
 len wi onghequetsset
 bliuen. **D**ie heilighe

vader verlichtete en seide
voert. alle duechte sijn
in dese celle gheromen
sonder een. **D**oe waech
te hem een wat die doe
chte waer. **H**i antwoer
te weder en seide dat die
mensche hem seluen v
smade.

En broeder ghinc
wt om water wt
eenre ruieren te halen
en vant daer een wijf
die haer cleer wiestsche
daer hi mede sondichte
hi saep water en ghinc
weder totter cellen. **D**oe
quamen die bose gheef
ten. die en ouermids
ghedachten van wan
hopen zeer bedroeuete
en seide. **W**aer moech
stu voert aen gaen
voert **D**u en moechste
meer niet salich werden. **W**
waer om wilstu daer
toe die werlt verlie
sen. **D**oe die broeder
verstont dat hem die

viant mit allen verdoe
men woude. verhef hi
hem manlic mit grote
betruwen. en seide tot si
nen ghedachten aldus

Ghi quade ghedachte
van waen sijt ghi in
mi ghecomen. en be
droeft mi. en wilt mi
mit allen verliesen. **I**c
en hebbe niet ghelon
dicht. en anderweue
segghe ic dat ic niet ghe
sondicht en hebbe. **H**i
ghinc weder in sijn cel
le. en onthielt hem te
uen als hi ghisteren
eerghisteren en daer
voren plach te doen.

Doe openbaerde on
se here god euen vader
die sijn ghebuer was
dat die broeder ghenalle
was. En dat hi den bo
sen gheesten in dien sel
ven valle oncrualen
hadde en verwonnen
Doe quam die oude va
ter totten broeder en sei

122
te. **B**roeder hoe iller mi
hi seide weder vader het
is wel. **D**oe draghete hē
die oude. hebstu gheen
dwoechheit ghehadt in
tesen daghen. **D**ie broed
antwoerde hem weder
neen. **D**oe seide hem die
oude. die hē heeftet mi
gheopenbaert dattu al
vallende die viant ouer
nallen hebste en verwō
nen. **D**oe vertellete hē
die broeder alle dat hem
beieghent was. **D**ie ou
te seide weder tot hem
Broeder dyn onderleit
heeft sekerlic des viants
macht verwomen

Die abt machari
us seide. **M**er dat
du yemant berispsse
en tot toernicheit bewe
gher wortste. soe ver
uulleste dñ eyghen
passien. **D**u en biste
niet sculdich di seluen
te verliesen om enen
anderen te behouden

Verlosse dinen naesten
van sonden sonder laste
ninghe in also veel alstu v
moechste. **W**ant god sel
ue en verwerpt ten ghe
uen niet. die hem tot hē
bekeren. en en laet gheē
bose woert in dijne her
te ducren teghens hem
dattu segghen moechste
Vergif ons onse scout
als wi ten ghenen ver
gheuen die teghen ons
in stadich sijn. **W**elke
ghebote wi te volbren
ghen hebben mit onsen
broederen. **M**er te ver
gheuen. en onse ghebet
te horen dat hoert gode

Doe
Omnighe broe
deren seiden van enen
ouden vader. die uiter
hete. en was des abts
siluani discipel. **Z**at doe
hi opten berch van syna
woende plach hi na goe
ter middel mate vaud
noertorsten sijns lichaes

te abstinieren. **M**er doe
hi bisscop ghemact be
nauwede hi hem seluen
zeer in noch haeter absti
nencien in meerre wa
kinghe en in noch vne
righer ghebet dan hi p
plach. **D**oe dit een vā
sien discipulen sach sa
te hi hem. **H**ere wat be
dudet dit. **W**ant doe wi
under woestine woende
en plaghestu aldus gro
te abstinencie niet te doe
Die zalighe man ant
woerde hem weder en
sade. **B**roeder mer. **W**at
was die woestine en
heymelic leuen en ar
moede. **M**er nu sijn wi
witer woestinen gheco
men. en leuen onder w
waerlike lide. en ons
beieghenen veel oersa
ken en menigherhan
te. **H**ier om heb ic vrese
of ic onsen here gode
niet enighen oersaken
niet eynde mijns leuens

mochte verdoernen. **W**at
isset dat die heilighe apos
tel paulus die xpm in
hem hadde. en wt hem
sprac. en also veel doech
den van binnen besat
dat hi totten derden he
mel toe. **D**oe hi noch stan
hier inden lichaem leue
de opghenomen was
En noch tan seide. ic sal
tie inmen lichaem. en
houder onder bande. op
dat ic die ander lude pre
dicke selue niet weder
spannuch gheuonden en
werde. **W**at behoert o
ons die sondighe sonders
sijn dan te doen

O een tijt sat die
abt sison in sijne tellen
swaerlike versuchende
En daer was een broe
der bi hem. mer dat en
wiste hi niet. dat hem
die broeder also na was
Want hi was van hē
seluen ghecomen. **D**oe
ontboet hi dien broed

Circa voor 15 gulden

tatter hem leet was en
leide. Broeder vergijft
nu dat ic noch gheen mo
nic gheworden en bin
want ic voer di versich
ter hebbe

Mier ender dat derde
boec vanden leuen der heil
liche vaderen ghescreuen
in vriedendael. In iaer ons
heers duysent vierhondert
enleventie. Godsighe
be medeluder ewicheit
amen

Handwritten signature

Joannes Jansen.
5. Febr. aq. 1786

Gesocht voor 12 gulden
bij de verkoopingen bij den
kerkmeester van 19. 1876
N° 66 uit Actien 5
J. J. van Hal Breda

L. S.
Hier onder is het vaded boeck
der banden Leuen der
heyligher vaderen
gescreuen in vrieden
dael int jaer ons goet
duisent vierhondert
en leventie in god sighe
benedict in daer vriede
amen

~~Hier onder is het vaded boeck~~

Corne Cornelissen
Hijmerlaal
Hier onder is het vaded
boeck vanden leuen
der heyligher vaderen
gescreuen in vriedael
int jaer ons goet
duisent vierhondert
en leventie in god sighe
benedict in daer vriede
amen
Handen
Corne Cornelissen
Hijmerlaal

